

Pneumatologie Inhoudsopgave

6 Hoofdstuk 1: De persoon van de Heilige Geest

- 6 Goddelijkheid van de Heilige Geest
- 8 Persoonlijkheid van de Heilige Geest
- 9 Werkzaamheid van de Heilige Geest

15 Hoofdstuk 2: De Heilige Geest in het Oude Testament

- 15 Gods Geest in de schepping
- 16 De werkzaamheid van de Heilige Geest bij de aartsvaders
- 16 Mozes
- 19 De periode van de Richters
- 19 Simson
- 20 De vroege profeten
- 20 Samuël
- 22 David
- 25 Elia
- 29 De schriftprofeten (de late profeten)
- 32 De intertestamentaire periode

33 Hoofdstuk 3: De Heilige Geest in de bediening van Jezus

- 33 De Heilige Geest in de verwekking van Jezus
- 37 Jezus de dooper met de Heilige Geest

39 Hoofdstuk 4: De Heilige Geest en de wedergeboorte

- 39 Jezus: wedergeboorte uit water en Geest

46 Hoofdstuk 5: De werking van de Geest in de eerste gemeente

- 46 De apostelen normatief
- 46 De uitstorting van de Heilige Geest
- 47 Het spreken in tongen
- 48 Tongentaal met uitleg
- 49 Profetie en openbaring
- 52 Vrijmoedigheid in het getuigenis
- 53 Wonderen van genezing

56 Hoofdstuk 6: Werking van de Geest in de volgende eeuwen

- 56 Paulus
- 57 Petrus: Priesterschap van alle gelovigen
- 58 De vroege kerk: ontstaan van een hiërarchie
- 59 Opwekkingen: Montanisme
- 63 Reacties: kloosterorden; armoede en wereldmijding
- 63 Vernieuwing buiten de kerk
- 63 Ketterse tegenkerken, bevrijding uit de macht van de kerk
- 65 Terug naar de Bijbel, bevrijding van kerk en kerkleer
- 66 De Hervorming (Reformatie)
- 68 Wederdopers
- 68 Methodisme en de Heiligingsbeweging
- 70 Pinksterbeweging
- 72 Charismatische beweging

72	Wereldwijd
73	Hoofdstuk 7: De werking van de Geest in de gaven
74	Verabsolutering en misstanden
76	Hoeveel gaven zijn er?
77	Indeling en overzicht van de gaven
77	A Inspiratiegaven:
77	B Openbaringsgaven:
77	C krachtgaven:
78	Het spreken in tongen
80	Het vertolken van tongentaal
81	Profetie
85	Hoe weten wij of alles wat is uitgesproken van God komt?
91	De werking van lofprijzing en aanbidding in de profetie
92	Woord van Wijsheid en Woord van Kennis
94	Onderscheidingen van geesten
99	Gave van Geloof
100	Werkingen van krachten
103	Genadegaven van genezingen
104	Geloof
106	De gaven van genezing en de gezondheidszorg
108	Hoofdstuk 8: Werking van de Geest in de Heiliging
108	Heiligingsbeweging

110 Met zonde geboren

113 De weg naar de vrijheid

Pneumatologie

Door Drs. G.A. van Veelen

Een studie naar de persoon en het werk van de Heilige Geest

Oorspronkelijk is deze studie opgezet als een cursus over de persoon en de werkzaamheid van de Heilige Geest (pneumatologie) ten behoeve van een kadertraining van de *In de Ruimte* Bijbelschool. Daarom is deze publicatie ook in eerste instantie opgezet als een systematische studie. In de latere hoofdstukken gaan we dieper in op het praktisch leren omgaan met de gaven en werkingen van de Heilige Geest.

Hoofdstuk 1: De persoon van de Heilige Geest

Geloofsbelijdenissen van de kerk

Wie of wat is de Heilige Geest? Deze vraag hopen we in dit boek afdoende te beantwoorden, in de eerste plaats door te onderzoeken wat de Bijbel over de Heilige Geest vertelt. In de belijdenisgeschriften van de christelijke kerken wordt deze vraag éénduidig beantwoord met: de derde persoon van de drieëenheid. Wat echter in deze belijdenisgeschriften is vastgelegd en misschien zelf in de kerkdiensten wordt voorgelezen, wordt niet door iedereen begrepen of ervaren. In de praktijk vatten veel christenen de Heilige Geest op als de werkzaamheid van God op aarde en denkt men niet aan de derde Persoon van de Drieëenheid.

Persoonlijke ervaring

Op de meer persoonlijke vraag: Wie of wat is de Heilige Geest in jouw leven, blijven dan ook veel christenen het antwoord schuldig en anderen komen niet verder, dan, dat volgens hen de Heilige Geest staat voor Goddelijke inspiratie, Goddelijke invloed of Goddelijke kracht. Dit heeft natuurlijk niet te maken met enige onduidelijkheid over de Heilige Geest in de Bijbel, maar in de eerste plaats met een persoonlijke onbekendheid met het werk van de Heilige Geest. Daarmee hangt samen, dat men zich bij de benaming 'Heilige Geest' moeilijk iets kan voorstellen.

Voor degenen die de inwoning van de Heilige Geest wél kennen, is Hij de onmisbare communicator tussen mens en God. De Heilige Geest treedt vaak terug achter zijn taak om vooral God de Vader te verheerlijken en de naam van Jezus bekend te maken. Hij vestigt dan niet zozeer de aandacht op Zichzelf. Maar is Hij daarom minder belangrijk?

Goddelijkheid van de Heilige Geest

De Heilige Geest wordt in het NT afwisselend Geest, Heilige Geest, Geest Gods (Rom.8:9), de Geest van Christus (Rom.8:9), de Geest des Heren (Hand.5:9) en de Geest van Jezus (Hand. 16:7) genoemd. Uit deze naamgeving blijkt reeds de innige verbondenheid van de Heilige Geest, zowel met de Vader, als met de Zoon.

Geest uit God

Paulus maakt in 1 Cor. 2:10-12 duidelijk dat de Heilige Geest niet zomaar een afgezant van God is, maar dat het gaat om een deel van Gods persoonlijkheid: *Want ons heeft God het geopenbaard door de Geest. Want de Geest doorzoekt alle dingen, zelfs de diepten Gods. Wie toch onder de mensen weet wat in de mens is, dan des mensen eigen geest, die in hem is? Zo weet ook niemand, wat in God is, dan de Geest Gods. Wij nu hebben niet de geest der wereld ontvangen, maar de Geest uit God, opdat wij zouden weten, wat ons door God in genade geschonken is.*

De Heilige Geest maakt dus deel uit van het diepste wezen van God. Geen enkel schepsel is immers in staat om het hart van God te doorgronden. Dat kan alleen Gods eigen Geest.

De Here Jezus laat in Joh.4:24 zien, welke de samenhang is tussen de Vader en de Heilige Geest: *God is Geest en wie Hem aanbidden, moeten aanbidden in Geest en in waarheid* (kleine letters in hoofdletters omgezet). Ook hier gaat het niet om het feit, dat God een geestelijk wezen is, maar dat de Heilige Geest de kern van zijn Wezen uitmaakt. Jezus maakt duidelijk, dat alleen wie bidt en aanbidt onder de leiding van de Heilige Geest, doordringt tot het hart van God.

Trinitarische zegenbede

De bekende trinitarische (triniteit: drie-éénheid) zegenbede in 2 Cor. 13:13 wijst op een gelijkwaardigheid van de Vader, de Zoon en de Geest: *De genade van de Here Jezus Christus, en de liefde van God, en de gemeenschap van de Heilige Geest zij met u allen.*

Geest van Christus

De eenheid van de Geest Gods en de Zoon van God wordt wel op een heel bijzondere manier geschilderd in 1 Petr.1:10-12 *Naar deze zaligheid hebben gezocht en gevorst de profeten, die van de voor u bestemde genade geprofeteerd hebben, terwijl zij naspeurden, op welke of hoe-danige tijd de Geest van Christus in hen doelde, toen Hij vooraf getuigenis gaf van al het lijden, dat over Christus zou komen en alle heerlijkheid daarna.* De Heilige Geest die in het OT de profeten inspireerde met zoveel Messiaanse profetieën, is dus niemand anders dan de Geest van Christus; Christus die van eeuwigheid aan bij de Vader was, voordat Hij vlees werd in de mens Jezus van Nazaret.

Na de hemelvaart en verheerlijking van Jezus wordt in het NT de Heilige Geest wel vaker direct verbonden met de persoon van Jezus; bv.in Hand.16:6,7 *En zij gingen door het Frygisch-Galatische land, maar werden door de Heilige Geest verhinderd het woord in Asia te spreken; en bij Mysië gekomen, poogden zij naar Bythinië te reizen, maar de Geest van Jezus liet het hun niet toe.* De eenheid van de Heilige Geest met de verheerlijkte Here Jezus is hier helemaal duidelijk.

In 2 Cor.3:17 spreekt Paulus over de eenheid tussen de Here Jezus en de Geest: *De Here nu is de Geest; en waar de Geest des Heren is, is vrijheid.*

Verwekking van Jezus

De verwekking van de Here Jezus geschiedt volgens de Evangeliën van Matteüs en Lukas uit de Heilige Geest. Daaruit kunnen wij niet anders concluderen, dan dat de Heilige Geest het Goddelijke zaad in zich had, dat door Maria werd ontvangen.

Jezus en de leiding van de Geest

Laten wij beseffen, dat de Here Jezus in zijn optreden op aarde volkomen afhankelijk was, van de leiding, de openbaring en de bekrachtiging door de Heilige Geest. De aardse bediening van Jezus begint dan ook niet zomaar bij zijn volwassen worden, maar op het moment, dat de Heilige Geest op Hem neerdaalt na de doop in de Jordaan. Na de verzoeken in de woestijn keert Jezus in de kracht des Geestes terug naar Galilea (Luc.4:14) en verkondigt Hij in de synagoge te Nazaret (Luc.4:18), dat de profetie van Jesaja 61 aan Hem is vervuld: *De*

Geest des Heren is op Mij, daarom dat Hij Mij gezalfd heeft, om aan armen het Evangelie te brengen.

Niet steeds noemt Jezus de Heilige Geest bij name, maar uit uitspraken als in Joh.5:19,30 blijkt wel, dat Jezus zich volkomen afhankelijk wist van de openbaring van Godswege, die door de Geest wordt doorgegeven. *Voorwaar,voorwaar Ik zeg u, de Zoon kan niets doen van zichzelf, of Hij moet het de Vader zien doen; want wat deze doet, dat doet ook de Zoon evenzo.... Ik kan van mijzelf niets doen; gelijk Ik hoor, oordeel Ik.*

Lukas vermeldt in Luk.6:17 een bepaalde dag, waarin Jezus bezig was met onderwijzen: En er was kracht des Heren, zodat Hij kon genezen. Verdere omstandigheden (geloof of ongeloof van de toehoorders) moeten daarbij ook een rol hebben gespeeld. Maar toch blijkt, dat Jezus steeds afhankelijk was van de aanwezigheid van kracht van God door de Heilige Geest. Op sommige momenten noemt Jezus de Heilige Geest uitdrukkelijk. Zo reageert Jezus in Matt.12:28 op de beschuldiging, dat Hij met behulp van de duivel zelf boze geesten uitdrijft: *Maar indien ik door de Geest Gods de boze geesten uitdrijf, dan is het koninkrijk Gods over u gekomen .*

De zichtbare tekens van Jezus' Messiaanse zending en Goddelijk Zoonschap liggen dus allen besloten in de leiding en bekrachtiging door de Heilige Geest. Jezus' Goddelijkheid is natuurlijk ook duidelijk door zijn zondeloosheid en zijn volstreekte gehoorzaamheid aan de Vader. Maar de zichtbare bewijzen van die Goddelijkheid blijken steeds door de werkingen en de openbaring van de Heilige Geest .

Uit de behandelde Schriftgedeelten is duidelijk, dat de Heilige Geest één is met de Vader en met de Zoon en dat Hij samen met Hen deelt in de Goddelijke drieëenheid.

Persoonlijkheid van de Heilige Geest

Dat de Heilige Geest één is met de Vader en de Zoon, is duidelijk. Maar heeft de Heilige Geest ook een zelfstandige persoonlijkheid? Kun je de Heilige Geest aanbidden als persoon en heeft Hij een eigen taak binnen de drieëenheid?

Uit verschillende uitspraken van de Here Jezus blijkt, dat Hij de Heilige Geest beschouwde als een zelfstandige persoon (maar wel binnen de eenheid van God).

Zonde tegen de Geest

De beschuldiging, dat Jezus zijn bevrijdingsbediening zou uitoefenen met kracht van de duivel werd door Jezus hoog opgenomen. De eer van de Heilige Geest werd gekrenkt. Jezus reageert:(Matt.12:13) *Daarom zeg Ik u: Alle zonde en alle lastering zal de mensen vergeven worden, maar de lastering van de Geest zal niet vergeven worden. Spreekt iemand een woord tegen de Zoon des mensen, het zal Hem vergeven worden; maar spreekt iemand tegen de Heilige Geest, het zal hem niet vergeven worden, noch in deze eeuw, noch in de toekomst.* In het evangelie naar Marcus lezen we in dit verband (Marc.3:28): *Voorwaar ik zeg u, dat alle zonden aan de mensenkinderen vergeven zullen worden, ook de godslasteringen, welke zij gesproken mogen hebben; maar wie gelasterd heeft tegen de Heilige Geest, heeft geen vergeving in eeuwigheid, maar staat schuldig aan eeuwige zonde. Immers zij zeiden: Hij heeft een onreine geest.*

Deze ernstige woorden tonen aan, dat Jezus Zelf aan de Heilige Geest de hoogste eer gaf, ook al treedt de Geest niet op de voorgrond. Mensen kunnen de Heilige Geest beledigen of kwetsen. En dit wordt door Jezus zo hoog opgenomen, dat er geen weg tot vergeving meer is. Een onpersoonlijke kracht valt niet te beledigen. Je kunt wél de bewerker, de persoon achter die kracht beledigen. Voor beledigingen aan het adres van de Vader of de Zoon is wél vergeving mogelijk, maar niet voor een belediging van de Heilige Geest. Waarom is dat zo? In de ogen van Jezus is de Geest een speciale persoon binnen de drieëenheid en daarom moet Hij met extra respect behandeld worden.

Op een vergelijkbare manier spreekt Petrus zich uit in Hand.5:3 als hij Ananias vermaant: *waarom heeft de satan uw hart vervult om de Heilige Geest te bedriegen*. De Heilige Geest is dus een reële persoon, die men kan trachten te bedriegen. De ernst van het misdrijf is alleen maar te begrijpen, wanneer men beseft dat de Heilige Geest de vertegenwoordiger van de Vader en de Zoon is in de harten van de gelovigen.

Bedroeven van de Geest

Gelovigen zelf kunnen door allerlei zonden (bitterheid, toorn etc. vgl. Ef.4:30,31) de Heilige Geest bedroeven. Maar dat is niet hetzelfde als zonde tegen de Geest. Pas wanneer men de wonderen en krachten van de Geest toeschrijft aan de duivel, dan begeeft men zich op het terrein van de zonde tegen de Geest.

Activiteiten, waaruit het persoonlijk karakter van de Geest blijkt

Ook in Zijn activiteiten blijkt de Heilige Geest een duidelijke persoonlijkheid te hebben. Zo doet hij vele dingen die niet door een onpersoonlijke kracht gedaan kunnen worden, maar slechts door een persoon. Hij spreekt (Hand.8:29), Hij doet voorbede (Rom.8:26). Hij zendt mensen uit en stelt mensen aan. Zo lezen we in Hand.13:4 *Dezen dan, door de Heilige Geest uitgezonden, trokken naar Seleucië*. Verder zegt Paulus in Hand.20:28 *Ziet dan toe op de gehele kudde, waarover de heilige Geest u als opzieners heeft aangesteld*. De verantwoordelijkheid voor het zendingswerk en de leiding van de gemeente wordt hier dus gelegd bij de Heilige Geest. Verdere voorbeelden hiervan vinden we onder het onderdeel 'Werkzaamheid van de Heilige Geest'.

Werkzaamheid van de Heilige Geest

Binnen de drieëenheid vervult de Heilige Geest een heel eigen rol en taak. De meest duidelijke beschrijvingen van de persoon en de werkzaamheid van de Heilige Geest vinden we in de woorden van Jezus aan het eind van het evangelie naar Johannes.

De Geest als Trooster

Joh.14:16 *En ik zal de Vader bidden en Hij zal u een andere Trooster geven om tot in eeuwigheid bij u te zijn, de Geest der waarheid, die de wereld niet kan ontvangen, want zij ziet Hem niet en kent Hem niet; maar gij kent Hem, want Hij blijft bij u en zal in u zijn. Ik zal u niet als wezen achterlaten. Ik kom tot u. Nog een korte tijd en de wereld ziet Mij niet meer, maar gij ziet Mij, want Ik leef en gij zult leven. Te dien dage zult gij weten, dat Ik in mijn Vader ben en gij in Mij en Ik in u*. Jezus spreekt over de Trooster (*paraklètōs*: lett.: erbij geroepene; dan: pleitbezorger, advocaat, trooster, vermaner, bemoediger) niet als over een

onpersoonlijke kracht, maar als over een persoon. Zijn werkzaamheid is het bemoedigen en troosten van de gelovigen. Hij bemiddelt het contact en de ontmoeting tussen de gelovigen en de Vader en tussen de gelovigen en de opgestane Heer. Door Hem zullen de gelovigen ook na de hemelvaart de Here Jezus als levende Heer 'zien'. Het Griekse woordje *allos* (andere) in de uitdrukking een andere Trooster geeft aan dat het wel om een andere, maar toch om een vergelijkbare Trooster gaat. De Geest is met Jezus vergelijkbaar; Hij is dus geen engel.

Inwoning van de Vader en de Zoon door de Geest

Doordat de Geest in de gelovigen komt wonen, hebben zij de ervaring, dat de Vader en de Zoon ook heel dichtbij zijn. Dit drukt Jezus uit met de woorden van Joh.14:23b *Wij zullen tot hem komen en bij hem wonen.*

Geest als plaatsbekleder van Jezus

De Heilige Geest is Jezus' plaatsvervanger na de hemelvaart en verheerlijking. Joh.14:25 *Dit heb ik tot u gesproken terwijl ik nog bij u verblijf; maar de Trooster, de Heilige Geest, die de Vader zenden zal in Mijn naam, die zal u alles leren en u te binnen brengen al wat Ik u gezegd heb.* De Heilige Geest geeft niet alleen het gevoel, dat Jezus dichtbij is, maar Hij neemt de plaats in van Jezus en houdt Zijn woorden levend.

De Geest als communicator; leiding en (nieuwe) openbaring

Toch is de werkzaamheid van de Heilige Geest niet beperkt tot het herhalen en in herinnering brengen van de woorden die Jezus bij zijn leven heeft onderwezen. Joh.16:13 *doch wanneer Hij komt, de Geest der waarheid, zal Hij u de weg wijzen tot de volle waarheid; want Hij zal niet uit Zichzelf spreken, maar al wat Hij hoort zal Hij spreken en de toekomst zal Hij u verkondigen. Hij zal Mij verheerlijken, want Hij zal uit het mijne nemen en het u verkondigen. Al wat de Vader heeft, is het mijne; daarom zeide ik: Hij neemt uit het mijne en zal het u verkondigen.*

De Heilige Geest herhaalt niet alleen, maar geeft ook nieuwe openbaringen van de Here Jezus door. Jezus zit sinds Zijn verheerlijking aan de rechterhand van God de Vader en beschikt over alle macht in hemel en op aarde. Vanuit deze heerlijkheid spreekt de Heilige Geest tot de gelovigen, geeft hun Goddelijke leiding, verkondigt hun de toekomst en geeft hun kracht vanuit Christus' overvloed. Door Zijn bekrachtiging gebeuren dan ook allerlei tekenen en wonderen. Hij verheerlijkt Jezus niet alleen, doordat de gelovigen die heerlijkheid (gedeeltelijk) ervaren, maar ook doordat Christus' heerlijkheid (gedeeltelijk) aan de wereld wordt getoond door de werkingen van de Geest in de gelovigen.

De Geest en het ervaren van Gods liefde

In het geven van geloofs zekerheid en in het doen ervaren van de nabijheid, de liefde en de heerlijkheid van God en van de Here Jezus ligt een volgend aspect van het werk van de Heilige Geest, nl. Zijn taak als onderpand van de toekomstige eeuwige erfenis. Vooral in de brieven van Paulus komt deze functie van de Heilige Geest onder de aandacht. Rom.5:5 *En de hoop maakt niet beschaamd, omdat de liefde Gods in onze harten is uitgestort door de Heilige Geest, die ons gegeven is.* Paulus spreekt hier over de hoop, de stellige verwachting van de toekomstige verheerlijking van de gelovigen bij de komst van Christus. Dat deze hoop niet

beschaamd zal worden, blijkt nu reeds uit de vervulling met de Heilige Geest. Deze vervulling is niet ongemerkt aan de gelovigen voorbij gegaan. Zij hebben dit namelijk ervaren als een uitstorting van de liefde van God in hun harten. Deze ervaring met Gods liefde geeft hun absolute zekerheid over het toekomstige heil.

De Geest van adoptie (zoonschap)

Wat ervaren de gelovigen bij deze uitstorting van liefde van God? Dat lezen wij bv. in Rom.8:15,16 *maar gij hebt ontvangen de Geest van het zoonschap* (lett.: Geest van adoptie, Geest van de aanneming tot zonen), *door welke wij roepen: Abba, Vader. Die Geest getuigt met onze geest, dat wij kinderen Gods zijn. Zijn wij kinderen, dan zijn wij ook erfgenamen: Erfgenamen van God, en mede-ergenamen van Christus*. Door de vervulling met de Heilige Geest ervaren de gelovigen, dat zij tot zonen van God zijn aangenomen. De uitroep *Abba, Vader* is dan ook niet aangeleerd, maar komt spontaan uit ons hart voort. In deze adoptie ligt ook het recht op het delen in de erfenis besloten. Straks zullen zij dus delen in Christus' heerlijkheid (vgl. 1 Joh.3:2 *wij weten, dat als Hij zal geopenbaard zijn, wij Hem gelijk zullen wezen*). De aanwezigheid van de Heilige Geest in de harten van de gelovigen is dus op meerdere manieren (door gevoelsmatige ervaring en door verstandelijke overtuiging) de garantie, dat zij straks in Christus' heerlijkheid zullen mogen delen.

De Geest als onderpand

Daarom noemt Paulus de uitstorting en de inwoning van de Heilige Geest zowel de verzegeling (van de adoptie) als het onderpand van de toekomstige erfenis. Wat moeten wij ons voorstellen bij dit begrip onderpand? Paulus zegt in Rom.8:23 *wij die de Geest als eerste gave ontvangen hebben, zuchten bij onszelf in de verwachting van het zoonschap, de verlossing (verheerlijking) van ons lichaam*. De Griekse grondtekst heeft voor 'eerste gave' het woord *aparchè*, dat in het OT gebruikt wordt voor de eerstelingen van het graan, die aan God geofferd moesten worden, voordat de rest van de oogst kon worden binnengehaald en verkocht. De gedachte is dus, dat de doop met de Geest een eerste ervaring is met de heerlijkheid van God, maar tegelijkertijd de voorbode en aankondiging van de volledige heerlijkheid die men nog zal ontvangen. Het onderpand, (een term uit de handel) waarover Paulus in de volgende teksten spreekt, moet dus worden opgevat als een aanbetaling, een voorschot en tevens als een garantie, dat ook de rest zal worden betaald. Gesproken over de gelovigen, betekent de ervaring van de vervulling met de Heilige Geest (en Zijn blijvende inwoning), een vooruitblik op de toekomstige heerlijkheid.

2 Cor.1:21 *Hij nu die ons met u bevestigt in de Gezalfde en ons heeft gezalfd, is God, die ook Zijn zegel op ons gedrukt heeft en de Geest tot onderpand in onze harten gegeven heeft*. 2 Cor.5:4,5 *want wij die nog in een tent wonen, zuchten bezwaard, omdat wij niet ontkleed maar overkleed willen worden, opdat het sterfelijke door het leven worde verslonden. God is het die ons juist daartoe bereid heeft en die ons de Geest tot onderpand heeft gegeven*. Zeker in deze laatste tekst, waarin Paulus spreekt over het zuchten van de gelovige, het heimwee naar Gods heerlijkheid en het verlangen naar de volkomen gemeenschap met Hem, blijkt hoe de Heilige Geest functioneert als Trooster. Hij geeft ons nu reeds een eeuwigheidsgevoel en gunt ons een voorlopige ervaring met de toekomstige heerlijkheid. Ef.1:13b,14 *In Hem zijt gij toen gij gelovig werdt, ook verzegeld met de Heilige Geest der belofte, die een onderpand is van onze erfenis, tot verlossing van het volk, dat Hij zich verworven heeft, tot lof zijner heerlijkheid*. De Geest geeft de gelovigen dus zekerheid over de toekomst en neemt daardoor ook

de angst voor de dood weg. Want voor degene, die reeds aan deze kant van de dood, de heerlijkheid mag proeven, is de dood slechts een drempel naar een veel mooiere toekomst. Dit besef verlicht het zuchten van de gelovigen vanwege het huidige lijden, de vergankelijkheid en het sterven.

De Geest als communicator; Hij pleit voor ons

Een volgend aspect van het werk van de Geest is, dat Hij volgens Rom.8:26 voor de heiligen pleit. *En evenzo komt de Geest onze zwakheid te hulp; want wij weten niet wat wij bidden zullen naar behoren, maar Geest zelf pleit voor ons met onuitsprekelijke verzuchtingen. En Hij die de harten doorzoekt, weet de bedoeling des Geests, dat Hij namelijk naar de wil van God voor de Heiligen pleit.* Hierin is Hij één met de Here Jezus, die als hogepriester in de hemel voor de geloven pleit (Hebr.7:25), met dit verschil, dat de Geest pleit vanuit het hart van de gelovige.

Bij de onuitsprekelijke verzuchtingen van de Geest moeten we zeker denken aan gebeden, die zo diep gaan, dat zij niet in een menselijke taal zijn uit te drukken. Het bidden in tongen, dat ook wel spreken van geheimenissen door de Geest (1 Cor.14:2) of bidden met mijn geest (1 Cor.14:14-16) wordt genoemd, kent echter die menselijke beperkingen echter niet. Over het bidden in tongen zie hoofdstuk 7c 'Spreken in tongen'.

De Geest en het getuigenis over Jezus

De Geest neemt niet alleen uit Jezus om de gelovigen te bemoedigen, maar Hij bekwaamt ons ook om van Jezus te getuigen. Joh.15:26 *Wanneer de Trooster komt, die Ik u zenden zal van de Vader, de Geest der waarheid, die van de Vader uitgaat, zal deze van mij getuigen; en gij moet ook getuigen, want gij zijt van het begin aan met Mij.* De Heilige Geest getuigt over de verheerlijkte Jezus in de harten van de gelovigen, maar het is de bedoeling, dat zijzelf ook gaan getuigen. In de eerste plaats geldt deze opdracht de aanwezige discipelen, die oog- en oorgetuigen waren van Jezus' daden en spreken (en daarna van zijn lijden en opstanding), maar de opdracht tot getuigen gold natuurlijk ook voor de komende generaties. De woorden die van de Vader uitgaat zijn veelbetekenend. De Geest is niet een of ander schepsel van God, maar maakt deel uit van het wezen van God. Hij is God.

De Geest in de confrontatie

Het getuigenis heeft vaak veel weg van een confrontatie of van een rechtsgeding. Joh.16:8 *En als Hij (de Geest) komt, zal Hij de wereld overtuigen (lett.: met bewijzen overtuigen) van zonde, van gerechtigheid en van oordeel.* Het moge duidelijk zijn, dat de Geest getuigt, overtuigt en aanzegt door de monden van de gelovigen. Dit met bewijzen overtuigen wordt hun dan ook vaak niet in dank afgenomen. Felle reacties vanuit de aangeklaagde wereld en vanuit het rijk der duisternis zijn het gevolg.

Heel duidelijk vermelden de evangeliën de werking van de Heilige Geest in die situaties, waarin gelovigen voor hun geloof ter verantwoording worden geroepen en door hun medemensen worden aangeklaagd. Matt.10:19 *Wanneer zij u overleveren, maakt u dan*

niet bezorgd, hoe of wat gij spreken zult, want het zal u in die ure gegeven worden, wat gij spreken moet; want gij zijt het niet die spreekt, doch het is de Geest uws Vaders, die in u spreekt.

Bekracting en bevestiging: vrijmoedigheid, gaven en bedieningen van de Geest

De werking van de Heilige Geest is natuurlijk niet beperkt tot de rechtszaal of de conflictsituatie. Uitdrukkelijk beveelt Jezus voor de hemelvaart zijn discipelen te wachten op de doop met de Heilige Geest. Hij besluit dan in Hand.1:8 met: *maar gij zult kracht ontvangen, wanneer de Heilige Geest over u komt; en gij zult mijn getuigen zijn te Jeruzalem en in geheel Judea en Samaria en tot het uiterste der aarde.* Aangezien de verkondiging tot het uiterste der aarde nog niet is voltooid, hebben de gelovigen nog altijd de Heilige Geest nodig om hen te bekrachten in hun getuigenis. Dit bekrachten door de Heilige Geest uit zich in vrijmoedigheid (Hand.4:31 *Zij werden allen vervuld met de Heilige Geest en spraken het woord Gods met vrijmoedigheid*) en in gaven van de Heilige Geest, zoals profetie (b.v. Hand.13:2; 21:11 *Dit zegt de Heilige Geest*), maar ook in wonderen en tekenen, die geschieden in de naam van Jezus (1Cor.12:9,10 *geloof door dezelfde Geest ... genezingen ...krachten*). Aan de werking en de praktijk van de gaven van de Heilige Geest zullen wij een apart hoofdstuk wijden.

Ook roept de Heilige Geest bepaalde gelovigen tot speciale taken en rust hen daarvoor toe met bepaalde geestesgaven. Soms, en soms ook niet, maakt Hij daarbij ook gebruik van natuurlijke capaciteiten en aanleg. Onze natuurlijke capaciteiten zijn meestal niet zonder meer bruikbaar, omdat ze zijn vermengd met verkeerde ambitie. Wanneer iemand door de Here tot een bepaalde taak in het koninkrijk van God is geroepen en daartoe door de Heilige Geest is bekwaam gemaakt, spreken we van een bediening. Zo spreekt Paulus o.a. over bedieningen van apostelschap, herderschap, profetie, onderwijs, leiding geven, vermaning, barmhartigheid (armen- en ziekenzorg).

De Geest en de Heiliging

Uit de taak van de Geest als communicator tussen de gelovigen en de Vader en de Zoon vloeit automatisch Zijn werk tot levensheiliging voort. Zo spreken 1 Petr.1:2 en 2 Thess.2:13 over heiliging door de Geest. Zeker, de gelovigen zijn door het offerbloed van de Here Jezus gereinigd van hun zonden en mogen dan ook heiligen genoemd worden. Maar een doorgaand proces van levensheiliging blijft absoluut noodzakelijk. Hebr.12:14 *jaagt naar de vrede met allen en naar de heiliging zonder welke niemand de Here zal zien.* 2 Cor.7:1 *Daar wij nu al deze beloften bezitten, geliefden, laten wij ons reinigen van alle bezoedeling des vleses en des geestes, en zo onze heiligheid volmaken in de vreze Gods.*

Door het geloof in de Here Jezus, door de doop in Zijn naam (Rom.6:2,3), zijn de gelovigen bevrijd van de schuld die door de zonde op hen rustte. Het tot geloof komen hoort gevolgd te worden door een vervulling met de Heilige Geest. Gedeeltelijk zullen zij nu merken, dat allerlei zonden radicaal uit hun leven zijn verdwenen, maar dat geldt niet voor alle zonden. Vooral zonden, die diep in het karakter verankerd liggen, kunnen zich nog doen gelden. Om deze zonden te overwinnen is een duidelijke menselijke keuze, maar ook de hulp van de Heilige Geest nodig. Zo stelt Paulus in Rom.8:13 *Want indien gij naar het vlees leeft zult gij sterven; maar indien gij door de Geest de werkingen des lichaams doodt, zult gij leven.* Het

belangrijkste principe van deze strijd is inderdaad het voor-dood-houden van ons oude zelf-zuchtige onverbroken menszijn (het vlees). De overwinning ligt niet in het bestrijden van onze hartstochten en de uitwassen van zonde, maar in de besliste keuze om de zelfzucht en begeerte van het vlees voor dood te houden. Het gaat om een duidelijke keuze, dat niet langer de bevrediging van de begeerten van het eigen ik belangrijk zijn, maar dat het gaat om een leven voor het koninkrijk van God.

In Gal.5:16, 25 spreekt Paulus in dit verband over een wandelen of leven door de Geest. De vrucht van een dergelijke levenswandel bestaat uit een verandering van de hele mens en niet alleen van zijn uiterlijk gedrag. Gal.5:22 *de vrucht van de Geest is liefde, blijdschap, vrede lankmoedigheid, vriendelijkheid, goedheid, trouw, zachtmoedigheid, zelfbeheersing.*

De eerste hulp, die de Heilige Geest ons biedt bij de strijd tegen de zonde, is, dat Hij in ons geweten spreekt en ons waarschuwt, wanneer ook maar de eerste gedachte aan zonde postvat. Een gevoel van onvrede maakt zich van ons meester. Ten tweede laat de Heilige Geest, wanneer wij in losprijzing en gebed de gemeenschap met God zoeken, ons feilloos voelen, of die gemeenschap wel mogelijk is, of God ons gebed wel aanvaardt, of dat wij eerst ons moeten verootmoedigen en zonde moeten belijden.

Ten derde vormt de Heilige Geest in ons binnenste een nieuw soort geweten, waardoor wij aanvoelen, dat eierzucht, gelijkhebbigheid, geldingsdrang etc. niet meer bij ons nieuwe leven passen. Zo plaatst de Geest ons steeds voor de keuze om te sterven aan deze begeerten en in Zijn vrede te leven, of door te gaan met onze ik-gerichte manier van leven en de vrede van God te ontberen.

De gedachte, dat een eenmalig aanvaarden van het offer van Jezus ons definitief in de juiste relatie tot God brengt, is, is volkomen fout. Steeds opnieuw (in principe bij iedere zonde) mogen en moeten wij met een beroep op Jezus offer, onze zonden belijden en vergeving vragen. Die zal ons in de naam van Jezus steeds opnieuw geschonken worden. Aan de werking van de Geest in het proces van levensheiliging wordt een apart hoofdstuk gewijd.

Conclusie

De Heilige Geest wordt in de Bijbel beschreven als een duidelijke persoon, één met de Vader en één met de Zoon, die in de harten van de gelovigen komt wonen en daar de nabijheid, de liefde, het spreken en de de kracht van de Vader en de Zoon merkbaar maakt. Anderzijds wil Hij de gelovigen helpen in hun gebedsrelatie tot God. In de speciale gave van de tongentaal, plijst Hij voor de gelovigen op een manier, die boven hun verstand uitgaat. Zijn belangrijkste taak voor de gelovigen is wel die van Communicator tussen de gelovigen en God de Vader en God de Zoon.

Hoofdstuk 2: De Heilige Geest in het Oude Testament

Woordstudie *ruach*

Het Hebreeuwse woord *ruach* betekent: Geest (van God), geest, levensgeest (van de mens), levensadem, adem, wind, briesje. Afhankelijk van de kontekst, moet de juiste vertaling worden gezocht. Zo zal in samenhang met de toevoeging van God meestal aan de Heilige Geest moeten worden gedacht.

In de NBG vertaling komen wij in verband met de (heilige) geest daarnaast de uitdrukking in geestvervoering verkeren; in geestvervoering geraken tegen. Hier vinden we in de Hebreeuwse grondtekst niet het woord *ruach*, maar speciale vormen van het werkwoord *nib'a* dat profeteren betekent (het gaat om z.g. *hitpael*-vormen, die kunnen worden vertaald met profeteren, in geestvervoering zijn of komen, in trance zijn of komen, als profeet optreden, zich als profeet voordoen). In positieve zin, gaat het om geestvervoering door Gods Geest, in negatieve zin om trance en geestvervoering door boze geesten). Ook hier bepaalt de kontekst de juiste vertaling. Zo raakten de Baälpriesters in 1 Kon.18:29 in een toestand van trance, door hun langdurige dans. De werking van demonen, maakte hen daarbij ongevoelig voor pijnprikkels, zodat zij zichzelf met messen verwonden zonder (overmatige) pijn te voelen.

Gods Geest in de schepping

De persoon van de Heilige Geest komt in de Bijbel voor van het begin tot het einde. In het tweede vers van Gen.1 lezen wij: *en de Geest Gods zweefde over de wateren*. Er is dus een directe betrokkenheid van de Heilige Geest bij de schepping van hemel en aarde. Deze betrokkenheid blijkt vooral te bestaan in het geven van het leven aan zowel mens als dier. Psalm 104:29,30 bezingt het wonder van alle levende schepsels op de aarde en in de zee: *verbergt Gij uw aangezicht, zij worden verdelgd, neemt gij hun adem (hun ruach) weg, zij sterven en keren weder tot stof; zendt Gij uw Geest (uw ruach) uit, zij worden geschapen, en Gij vernieuwt het gelaat van de aardbodem*.

Gods Geest en de menselijke levensgeest

Toch is er een groot verschil tussen de individuele menselijke levensgeest en Gods Geest. De menselijke levensgeest komt uit God voort, maar zij is niet Gods zelf. God ademt de van stof geformeerde mens de levensadem in (Gen.2:7 hier wordt trouwens het woord *ruach* niet gebruikt).

Elihu spreekt in Job.33:4 *De Geest Gods heeft mij gemaakt, de adem des Almachtigen doet mij leven*. De Heilige Geest treedt hier op als Schepper en Schenker van de levensgeest van de mens. Maar de menselijke levensgeest is niet de Geest van God. Gen.6:3 En de Here zeide: *Mijn geest zal niet altijd in de mens blijven, nu zij zich misgaan hebben; hij is vlees; zijn dagen zullen honderdtwintig jaar zijn*. Hier wordt de vraag opgeroepen of de mens (in ieder geval de eerste mensen) van nature de Geest van God hebben. Dat is duidelijk niet de bedoeling. Het gaat om de levensgeest van de mens. Jac.4:5 verwijst naar dit Bijbelgedeelte: *De*

geest die Hij in ons deed wonen, begeert Hij met jaloersheid. Het leven is iets heel kostbaars en daarom wil God niet dat mensen dit geschonken leven misbruiken door zonde op zonde te stapelen.

Ten slotte zegt Pred.12:6 over het sterven van de mens: *...en de geest wederkeert tot God, die hem geschonken heeft.* God noemt de menselijke geest weliswaar Mijn geest, maar het OT onderscheidt heel duidelijk tussen de levensgeest, die ieder mens, goed of slecht, gelovig of ongelovig, heeft ontvangen en de Heilige Geest.

De Heilige Geest maakt deel uit van Gods wezen. Wanneer de Heilige Geest (de Geest van God) over mensen komt en in hen gaat wonen, gaat dit gepaard met speciale werkingen of uitingen van de Heilige Geest, zoals openbaring, profetie, bijzondere wijsheid en wonderen.

De werkzaamheid van de Heilige Geest bij de aartsvaders

In het boek Genesis komen personen als Henoeh (Gen.5:24; Judas 14), Noach (Gen.6:9; Hebr.11:7) en Abraham (Gen.20:7) als profeten naar voren, zonder dat daarbij de Heilige Geest uitdrukkelijk wordt genoemd. Toch heeft God vanaf de zondeval mensen (enkelingen) met Zijn Geest vervuld. Dit blijkt uit de bijzondere openbaringen en leiding, die zij gedurende hun leven ontvingen. Voor sommigen was die inwoning van de Heilige Geest min of meer permanent. Bij anderen ging het meer om een kortstondige aanrakingen of inspiratie door de Heilige Geest. Zo kunnen we ons bij iemand als Jacob de vraag stellen, of de vervulling met de Heilige Geest permanent was. Uit zijn leven kennen we verschillende situaties, waarin God door middel van dromen tot hem sprak (Gen.28:12; 31:11), maar er waren ook perioden, dat hij niet in de nabijheid van God leefde. Gen.47:9 vertelt: *En Jacob zeide tot Farao: Het getal der jaren mijner vreemdelingschap is honderddertig; weinig in getal en kwaad zijn al mijn levensjaren geweest.* Op zijn sterfbed profeteert Jacob echter over al zijn zonen (Gen.48,49) en blijkt de werking van de Geest.

Voor het eerst wordt de Geest genoemd in Gen.41:38, waar een heiden zijn mening over Jozef geeft: En de Farao zeide tot zijn dienaren: *Zouden wij iemand kunnen vinden als deze, een man, in wie de Geest Gods is?* De bijzondere dromen (Gen.37:5,9) en uitleggingen, die Josef reeds op jongere leeftijd van Godswege ontving, de ontwikkeling van zijn persoonlijkheid (Gen.50:19; zachtmoedigheid en goedheid) zijn aanwijzingen, dat de Heilige Geest in hem woonde.

Mozes

In de bediening van Mozes herkennen we voor het eerst de uit het NT bekende patronen van het werk van de Heilige Geest. Vanaf het moment van Mozes' roeping bij de brandende braambos (Ex.3) wordt zijn leven gekenmerkt door een verandering van zijn persoonlijkheid, door openbaring en allerlei wonderen en krachten. Dat deze bediening het gevolg was van de vervulling en de inwoning van de Heilige Geest wordt pas gezegd in Num.11:25, wanneer Mozes de opdracht krijgt zeventig mannen uit de oudsten van het volk te kiezen, die met hem het volk zullen besturen: *Toen daalde de Here in een wolk neder en sprak tot hem, en Hij nam een deel van de Geest die op hem was, en legde dat op de zeventig mannen, op de oudsten; toen de Geest op hen rustte, profeteerden zij, doch daarna niet meer. Twee mannen nu waren in de legerplaats achtergebleven; de een heette Eldad, de andere Medad. Toen de Geest op hen rustte - zij behoorden tot de opgeschrevenen, maar waren niet naar de tent ge-*

gaan - profeteerden zij in de legerplaats. Wanneer Jozua zich ergert aan het optreden van deze mannen, omdat hij de unieke positie van Mozes in gevaar ziet komen, reageert Mozes (Num.11:29) Wilt gij voor mij ijveren? och, ware het gehele volk des Heren profeten, doordat de Here zijn Geest op hen gawe!

De zeventig oudsten

We lezen hier, dat God een deel van de Geest, die op Mozes rust, van hem wegneemt om aan de zeventig oudsten te geven, maar uit het vervolg van de bediening van Mozes krijgen wij beslist niet de indruk, dat Mozes nu minder of minder krachtig door de Heilige Geest wordt geleid. Er is eerder plaats van een nieuwe uitstorting van Gods Geest over de oudsten dan van een minder worden bij Mozes. Het tweede, wat opvalt is de directe uitwerking van de Heilige Geest op de zeventig oudsten. Nauwelijks is de Heilige Geest over hen gekomen of zij beginnen te profeteren. Zij beginnen God te prijzen en de woorden van God te verkondigen, zoals God hen dit op het eigen moment ingeeft. Ten derde lezen wij die diepe verzuchting van Mozes: *Och ware het gehele volk des heren profeten, doordat de Here zijn Geest op hen gawe!* Zoals in het NT was in het OT de Heilige Geest de communicator tussen God en mensen. Wanneer de Heilige Geest mensen vervult is er direct communicatie, is er inspiratie en beginnen mensen van Godswege te spreken.

Waarom profeteerden zij daarna niet meer?

Het was de bedoeling, dat de Heilige Geest op de zeventig oudsten zou blijven om hun wijsheid te geven bij het leiden van het volk Israël. De tekst vermeldt echter, dat zij wel op de dag van de uitstorting van de Heilige Geest profeteerden, doch daarna niet meer. Ik neem niet aan, dat dat aan de Heilige Geest lag, die hen niet meer wilde inspireren, maar aan de oudsten zelf, die de Heilige Geest, die in hen woonde, bedroefd hebben. Wanneer korte tijd later in Num.13 de twaalf verspieters worden uitgezonden en terugkeren, horen we niets meer van deze zeventig oudsten. Wij hadden kunnen verwachten, dat de zeventig oudsten zich als één man achter Mozes en Aäron hadden opgesteld door het volk aan te moedigen om geloof te hebben en te vertrouwen op de Here, die hun het beloofde land zou geven. Klaarblijkelijk hebben zij zich ook in ongeloof tegen Mozes en tegen God verzet.

Wanneer de Heilige Geest mensen vervult, laat Hij hun persoonlijkheid en eigen wil intact. Het is steeds weer een persoonlijke keuze om te luisteren en gehoorzaam te zijn aan het spreken van de Heilige Geest. Het NT spreekt in dat verband over een wandelen in de Geest. Maar het is en was mogelijk om door zonde en ongeloof en verharding de Heilige Geest te bedroeven en jezelf af te sluiten voor Zijn spreken in het eigen hart. De zeventig oudsten zijn dan ook met de rest van het volk Israël omgekomen in de woestijn. Hun kinderen mochten het beloofde land binnengaan.

Aäron en Mirjam

Toch betekent dit niet, dat Mozes de enige profeet van Israël was. Uit Num.12:2 blijkt, dat God ook sprak tot Aäron en Mirjam. Wanneer Mirjam haar kritiek uit op Mozes, omdat deze voor de tweede keer is getrouwd en wel met een Ethiopische vrouw (een niet Israëlitische vrouw dus) zegt zij : *heeft de Here soms uitsluitend door Mozes gesproken, heeft Hij niet ook door ons gesproken?* In de erop volgende verzen (Num.12:7) komt dan de unieke bediening van Mozes naar voren, die van mond tot mond met de Here sprak (bedoeld is de engel des

Heren die namens God optreedt, zie Ex.33:20; Joh.1:18; Hand.7:38,53; Gal.3:19). Maar ook komt er een uitleg over de 'normale' manier, waarop God Zich door zijn Geest aan mensen openbaart. Num.12:6 *Indien onder u een profeet is, dan maak Ik de Here, mij in een gezicht aan Hem bekend, in een droom spreek Ik met hem.* In de eerste plaats zegt dit iets over de manier, waarop God Zichzelf bekend maakt (verschijnt), nl. in de vorm van een visioen of een droom, maar nooit rechtsstreeks, omdat de mens dit niet zou kunnen verdragen. Van dit zien van God in visioenen (Jes.6:1 vv.) of in dromen (Gen.15:12-17; Gen.28:12-15) geeft het OT rijkelijk voorbeelden. Tevens zegt dit gedeelte iets over de manier, waarop God door Zijn Geest tot de profeten spreekt. Hij doet dit meestal niet door middel van een hoorbare stem (met het natuurlijk gehoor), maar langs de weg van een innerlijke stem, een ingeving, een geïnspireerde gedachte, een beeld, of een droom.

Bijzondere creativiteit als gave van de Geest

Er valt uit de boeken van Mozes meer over de Heilige Geest te leren.

In Ex.31:2 lezen wij: *Zie, Ik heb bij name geroepen Besaleël, de zoon van Uri, de zoon van Chur, uit de stam Juda en hem vervuld met Gods Geest, met wijsheid, inzicht en kennis, en dat voor allerlei werk om ontwerpen te bedenken, om die uit te voeren in goud, zilver en koper.* De vervulling met de Heilige Geest inspireert niet alleen tot profetische woorden, maar ook tot kunst. In het geval van Besaleël ging het om het ontwerpen en (laten) uitvoeren van de versieringen van de Tabernakel. Daarbij ging het niet alleen om de Ark, de altaren, de kandelaar etc., maar ook om de borduurpatronen van de tent en de versierselen en kleding van de hogepriester.

Iets dergelijks lezen we ook in de geschiedenis van David, die door de Heilige Geest inspiratie ontving voor het schrijven van profetische Psalmen. Door zijn geïnspireerde muziek, moest de boze geest die Saul kwelde, wijken. Aan het eind van zijn leven maakte David een ontwerp voor de nieuwe tempel (1 Kron.28:11 vv.), waarover hij zei (1 Kron.28:19): *Alles staat in een geschrift, ontvangen uit de hand des Heren, waarin Hij mij onderrichtte aangaande de gehele uitvoering van het ontwerp.* De Heilige Geest inspireert dus tot allerlei vormen van creativiteit, die dienen tot de verheerlijking van God.

Zalving

Pas in Jes.61:1 wordt werkelijk gezegd, dat de zalving met olie een symbool is van de vervulling met de Heilige Geest: *De Geest des Heren Heren is op mij, omdat de Here mij gezalfd heeft.* Toch moet deze gedachte aan Mozes bekend zijn geweest, toen hij in opdracht van God de priesters bij hun ambtsaanvaarding zalfde met olie (Ex.29:7). Door de heilige zalfolie werd de priester op een speciale manier afgezonderd voor God. Voor de gewone priester, die alleen bij zijn inwijding gezalfd was, gold, dat hij zich niet aan het lichaam van een gestorvene mocht verontreinigen (een uitzondering betrof zijn naaste familieleden vgl. Lev.21:2). Voor de Hogepriester, die speciaal gezalfd was voor de bediening om de zonden van het volk te verzoenen, golden veel strengere regels. Rond het feest van de grote verzoendag mocht hij het heiligdom (tabernakel of tempel) niet verlaten, zelfs niet vanwege de begrafenis van zijn naaste verwanten. Lev.10:7 *Van de ingang van de tent der samenkomst zult gij niet weggaan, opdat gij niet sterft, want de zalfolie des Heren is op u.* Lev.21:11 *Bij geen enkele dode zal hij komen; aan zijn vader of moeder zal hij zich niet verontreinigen. Het heiligdom zal hij niet verlaten, opdat hij het heiligdom van zijn God niet ontheilige, want de wij-*

ding van de zalfolie van zijn God is op hem. Hier wordt dus duidelijk, dat deze zalving zeer heilig is. Wanneer zij zou worden ontwijfd (in dit geval door een aanraking met de dood) wordt iets zeer heiligs besmet of bevuild. Dit mocht nooit gebeuren. Men wist dus, dat deze zalving een symbool was van de vervulling met de Heilige Geest. Vandaar ook latere opdracht om niet alleen priesters, maar ook koningen en profeten te zalven met olie. 1

Kon.19:16 Voorts zult gij Jehu, de zoon van Nimsi zalven tot koning over Israël; en Elisa, de zoon van Safat, uit Abel Mechola, zult gij zalven tot profeet in uw plaats.

Het ontvangen van de Heilige Geest door middel van handoplegging

In Deut.34:9 lezen wij: *Jozua nu, de zoon van Nun, was vol van de Geest der wijsheid, want Mozes had zijn handen op hem gelegd. Daarom luisterden de Israëlieten naar hem en deden zoals de Here Mozes geboden had.* Hier is voor de eerste keer sprake van een ontvangen van de Heilige Geest langs de weg van handoplegging (en gebed), zoals we dat in het NT vaker aantreffen.

Conclusie

Al vanaf de vroegste tijd van het OT (Hench) heeft God zijn Geest op mensen uitgestort. Bij sommigen (Hench, Jozef, Mozes) is duidelijk merkbaar, dat de vervulling met de Geest hun hele (verdere) leven voortduurde. In en rond de bediening van Mozes al een vrij compleet patroon van werkingen van de Heilige Geest. Niet steeds wordt de Heilige Geest speciaal genoemd (bv. in verband met de wonderen en openbaringen van Mozes), maar men kent de gedachte, dat de Heilige Geest in mensen woont. De bijzondere heiligheid van de zalving van de priesters wijst er reeds op, dat de Heilige Geest Gods vertegenwoordiger bij de mensen is.

De periode van de Richters

Na het heengaan van Mozes begint de periode van de Richters, die over het algemeen gekenmerkt wordt als een tijd van afval en verharding. Toch zien we ook in deze periode, dat God mensen roept en hen vervult met zijn Geest, zoals Otniël (Richt.3:10), de profetes Deborah (Richt.4:4), de onbekende profeet uit Richt.6:8, Gideon (Richt.6:14) en anderen. Hun bedieningen waren gevarieerd. De meesten van hen zullen ook gepredikt hebben, al wordt dit niet steeds vermeldt. Bij meerderen wordt echter de kracht van de Geest zichtbaar door bijzonder geloof in Gods hulp bij militaire acties.

Simson

En geval apart is Simson, van wie ons een heel realistische levensbeschrijving is overgeleverd. Aan de ene kant werkingen van de Geest en aan de andere kant de meest banale vleeselijke uitspattingen.

De geboorte van Simson staat in hetzelfde teken als de geboorte van Isaäk, Samuël en Johannes de doper, nl. een onvruchtbare moeder, die door een wonder van God zwanger wordt (Ri.13:3). De zoon die geboren wordt, is geroepen om levenslang een

Nazireeër te zijn (iemand die speciaal voor God is afgezonderd, vergelijkbaar met de priesters, zonder echter de priesterdienst te mogen vervullen). Net als bij Johannes de doper,

mocht het kind geen wijn of sterke drank drinken en er mocht geen scheermes op zijn hoofd komen. Al vanaf zijn jeugd werkt de Heilige Geest in Simson (Ri.13:25).

Eenmaal volwassen geworden, wordt Simson verliefd op een Filistijns meisje (behorend tot een volk, waarmee Israël zich niet mocht vermengen). Ri.14:4 verklaart Simsons gedrag als een goddelijke leiding om vijandschap tussen Simson en de Filistijnen te zetten. Het verdere verloop van Simsons leven leert ons eerder, dat zijn onbeheerste hartstocht en sexuele begeerte hem voortdurend in levensgevaar bracht. Zeker was Simson geroepen om zijn volk te bevrijden uit de macht van de Filistijnen.

Gedurende een periode van twintig jaar (Ri.15:20) lukt dit ook, al wordt over zijn manier van leiding geven helaas niets gezegd. Maar Simsons leven verviel tot hoererij (Ri.16:1, 4). De krachtige werking van de Geest verliet hem echter niet, totdat met het (laten) afscheren van zijn haar ook het Nazireeërschap was verbroken. Simsons tragische levenseinde mag dan een inspiratiebron zijn voor vele drama-schrijvers; zeker was het door God niet zó bedoeld. Voor het eerst blijkt, hoe gevaarlijk een onbeheerste seksualiteit is voor geestvervulde dienstknechten van God (vgl. 2 Sam.11 David en Batseba).

De vroege profeten

Samuël

Ook al ontbrak het in de periode van de richteren niet geheel aan profeten (vgl. 1 Sam.2:27vv.), toch was deze periode arm aan openbaring (1 Sam.3:1). Meestal laat men daarom met Samuël de periode van de profeten beginnen. Samuël werd ook uit een onvruchtbare vrouw geboren. Een dergelijke omstrede geboorte houdt meestal verband met een bijzondere roeping. Volgens 1 Kron.6:33 was Samuël uit de stam van Levi, waardoor hij ook offers mocht brengen. Zijn kleinzoon was de beroemde zanger/profeet Heman (1 Kron.25:1,5). Hoewel nergens gesproken wordt over een moment, waarop Samuël vervuld werd met de Heilige Geest, blijkt de inwoning van de Geest al spoedig door de profetische bediening die hij ontving (1 Sam.3:20v.).

Wat is zo bijzonder aan de bediening, die Samuël bekleedde? Ten eerste de combinatie van profetie (openbaring) en leiderschap (richter), zoals we dat al tegenkwamen bij Mozes en bij Jozua en later zullen tegenkomen bij David. Deze perioden, waarin het leiderschap door de Geest was vervuld en van Godswege openbaring en leiding ontving, waren de gelukkigste in de geschiedenis van Israël. Ten tweede is opvallend de opkomst van de z.g. profetenscholen.

Profetenscholen

Deze vreemde benaming is gangbaar voor de groepen van profeten, die elkaar regelmatig ontmoetten om elkaar geestelijk te bemoedigen. Ten tijde van Samuël was Najoth bij Rama een plaats, waar de profeten elkaar troffen (1 Sam.19:18). Het kwam voor, dat zij onder de begeleiding van allerlei muziekinstrumenten profeteerden en in geestvervoering geraakten (1 Sam 10:5,6, 10-13). Meestal worden dan de z.g. *hitpael*-vormen van het werkwoord *nib'a* gebruikt (vertaald met in geestvervoering geraken).

Tongentaal in het OT?

Wat moeten wij ons bij deze gezamenlijke geestvervoering voorstellen? Naar aanleiding van deze profetische bijeenkomsten worden meestal geen profetieën doorgegeven (deze zijn tenminste niet in de Schrift overgeleverd). Er werd op allerlei instrumenten ritmische muziek gemaakt. Er werd 'gedanst' en natuurlijk ook geprofeteerd. Mogelijk werd er in tongen gesproken en gezongen. Maar dat is slechts een vermoeden, gebaseerd op de gedachte, dat de Heilige Geest zich vaak door middel van tongentaal uit.

Bijzondere verschijnselen

In sommige gevallen was de aanwezigheid van de Heilige Geest zo sterk, dat toevallige bezoekers tegen hun eigen wil door de Geest werden aangegrepen en in een bepaalde vorm van geestvervoering op de grond vielen. Dit is het geval bij de soldaten, die Saul naar Samuël zond om David te arresteren (1 Sam.19:20, 21). Toen Saul zelf naar Rama reisde, omdat zijn boden niet terugkeerden, raakte ook hij in geestvervoering (1 Sam.19:23) *Toen ging ook hij daarheen, naar Najoth bij Rama en ook over hem kwam de Geest Gods en hij verkeerde terwijl hij zijn weg vervolgde in geestvervoering, totdat hij te Najoth bij Rama kwam. Ook hij trok zijn klederen uit en was in geestvervoering in tegenwoordigheid van Samuel; Hij lag die gehele nacht en de gehele nacht naakt (zonder bovenkleding) terneer. Daarom zegt men: Is Saul ook onder de profeten.* Het woordje 'ook' maakt duidelijk, dat Saul niet de enige was, die dit overkwam, maar dat ook anderen, nl. Sauls soldaten en sommige profeten, door de werking van de Geest, zonder hun overkleed op de grond lagen. Dit liggen door de kracht van de Geest wordt verder in het OT niet meer genoemd, maar het zal wel eens vaker zijn voorgekomen.

De profetische beweging

In het OT komen we deze groepen van profeten tegen vanaf de tijd van Samuël (1050 v.Chr.) tot en met de tijd van Elisa (850 v.Chr.). Ook daarna is er dikwijls sprake van groepen profeten, maar dan blijkt het profetendom gedeeltelijk verworpen te zijn tot een gilde van beroepswaarszeggers. We komen deze broodprofeten voor het eerste tegen in de dienst van koning Achab, die na het vermoorden van de profeten van God (1 Kon.18:13; 19:10,14) zich door maar liefst 400 pseudo-profeten liet omringen (1 Kon.22:6). De echte profeten moesten het dan vaak tegen valse profeten opnemen.

Hoe krachtig was de profetische beweging

Hoe groot waren deze groepen profeten en daarmee samenhangend; was er echt een profetische beweging?

2 Kon.2:3, 5 vermeldt, dat er zowel te Bethel als in Jericho zo'n profetengroep was. Zij hadden van Godswege duidelijke openbaringen ontvangen (in dit geval over de ten-hemel-opneming van Elia op die bewuste dag). Wanneer Elia ten hemel is opgenomen en Elisa met de mantel van Elia terugkeert, willen de profeten van Jericho 50 jongemannen uit hun midden uitzenden om het wonderbaarlijk verdwenen lichaam van Elia te gaan zoeken. Het gaat nu even om het aantal van 50 jonge profeten uit de stad Jericho. Deze stad had hooguit een paar duizend inwoners. Wij moeten aannemen, dat er naast de 50 jonge profeten ook zeker 50 oudere profeten waren. En dan hebben we nog niet gesproken over de vrouwelijke profeten, die

vanwege de culturele situatie moeilijker zelfstandig konden optreden. Profetessen waren er zeker vgl. 2 Kon.22:14 (Hulda); Jes.8:3 (de vrouw van Jesaja). In later tijd vinden we onder de valse profeten ook valse profetessen, vgl. Ezech.13:17vv. (valse profetessen); Neh.6:14 (de valse profetes Noadja). In de plaats Jericho alleen al moeten dus ongeveer 200 profetische mensen zijn geweest ten tijde van Elia en Elisa. Jericho was geen grote plaats. Ook in de andere steden van Juda en Israël moeten vergelijkbare profetische groepen zijn geweest. Resumerend moeten we ervan uitgaan, dat er over geheel Israël duizenden behoorden bij de profetische beweging.

Een gemeente?

Het duidelijk, dat vóór het optreden van de beroemde schriftprofeten (Jesaja, Jeremia etc.) er in Israël een profetische beweging was, waarbij één of meerdere procenten van de bevolking vervuld waren met de Heilige Geest. Zij kwamen vaak uit de armste lagen van de bevolking. Typerend zijn dan ook de verhalen van de wonderbare spijzigingen (2 Kon.4:38vv., 42vv.), de vermeerdering van olie in de kruik (2 Kon.4:2vv.), de drijvende bijl (2 Kon.6:5v.). Deze verhalen getuigen van de armoede van de profeten. Zij hadden speciale bemoedigingsamenkomsten en hielden ook wel langdurige conferenties, waarvoor zij zelfs ‘conferentie-oorden’ hadden, zoals het bekende Najot bij Rama (1 Sam.19:19) en het verblijf, dat door de profeten bij de Jordaan gebouwd werd ten tijde van Elisa (2 Kon.6:2).

David

Temidden van de vele vroege profeten van het OT neemt David een bijzondere plaats in. Van hem zijn vele profetische liederen bewaard gebleven, die we vinden in het boek van de Psalmen. Deze zijn hierom zo bijzonder, omdat ze ons een inzicht verschaffen in het zieleleven en de geloofsbeleving van David. De profetische Psalmen van David behoren tot de weinige opgeschreven profetieën uit deze tijdsperiode (andere profetieën zijn bv. van de profeet Nathan over David en zijn koningshuis).

Uit Ps.50 (Psalm van schuldbelijdenis naar aanleiding van de affaire Batseba) leren we, hoe David de werking van de Heilige Geest heeft ervaren. Ps.50:11vv. *Verberg uw aangezicht voor mijn zonden, delg al mijn ongerechtigheden uit. Schep in mij een rein hart, o God, en vernieuw in mijn binnenste een vaste geest; Verwerp mij niet van Uw aangezicht, en neem uw Heilige Geest niet van mij; Hergeef mij de blijdschap over Uw heil, en laat een gewillige geest mij schragen.* Het blijkt, dat Davids beleving van de Heilige Geest nauwelijks verschilde van de onze. Ook hij merkte, hoe de Heilige Geest hem hielp om in het gebed voor Gods aangezicht te verschijnen. Ook hij kende de blijdschap, die Gods Geest ons geeft over het heil van God. Ook hij kende de bedroefdheid van de Heilige Geest, wanneer er zonde tussen hem en God in stond. Ook hij kende de worsteling van de zwakke menselijke geest, die vaak niet bereid is werkelijk te kiezen voor God.

Er is ook verschil. In het NT verheerlijkt de Heilige Geest Jezus. David kende het verlossend lijden van de Here Jezus en de vergeving van zonden door Zijn bloed nog niet. Maar toch heeft hij in zijn liederen over het lijden van Jezus geprofeteerd, zoals in Ps.22:17 *Want honden hebben mij omringd, een bende boosdoeners heeft mij omsingeld, die mij handen en voeten doorboren. Al mijn beenderen kan ik tellen; zij kijken toe, zij zien met leedvermaak naar mij. Zij verdelen mijn klederen onder elkander en werpen het lot over mijn gewaad* (vgl. Matt.27:35). In die zin heeft ook in de Psalmen van David de Geest van Christus gesproken

(1 Petr.1:10) *Naar deze zaligheid hebben gezocht en gevorst de profeten, die van de voor u bestemde genade geprofeteerd hebben, terwijl zij naspeurden, op welke of hoedanige tijd de Geest van Christus in hen doelde, toen Hij vooraf getuigenis gaf van al het lijden, dat over Christus zou komen en alle heerlijkheid daarna.*

De aanleiding tot de profetische Psalmen was vaak een gebeurtenis of gemoedstoestand in het persoonlijk leven van David, maar gaandeweg, terwijl hij zijn Psalm dichtte, bleek hij niet meer over zichzelf te schrijven, maar over de Messias. Zo begint Ps.16 met een geloofsbelijdenis van David: *Gij zijt mijn Here, ik heb geen goed buiten u*, maar eindigt met een profetie over de opstanding van Jezus (Ps.16:9,10): *Daarom verheugt zich mijn hart en juicht mijn ziel, zelfs mijn vlees zal in veiligheid wonen; want gij geeft mijn ziel niet prijs aan het dodenrijk, noch laat Gij Uw gunstgenoot de groeve zien* (vgl. Hand.2:25vv.). Wel normaal, maar toch ook bijzonder is het, dat David naast gewone raadsheren ook profeten als raadgevers had, nl. Nathan (2 Sam.7:2) en Gad (2 Sam.24:11).

Bijzonder geloof

De Heilige Geest bewerkte bij David bijzondere momenten van geloof. Het meest bekend is het verslaan van de Filistijn Goliath (1 Sam.17). In deze geschiedenis vertelt David aan koning Saul ook over zijn andere moedige daden. 1 Sam17:36 *Zowel leeuw als beer heeft uw knecht verslagen. En deze onbesneden Filistijn zal het vergaan als één van dezen, omdat hij de slagorden van de levende God getart heeft.*

Opname van profeten in de tempeldienst

Van David stamt een belangrijke verbetering in de organisatie van de eredienst aan God. Hij organiseerde vierentwintig afdelingen van zangers/musici/ profeten (1 Kron.25:1vv.). Welliswaar was hij bij zijn keuze beperkt tot de Levieten, maar onder hen waren er (tenminste ten tijde van David) genoeg te vinden, die het geheim van de combinatie, zang, muziek en profetische inspiratie kenden. Tijdens het zingen en musiceren profeerden deze Levieten. De familiehoofden Asaf, Heman en Jeduthun (tijdgenoten van David) kennen we ook de uit de psalmen, zodat er tenminste nog iets van hun profetische woorden is bewaard gebleven (Ps.50; 73-83; 88). Hoe dit profeteren tijdens het muziekspel precies in zijn werk ging, weten we niet. Misschien werd er voor de Israëlieten, die kwamen offeren, gebeden. De profeet Simeon en de profetes Hanna (Luc.2:25vv.; 36vv.) waren voortzetteren van de traditie om voor tempelgangers te bidden en te profeteren.

De functie van muziek en zang

Dat de Heilige Geest van Zijn kant uit de mens inspireert tot liederen, muziek en dans, blijkt al in Ex.15, waar Mozes de Israëlieten een lied op de doortocht door de Rode Zee leert en Mirjam met tamboerijn en reidans de refreinen op Mozes' lied zingt. In 1 Sam.10:5 lezen we voor het eerst, dat de profeten bewust gebruik maken van allerlei soorten muziekinstrumenten om God te loven en te prijzen. De muziek, zang en andere creatieve vormen, waarin de Heilige Geest de mens inspireert (om God groot te maken), zijn tevens de kanalen, waarlangs Gods zegen op de mens komt. Zo weet Asaf in Ps.50:23: *Wie lof offert, eert Mij en baant de weg, dat Ik hem Gods heil doe zien* en zegt David in Ps.22:4, dat *God troont op de lofzangen Israëls*. Of David dit bij de profeten-groepen geleerd heeft, of de kracht van geïnspireerde muziek zelf heeft ontdekt, toen hij de schapen hoedde, weten we niet. Wel is David, degene

die als geen ander wist, wat voor kracht de Heilige Geest langs de weg van muziek kon uitwerken. En nu gaat het niet om de muziek, die een kalmerende of opwekkende uitwerking heeft op het zieleleven van de mens, maar het spelen van muziek door geestvervulde muzikanten, met een speciale bediening in deze richting.

1Sam.16:23 *En telkens als die geest Gods over Saul kwam, nam David de citer en speelde; dat schonk Saul verlichting, hij voelde zich beter en de boze geest week van hem.* De uitwerking van Davids muziek is niet alleen, dat Saul zich beter voelt. Dat zou verklaard kunnen worden door het effect van muziek op het zieleleven van de mens. Maar door Davids spelen wordt ook de demon, die Saul kwelt, tijdelijk verdreven, of inactief gemaakt. Dit kan met gewone muziek niet bereikt worden. De geest, die Saul kwelde, was natuurlijk een demonische geest. Deze kreeg macht over Saul (2 Sam.16:14), nadat hij meerdere malen aan God ongehoorzaam was geweest (2 Sam.15:22,23) en o.a. tegen alle verboden in offers had gebracht (2 Sam.12:13 dit mochten alleen de priesters doen).

Tijdens het profeetschap van Elisa zien we nog een keer wat voor krachtige uitwerking muziek kan hebben. Elisa krijgt ineens de koningen van Juda, Israël en Edom op bezoek, die leiding zoeken in hun strijd tegen Moab. Elisa heeft grote moeite met de aanwezigheid van Joram, de zoon van de goddeloze Achab en met de heidense koning van Moab. Maar omwille van Josafat, de koning van Juda, wil hij wel om Gods leiding vragen. Zo geeft hij in 2 Kon.3:15 de opdracht: *Nu dan haalt mij een citerspeler. En het geschiedde, toen de citerspeler speelde, dat de hand des Heren op hem kwam. En hij zeide: Zo zegt de Here: men make in dit dal vele greppels...*In dit bijbelgedeelte is de citerspeler een van de aanwezige profeten, die zich rondom Elisa bevonden. De citerspeler neemt niet alleen de gespannen sfeer weg, maar bewerkt ook, dat Elisa op een heel duidelijke manier Gods stem verstaat.

Dans

We kunnen ervan uitgaan, dat de profeten (mannen onder elkaar) dansbewegingen maakten bij de muziek, die gespeeld werd. 1 Sam 10:5 vermeldt, dat de profeten van de hoogte afdaalden, terwijl voor hen uit harpen, tamboerijen, fluiten en citers werden bespeeld. Het lijkt mij niet eenvoudig om dan niet mee te bewegen op het ritme van deze instrumenten. In 2 Sam.6:5 lezen we, dat bij het binnenhalen van de Ark des Heren in Jeruzalem, David en het gehele huis Israëls dansten voor het aangezicht des Heren, terwijl er op allerlei instrumenten (vooral ritmische instrumenten) werd gespeeld. David was daarbij niet gekleed in zijn mantel, maar in zijn onderkleed (een soort tuniek). Tijdens het enthousiaste dansen, kon dus wel eens iets van het onderlichaam zichtbaar worden. Dit gaf aanleiding tot een echtelijke twist met Michal, een van Davids vrouwen (2 Sam.6:20-23). Dat God behagen had, in dit enthousiasme, blijkt wel uit het feit, dat Michal voor haar kritiek door God gestraft werd en kinderloos bleef.

Creativiteit

Tijdens het leven van David krijgt de geïnspireerde creativiteit een hoogtepunt in het ontwerpplan voor de tempel en al haar gebruiksvoorwerpen. In 1 Kron.28:12 lezen we, dat David al deze ontwerpen in zijn Geest had bedacht. Tegelijkertijd was David zich ervan bewust, dat zijn creativiteit door Gods Geest geïnspireerd was. Daarom zegt hij ook tegen Salomo (1Kron.28:19): *Alles staat in een geschrift, ontvangen uit de hand des Heren, waarin Hij mij*

onderrichtte aangaande de hele uitvoering van het ontwerp. De uitwerking van dit geïnspireerde ontwerp vinden we in 2 Kron.3vv.

Elia

In de periode van Elia neemt voor het eerst de vervolging van de profeten ernstige vormen aan. David, die zelf profeet was, had in zijn tijd een bijzonder respect voor de overige profeten. Hij liet zich zelfs door Nathan ongezoeten de waarheid zeggen (2 Sam 12) naar aanleiding van het overspel met Batseba en de moord op Uria. Het kwam niet bij hem op om Nathan als ‘staatsgevaarlijk’ te laten arresteren of ombrengen. Dit veranderd in de periode na hem.

Vervolging

De koningen lieten zich niet door de Geest van God leiden en bestuurden het land volgens wereldse politieke inzichten zonder rekening te houden met God. Sociaal onrecht en afgoderij nemen hand over hand toe. De profeten komen dan steeds meer tegenover de koningen te staan. Zij waarschuwen de koningen en kondigen uiteindelijk ook het oordeel van God aan. In de eerste tijd genoten de profeten in Juda nog een zeker respect, maar in Israël raakten de profeten direct in conflict met de koningen, vanwege hun kritiek op de afgodendienst aan de gouden kalveren te Dan en Bethel ((2 Kon.13).

Het conflict breekt pas echt los, wanneer koning Achab van Israël onder invloed van zijn vrouw Izebel de Baäldienst invoert. Elia presenteert zich aan Achab en kondigt het oordeel aan (1 Kon.17:1) *Zowaar de Here, de God van Israël leeft, in wiens dienst ik sta, er zal deze jaren geen dauw of regen zijn, tenzij dan op mijn woord.*

In dezelfde periode laat Izebel de profeten van God uitroeien (1 Kon.18:1). Bijna slaagt zij in haar voornemen. De krijgsoverste Obadja laat 100 profeten onderduiken en Elia zelf verbergt zich een tijd bij de beek Kerit (1 Kon.17:3 waar de raven hem voedsel brengen) en daarna in het gebied van Sidon (1 Kon.17:9 waar het meel in de pot en olie in de kruik van de weduwe niet opraken). De meeste profeten in Israël (niet in Juda) worden omgebracht en Izebel vangt ze door 450 profeten van Baäl en 400 profeten van Asjera. Dit grote aantal zegt natuurlijk ook iets over het vroegere aantal van de profeten des Heren. De heidense profeten plegen waarzeggerij, terwijl zij in trance verkeren. Deze trance wordt teweeggebracht door ritmische bewegingen en gaat gepaard met gevoelloosheid, zoals we lezen in 1 Kon.18:28,29 *Toen riepen zij luider en maakten zich naar hun gewoonte insnijdingen met zwaarden en speren, totdat zij dropen van het bloed. En zodra de middag voorbij was, tot tegen het het brengen van het avondoffer, geraakten zij in geestvervoering.* Dit bewust zoeken naar trance, met de bijbehorende occulte verschijnselen (gevoelloosheid) treffen we niet aan bij de echte profeten van God.

De Heilige Geest, gehoorzaamheid en geloof

Het leven van Elia wordt op een bijzondere manier gekenmerkt door de aanwezigheid van de Heilige Geest, maar ook door gehoorzaamheid en geloof. Hoewel hij wist, dat Achab hem trachtte te vermoorden (1 Kon.18:10) ging hij toch meerdere malen persoonlijk naar Achab toe. Hij gaat de confrontatie aan met de 850 afgodische profeten. Beiden, Elia en de Profeten van Baäl bereiden een offer voor op de berg Carmel. De Baälpriesters proberen langs de weg

van trance hun god te bewegen vuur op hun offer te brengen, maar hun pogingen leveren niets op. Dan is Elia aan de beurt. Hij laat zijn altaar royaal met water overgieten, zodat geen enkele trucage mogelijk is. Dan roept Elia tot God. Voor de ogen van heel Israël behaalt hij door het geloof een grote overwinning, doordat God zijn woord bevestigt en vuur uit de hemel op de Carmel doet neerdalen. Het offer en zelfs het altaar worden door het vuur verteerd. Het volk is laaiend enthousiast en roept het uit: *De Here is God!* Dan worden op Elia's bevel de aanwezige Baälpriesters omgebracht.

Op Elia's gelovige gebed komt er vervolgens voor het eerst sinds drie jaar weer regen over het land (1Kon.18:45). Nu lijkt de bevolking terug te zullen keren tot de Here. Maar koningin Izebel is nog niet verslagen. Zij zet haar geheime dienst in om Elia te vermoorden. Elia vlucht dan naar de berg Horeb (1 Kon.19). Hij is na zoveel inspanning en ontgoocheling ontmoedigd. Maar hij keert op Gods bevel toch weer terug naar het voor hem levensgevaarlijke Israël met de opdracht: (1 Kon.19:16) *Voorts zult gij Jehu de zoon van Nimsi zalven tot koning over Israël en Elisa de zoon van Safat, uit Abel Mechola, zult gij zalven tot koning over Israël.* Elia is gehoorzaam en keert terug. Korte tijd later wordt Elia door de Here opnieuw naar koning Achab gezonden, omdat deze Nabot heeft laten vermoorden om diens wijngaard in bezit te krijgen. En hoewel de missie gevaarlijk is en Elia een onheilsboodschap moet brengen, gaat hij (1 Kon.21:17) en kondigt het oordeel over Achab, Izebel en hun nakomelingen aan.

Vuur

Als Achab is omgekomen in een veldslag, zet diens zoon Achazja het goddeloze bewind voort. Wanneer hij een ongeluk krijgt, laat hij zelfs Baäl-Zebul (waarvan de naam Beëlzebul is afgeleid Luc.11:15), de god van de Filistijnse stad Ekron, raadplegen om te weten te komen, of hij zal herstellen. De Here accepteert deze afgoderij niet en stuurt Elia. Deze gaat de afgezanten van Achazja tegemoet. Hij profeteert, dat Achazja zal sterven (2 Kon.1:4). Woedend stuurt Achazja zijn soldaten om Elia gevangen te nemen. Deze treffen hem aan op een bergtop (2 Kon.1:9). Hun overste roept Elia toe: *Man Gods, de koning beveelt, daal af.* Elia reageert daarop: *Indien ik een man Gods ben, laat er dan vuur van de hemel afdalen en u een uw vijftigtal verteren. Toen daalde vuur van de hemel en verteerde hem en zijn vijftigtal.* In het Hebreeuws wordt het woord voor man en dat voor vuur hetzelfde uitgesproken (iesh). De oproep man Gods, daal af, wordt door Elia dus beantwoord met zo moge vuur Gods afdalen. Dit gebeurt ook met een tweede groep soldaten. De hoofdman van de derde groep, smeekt Elia hem en zijn manschappen te sparen. Zo gaat Elia mee naar koning Achazja en zegt hem in zijn gezicht het oordeel aan, zonder dat iemand hem iets durft te doen. 2 Kon.1:16 *Aangezien gij boden hebt gezonden om Baäl Zebub, de God van Ekron te raadplegen - is er dan geen God in Israël, wiens woord gij kunt raadplegen?- daarom zult gij van het bed, waarop gij zijt komen te liggen, niet afkomen, maar gij zult voorzeker sterven.*

In de bediening van Elia komen we een aantal keren vuur tegen als teken van Gods heerlijkheid en heiligheid (1 Kon.18:38 vuur des Heren op de Karmel; 1 Kon.19:11,12; 2 Kon.1:10). Wij kennen dit verschijnsel ook uit de bediening van Mozes: de brandende braambos in de woestijn (Ex.3:2), de vuur/rookkolom boven de tent der samenkomst (Ex.13:21), verschijning van de Here op de Sinäi (Ex.19:18), vernietiging van Korach en zijn trawanten (Num.16:35 *toen ging er vuur uit van de Here en verteerde de 250 mannen die het reukwerk geofferd hadden*) e.a. Uiteindelijk zal ook de ten-hemel-opneming van Elia met vuur gepaard gaan.

Van de vele wonderen die door Elia werden verricht, noemen we nog de opwekking uit de dood, van het zoontje van de weduwe van Sarefat (1 Kon.17:21).

Hemelvaart van Elia

Naast de hemelvaart van de Here Jezus lezen we in de Bijbel nog driemaal over geestvervulde mensen, die lichamelijk ten hemel werden opgenomen. Het gaat om Henoeh (Gen.5:24), Mozes en Elia. De beiden laatsten verschijnen met een verheerlijkt lichaam aan Jezus bij de verheerlijking op de berg (Luc.9:28vv.), hetgeen alleen verklaard kan worden, wanneer zij lichamelijk in de hemel zijn opgenomen. Hoewel in Deut.34:5-7 gesproken wordt over het sterven en door God begraven worden van Mozes, is het lichaam van Mozes verdwenen en zijn graf onbekend. Bovendien was Mozes kerngezond, toen hij de berg Nebo opging.

De Hemelvaart van Elia wordt in 2 Kon.2 nauwkeurig beschreven. Elisa was van het hele gebeuren getuige (zoals de apostelen Jezus zagen opvaren). Met een vurige wagen en vurige paarden voer Elia in een storm ten hemel. Het zijn dezelfde tekenen, die we vaker aantreffen, wanneer Gods heerlijkheid nabij is. Ook de uitstorting van de Heilige Geest ging met een wind- en vuurverschijnsel gepaard.

De vraag naar de voorwaarden voor een dergelijke ten hemelopneming is moeilijker te beantwoorden. Persoonlijke zondeloosheid is zeker niet de reden, waardoor Elia niet hoefde te sterven. Natuurlijk speelt de werking van de Heilige Geest en zijn leven van gehoorzaamheid en geloof wél een rol. Maar de mogelijkheid van een ten-hemel-opneming ligt besloten in het heil van de Here Jezus, die straks Zijn hele gemeente ten hemel opneemt. Enkelingen mochten daar in het OT reeds op vooruitgrijpen.

De bediening gaat verder

Evenals Mozes door handoplegging de Heilige Geest en zijn bediening overdroeg aan Jozua (Deut.34:9), draagt Elia zijn bediening nu over aan Elisa. Al eerder had hij Elisa gezalfd tot zijn opvolger (1 Kon.19:16). Vast en zeker had Elisa toen reeds de Heilige Geest ontvangen, maar toch vraagt Elisa nu om een dubbel deel van de Geest die op Elia was. Die wordt als het ware overgedragen met de mantel van Elia, die op de grond valt, wanneer Elia ten hemel vaart. Een speciale leer over het (eenmalig) ontvangen van de Heilige Geest was er kennelijk niet. Niet alleen door handoplegging, maar ook langs de weg van mantel-oplegging kon de Heilige Geest of een bepaalde werking van de Geest worden overgedragen. De harige (armoedige ruwe) mantel (2 Kon.1:8 een haren kleed en een lederen gordel), werd een soort van symbool van het profeetschap (vgl.Zach.13:4). Johannes de dooper droeg ook een dergelijke mantel (Matt.3:4). Overigens bleek de kracht van Elia niet in zijn mantel te zitten. Toen Elisa met de mantel van Elia bij de Jordaan terugkeerde, sloeg hij evenals Elia met de mantel op het water in de verwachting, dat de rivier zijn zou splijten. Maar pas na de uitroep: *Waar is de Here, de God van Elia*, speet het water zich, zodat Elisa kon oversteken.

Elisa

Elisa zet de bediening van Elia voort. In zijn dagen kan de profetische beweging zich herstellen van de pogingen van Achab om haar uit te roeien. Dat wil echter niet zeggen, dat de

vervolgving voorbij was. Ten tijde van het beleg van Samaria door de Arameërs wil de koning van Israël Elisa laten onthoofden. Dit lukt niet omdat de profeet van Godswege gewaar-schuwd wordt (2 Kon.6:31). Ook in de bediening van Elisa zien we grote wonderen en teke-nen, zoals de opwekking uit de dood van de zoon van de Sunemitische vrouw (2 Kon.4:34). De werking van de Geest in het leven van Elisa was zo sterk, dat na zijn sterven nog kracht van zijn gebeente kon uitgaan. Wij lezen in 2 Kon.13:12, dat een gestorvene, die begraven werd in het graf van Eliza, weer levend werd. Dit gebeuren was duidelijk een aanwijzing voor Israël om de God van Elisa te dienen en niet om Elisa blijvend te verheerlijken. Toch heeft dit voorval in later tijd wel geleid tot een verering van reliquieën (stoffelijke resten en kledingstukken) van allerlei martelaren en heiligen.

Boeken?

Met uitzondering van Samuël hebben de vroege profeten geen boeken op hun naam staan. Dat wil niet zeggen dat zij niet hebben geschreven. Zo schreef Elia een brief aan Joram de koning van Juda (2 Kron.21:12vv.), waarin hij profeteerde over de gruwelijke ziekte, waar-aan Joram als straf op zijn zonden zou sterven.

Toch werd er door de vroege profeten wel veel geschreven.

In de Hebreeuwse Bijbel worden de boeken 1 en 2 koningen ‘de vroege profeten’ genoemd. Dat is niet ten onrechte. In 1 Kron.29:29 lezen we: *De geschiedenis van koning David, uit vroeger en later tijd, zie deze staat beschreven in de geschiedenis van de ziener Samuel, van de profeet Natan en van de ziener Gad, tezamen met zijn gehele koninklijke staat en zijn macht, en met de tijden die over hem en Israël en over alle koninkrijken der andere landen zijn heengegaan.* In 2 Kron.9:29 lezen we: *Het overige van de geschiedenis van Salomo, uit vroeger en later tijd, is dat niet beschreven in de geschiedenis van de profeet Natan, in de profetie van de Siloniet Achia en in de gezichten van de ziener Jedo?* en zo gaat het verder; 2 Kron.12:15 *De geschiedenis van Rechabeam, uit vroeger en later tijd, is die niet beschreven in de geschiedenis van de profeet Semaja en van de ziener Iddo, volgens het geslachtsregis-ter?* 2 Kron.13:22 *Het overige van de geschiedenis van Abia, en zijn handel en wandel zijn beschreven in de uitlegging van de profeet Iddo.* 2 Kron.20:34 *Het overige van de geschiede-nis van Josafat, uit vroeger en later tijd, zie, dat is beschreven in de geschiedenis van (de zie-ner) Jehu, de zoon van Chanani, die is opgenomen in het boek der koningen van Israël.* Wat voor deze Jehu geldt, gaat natuurlijk ook op voor de andere genoemde profeten. Zij schreven vanuit Gods standpunt over de geschiedenis van hun tijd en de regerende vorsten. Hun ge-schriften werden vervolgens door de (onbekende) schrijvers van Koningen en Kronieken ge-raadpleegd en gebruikt.

Conclusie

In de bediening van de vroege profeten (Samuël, David, Elia, Elisa en de profetengroepen) zien we de Heilige Geest werken op een manier, die zeer veel overeenkomsten vertoont met het Nieuwe testament. De meeste profeten worden blijvend vervuld met de Heilige Geest, al zijn er ook verfrissingen mogelijk. De wonderen en tekenen, genezingen, voedselvermeerde-ringen, dodenopwekkingen verschillen niet van die in het NT, zij het, dat de naam van Jezus nog niet wordt genoemd. Wel vinden we vooral in de Psalmen van David belangrijke aanwij-zingen aangaande het lijden van Jezus. Het gebruik van muziek en zang in het zoeken naar een dieper ervaren van de Geest en het op die manier zoeken naar openbaring is vandaag nog

net zo gangbaar. Het organiseren van speciale ontmoetingen voor de profeten, waarin men de tijd had God te zoeken en openbaring van Hem te verwachten, zien wij vandaag ook. Het af en toe voorkomen, van zodanige krachtwerkingen van de Heilige Geest, dat men niet staande kon blijven, is een verschijnsel, dat ook uit de latere opwekkingsgeschiedenis bekend is. Een tweede verschil met het NT (naast de onbekendheid met de persoon van Jezus) is het gebrek aan aandacht voor de bevrijding van gebonden en bezeten mensen.

In het NT is dit een hoofdthema, maar in het OT zien we alleen, dat David door zijn spel de demonen tijdelijk op een afstand houdt. Dit kan meerdere redenen hebben. De eerste reden kan zijn, dat de duivel en trawanten nog niet principieel verslagen waren. Dit gebeurde pas bij Jezus' kruisdood, opstanding en hemelvaart. Toen werd de duivel definitief uit de hemel geworpen (Openb.12:9,12; Joh.12:31). In Luc.10:18 wordt hier reeds op vooruit gelopen. Jezus ziet de uitdrijving van demonen door de kracht van de Heilige Geest als een aanbreken van het koninkrijk van God. Luc.11:20 *Maar indien Ik door de vinger Gods de boze geesten uitdrijf, dan is het koninkrijk Gods over u gekomen.* Ten dage van Jezus waren er trouwens wel joodse geestenbezweerders (Luc.11:19; Hand.19:13). Deze probeerden, zonder de kracht van de Heilige Geest, met magische bezweringen boze geesten te verjagen, overigens met gering succes.

De schriftprofeten (de late profeten)

De periode van de Schriftprofeten laat men meestal beginnen bij het optreden van de profeet Amos (760 v.Chr.) en eindigen bij Maleachi, die rond 400 v. Chr. wordt gedateerd. Het kenmerk van deze schriftprofeten is natuurlijk, dat zij hun profetiën opschreven. Hoewel zij ook wel autobiografische gegevens in hun boeken opnamen, weten we toch weinig over hun persoonlijke levensweg. Ten tijde van Amos (760 v. Chr.) waren er nog profetengroepen, want in Amos 7:14 lezen wij: *Ik ben geen profeet en geen profetenzoon, maar ik ben veehouder en kweker van moerbijvijgen. Doch de Here nam mij achter de schapen vandaan.* Amos zelf kwam dus niet uit deze groepen, maar was een onafhankelijke profeet. Ook in de bediening van Jesaja was er nog sprake van leerlingen (Jes.8:16). Maar de groepen van profeten treden niet meer zo naar voren.

Valse profeten

In een aantal gevallen hebben profeten-groepen een slechte naam gekregen, omdat zij waarzeggerij pleegden. Tegen betaling van geld voorspelden zowel mannelijke als vrouwelijke profeten het liefst een voorspoedige toekomst. Het ergste was wel, dat zij beweerden te staan in de traditie van de profetengroepen en dus ook in de naam van de Here voorspellingen deden (Jer.14:13-16; 23:14-32; Ez.13:1-23; 22:28; Mich.2:6-11). Wanneer ze geen boodschap hadden verzonnen ze gewoon iets om hun klanten tevreden te stellen. Sommigen gebruikten daarbij zelfs de heidense technieken van trance en zelfverwonding (Zach.13:1-6).

De profeten en de religie

Ten tijde van de vroege profeten waren er reeds confrontaties tussen de profeten en de vertegenwoordigers (priesters) van de officiële religie. Daarbij kunnen we denken aan de waarschuwingen, die de priester Eli kreeg van een onbekende profeet (1 Sam.2:27vv.), waarin de ondergang van zijn priesterfamilie wordt aangekondigd, maar ook aan de oordeelsprediking van de man Gods uit Juda tegen het altaar van koning Jerobeam in Betel (1 Kon.13:1vv.). De

profeten kregen het steeds moeilijker. Heel duidelijk is dat wel in het leven van Jeremia, die zelf priester was. Hij ontdekte, dat zijn eigen verwanten, de priesters, een aanslag op zijn leven beraamden (Jer.11:21). Niet alleen de vorsten vervolgden de profeten, ook de officiële vertegenwoordigers van de religie deden daaraan mee. Deels gebeurde dat, omdat zij allerlei afgoderij en synkretisme (het vermengen van de joodse godsdienst met heidense elementen) toestonden. De profeten waarschuwden hun ernstig voor de toorn van God. De onheilsprefetieën van Jeremia vormden ook een bedreiging van het financiële bestaan van de priesters en van de valse profeten. Jeremia had immers evenals anderen de verwoesting van de tempel en de ondergang van de stad Jeruzalem aangekondigd (Jer.26:4vv.).

Prediking en wonderen

Bij de vroege profeten lijken de wonderen en tekenen meer op de voorgrond te staan, bij de schriftprofeten de gepredikte profetie. Dit accentverschil is ten dele verklaarbaar. Bij de vroege profeten werden helaas de meeste profetieën niet te boek gesteld - het moeten er zeer vele geweest zijn - zodat de aandacht meer op de wonderverhalen valt. Bij de schriftprofeten werden vele profetieën opgeschreven, zodat op de wonderen minder aandacht valt. Maar wonderen zijn er wel, zoals het wonderlijke ontzet van de belegerde stad Jeruzalem (Jes.37:37); de engel des Heren doodde het leger van Sanherib. Verder is heel bekend de genezing van koning Hizkia (Jes.38:1-8) van een dodelijke ziekte.

Onheilsaankondiging

Misschien nam het aantal wonderen ook werkelijk af, omdat de schriftprofeten (m.u.v. de profeten van na de ballingschap: Haggai, Zacharia en Maleachi) optreden in een periode, waarin Gods geduld met Israël en met Juda langzaam maar zeker opdraakt. De profetie krijgt steeds meer het karakter van een oordeelsaankondiging. Bekering is natuurlijk wel mogelijk, maar de verharding van het volk is zo sterk, dat Jesaja moet profeteren (Jes.6:10): *Maak het hart van dit volk vet, maak zijn oren doof en doe zijn ogen dichtkleven, opdat het met zijn ogen niet zie en met zijn oren niet hore en opdat zijn hart niet versta, zodat het zich niet bekeert en genezen worde. Toen vroeg ik: Hoe lang Here? Hij antwoordde: Totdat de steden verwoest zijn, zodat er geen inwoner meer is, en de huizen, zodat er geen mens meer in is, en het bouwland verwoest is tot een wildernis, en de Here de mensen ver verwijderd heeft en het verlaten gebied in het land groot is.*

Ook de profeet Jeremia krijgt na vele tevergeefse oproepen tot bekering de opdracht (Jer.11:14): *Gij nu bid niet voor dit volk; zend voor dit volk geen smeking op en geen gebed, want Ik luister niet, wanneer zij tot Mij roepen om hun rampspoed. Het onheil wordt zo onafwendbaar, dat de Here tot Jeremia spreekt (Jer.16:2) *Gij zult u geen vrouw nemen en gij zult geen zonen of dochters hebben te dezer plaatse; want zo zegt de Here van de zonen en dochters, die te dezer plaatse geboren worden, en van hun moeders die hen baren en van hun vaders die hen verwekken, in dit land: Aan dodelijke ziekten zullen zij sterven...**

Bijzondere openbaring over de bediening van de Messias

Het verminderen van het aantal wonderen en de toename van de onheilsprefetie, betekent nog niet, dat deze profeten minder diep of minder krachtig door de Heilige Geest werden geleid. Juist in deze periode van afval ontvangen de profeten ook visioenen en openbaringen over het toekomstig herstel van Israël (Jer.30vv.), over de toekomstige vernieuwing van de

aarde (Jes.65:17) en over de geboorte (Jes.9:5vv.), het leven, het verzoenend sterven (Jes.53:4vv.) en de eeuwige heerschappij van de Messias (Jes.9:6).

Daniël ziet de komst van de mensenzoon met de wolken des hemels (Dan.7:13). Zacharia (na de ballingschap) ziet zelfs in een visioen de verschijning van de Here op de Olijfberg (Zach.14:3vv.) en de rouwklacht van Israël over die zij doorstoken hebben (Zach.12:10).

De toekomst: uitstorting van de Geest over allen

Heel belangrijk is ook de boodschap, dat het volk Israël is zijn natuurlijke staat, nooit werkelijk God zal kunnen dienen. Daarvoor is een innerlijke verandering nodig. Joël heeft dat het duidelijkst gezien (Joël 2:28) *Daarna zal het geschieden, dat Ik mijn Geest zal uitstorten op al wat leeft, en uw zonen en uw dochters zullen profeteren; uw ouden zullen dromen dromen en uw jongelingen zullen gezichten zien. Ook op de dienstknechten en de dienstmaagden zal Ik in die dagen Mijn Geest uitstorten.* De belofte geldt niet alleen voor het volk Israël. Petrus haalt deze profetie aan in Hand.2:7 en ziet in de uitstorting van de Heilige Geest op de Pinksterdag het begin van de vervulling van dit woord.

Maar Joël is niet de enige. Jesaja verzucht, dat het heil van God niet kan aanbreken (Jes.32:15) *totdat over ons uitgestort wordt de Geest uit de hoge.* Zo kondigt hij het herstel van Israël aan (Jes.44:3) *Want Ik zal water gieten op het dorstige en beken op het droge; Ik zal Mijn Geest uitgieten op uw nakroost en Mijn zegen op uw nakomelingen.*

Ook Ezechiël verkondigt, dat de Here zijn volk zal reinigen en zal vervullen met Zijn Heilige Geest (Ezech.36:25) *Ik zal rein water over u sprengen, en gij zult rein worden; van al uw onreinheden en al uw afgoden zal Ik u reinigen; een nieuw hart zal Ik u geven en een nieuwe geest in uw binnenste; het hart van steen, zal Ik uit uw lichaam verwijderen en Ik zal u een hart van vlees geven. Mijn Geest zal ik in uw binnenste geven en maken, dat gij naar Mijn inzettingen wandelt en naarstig Mijn verordeningen onderhoudt.* (Ezech.37:14) *Ik zal Mijn Geest in u geven en maken, dat gij herleeft en Ik zal u doen wonen in uw land.* Hier geldt de belofte specifiek Israël. Maar zoals we uit het NT weten, mogen degenen, die door het geloof aan Jezus verbonden zijn, zich bij Israël ingelijfd weten; Fil.3:3 *Wij zijn de besnijdenis, die door de Geest Gods Hem dienen.*

Ten slotte openbaart de Here aan Zacharia, dat Hij over Israël zal uitstorten (Zach.12:10) *de Geest der genade en der gebeden*, waardoor zij zich diep zullen verootmoedigen en zich bekeren.

Conclusie

In de periode van de latere profeten of schriftprofeten, komt het werk van de Geest minder tot uitdrukking door wonderen, maar veel meer door gaven van openbaring. Deze openbaringen zijn ten dele vermanend van karakter, maar ook de toekomst wordt verkondigd. Het toekomstig oordeel van God wordt haarfijn voorzgd, maar ook Gods uiteindelijke positieve doel met Israël en met de mensheid als geheel. Op een bijzonder heldere manier wordt geprofeteerd over de geboorte van de Goddelijke zoon en het plaatsvervangend lijden van de Messias.

De intertestamentaire periode

Door wetticisme wordt de Geest gedooft

Niet alleen wij, maar ook het joodse volk heeft zich afgevraagd, waarom er na Maleachi (rond 400 v.Chr. in de Perzische tijd) geen grote profeten meer zijn opgetreden. Misschien zouden sommigen als antwoord dezelfde smoes hebben bedacht, die ook later in het Christendom werd aangevoerd. Sinds de consolidatie (bevestiging, vaststelling, definitieve vormgeving) van de godsdienst zouden dergelijke gaven van de Heilige Geest niet meer nodig zijn. In de dagen van Jezus, waren er met uitzondering van Johannes de dooper, Simeon en Hanna, nauwelijks profeten. Wél treffen we een goed georganiseerd tempelbedrijf, goed georganiseerde plaatselijke synagogen en een hele schare van wetgeleerden en theologen aan. De godsdienst van Israël was helemaal geformaliseerd (vormendienst) en bestond in de eerste plaats uit een geestloze wetsbetrachting, waarin men te weinig oog had voor Gods barmhertigheid (Matt.9:13; 23:23). Voortdurend raakte Jezus dan ook in conflict met de Farizeeën, die hun visie op het sabbatsgebod belangrijker vonden, dan de genezing van een zieke (Matt.12:10vv.). Wetticisme en nadruk op de juiste leer en op religieuze vormelijkheid hadden in de periode voor de komst van Jezus bijna ieder werk van de Heilige Geest gedooft.

Men irriteerde zich aan Johannes de dooper en aan Jezus. Jezus vergelijkt dan ook zijn volksenoten met kinderen die nergens meer op reageren: (Matt.11:17vv.) *Wij hebben voor u op de fluit gespeeld en gij hebt niet gedanst; wij hebben klaagzangen gezongen en gij hebt geen misbaar gemaakt. Want Johannes is gekomen, niet etende en niet drinkende, en zij zeggen: Hij heeft een boze geest. De zoon des mensen is gekomen, wél etende en drinkende, en zij zeggen: Zie een vraatzuchtig mens en een wijndrinker, een vriend van tollenaars en zondaars.*

De joodse theologen (Farizeeën) legden te veel nadruk op het voldoen aan Gods geboden. Naar eigen idee kon men door de geboden te volbrengen rechtvaardig voor God zijn. Daarmee verwaarloosde men de noodzaak van een dagelijkse omgang met God en een verlangen naar Zijn Heilige Geest.

Ook in de latere kerkgeschiedenis zien wij hoe verdergaande organisatie, dogmas en vormelijkheid een groot gevaar vormen voor de relatie met God en voor het werk van de Heilige Geest in individuele gelovigen.

Hoofstuk 3: De Heilige Geest in de bediening van Jezus

De Heilige Geest in de verwekking van Jezus

Zowel het evangelie naar Matteüs als dat naar Lucas getuigen, dat Jezus door de Heilige Geest werd verwekt. Matt.1:20 *Want wat in haar verwekt is, is uit de Heilige Geest.* Luc.1:35 *De Heilige Geest zal over o komen en de kracht des Allerhoogsten zal u overschaduwen; daarom zal ook het Heilige, dat verwekt zal worden, Zoon Gods genoemd worden.* De precieze werking van de Heilige Geest zal ons begrip wel altijd te boven gaan. Maar het is ongeveer de bedoeling, dat de Geest het mannelijk zaad in de baarmoeder van Maria heeft geschapen en het leven van de eeuwige Zoon van God daarin heeft overgebracht. Volgens Joh.1:1, Fil.2:6vv. en Hebr.1:2vv. was de Zoon al in alle eeuwigheden bij God de Vader, maar nam hij een menselijk lichaam aan in de verwekking van Jezus van Nazaret. Over de jeugd van Jezus weten wij nauwelijks iets. Op 12 jarige leeftijd (de leeftijd, dat joodse jongentjes vandaag Bar Mitzwa worden) discussieert Jezus met de schriftgeleerden in de tempel (Luc.2:40vv.). Dan blijkt reeds zijn bijzondere verstand en wijsheid aangaande de Schrift. Wanneer zijn ouders hem na twee dagen zoeken in de tempel vinden, reageert Jezus: *Wist gij niet, dat ik bezig moet zijn met de dingen mijns Vaders?* Het is duidelijk, dat Jezus als kind niet alleen zondeloos leefde, maar gaandeweg ook zijn Goddelijke oorsprong en roeping ging begrijpen. Dit leerde hij natuurlijk in zijn omgang met de Vader, een omgang, die niet gestoord werd door de zonde, zoals bij ons.

De doop in de Jordaan

Jezus moet alleen al vanwege zijn afkomst en bijzondere geboorte vanaf het begin met de Heilige Geest zijn vervuld geweest. Maar toch is ons niets bekend over een profetisch optreden van Jezus, voordat Hij door Johannes de Doper in de Jordaan werd gedoopt. Luc.3:23 vermeldt, dat Jezus al dertig jaar oud was, toen Hij met zijn werk begon. De reden hiervoor is begrijpelijk. Bij de meeste mensen is dan de tijd van jeugdig idealisme voorbij en begint men te beseffen, dat men in het leven verantwoordelijkheid moet dragen. Jezus begon aan zijn bediening als een uitgegroeide volwassene, die ook de consequenties van Zijn daden kon voorzien. Jezus en Johannes hebben elkaar voor die tijd niet gekend (Joh.1:33 ook al waren ze in de verte verwanten). Maar wanneer Jezus bij Johannes komt om gedoopt te worden, weet Johannes direct, dat dit eigenlijk niet kan. We lezen dan in Matt.3:13: *Toen kwam Jezus uit Galilea naar de Jordaan tot Johannes om zich door hem te laten dopen, Maar deze trachtte Hem daarvan terug te houden en zeide: Ik heb nodig door U gedoopt te worden en komt gij tot mij? Jezus echter antwoordde en zeide tot hem: Laat mij thans geworden, want aldus betaamt het ons alle gerechtigheid te vervullen. Toen liet hij Hem geworden.* Jezus had geen bekering nodig en zeker geen doop, waarin symbolisch zonden worden afgewassen. De reden waarom Jezus zich toch laat dopen om alle gerechtigheid te vervullen, is dat Hij dezelfde weg wil gaan als zijn discipelen en als alle gelovigen.

De doop met de Geest

We lezen dan verder: *Terstond nadat Jezus gedoopt was steeg Hij op uit het water. En zie, de hemelen openen zich, en hij zag de Geest Gods neerdalen als een duif en op Hem komen. En zie, een stem uit de hemelen zeide: Deze is Mijn Zoon, de geliefde, in Wie Ik Mijn welbehagen heb.* Jezus is natuurlijk nooit zonder de Heilige Geest geweest. Over de geboorte van Johannes de dooper lezen wij in Luc.1:15 *Want hij zal groot zijn voor de Here en wijn en sterke drank zal Hij niet drinken en met de Heilige Geest zal hij vervuld worden, reeds van de schoot zijner moeder aan.* Het mag dan wel vanzelfsprekend zijn, dat Jezus, de Zoon van God, vanaf zijn verwekking met de Heilige Geest was vervuld, maar toch is deze bijzondere gebeurtenis, waarbij de Geest op een zichtbare wijze op Jezus neerdaalt, noodzakelijk. Deze verschijning van de Geest, markeert het begin van Jezus' bediening en vanaf dit moment worden ook de werkingen en krachten van de Geest zichtbaar.

De Vader geeft het sein, dat Jezus' bediening als Zoon van God begint. Tevens heeft deze 'doop' met de Heilige Geest een voorbeeldfunctie. Zoals Jezus niet aan Zijn bediening begon, voordat Hij vervuld werd met de Heilige Geest, zo zullen de discipelen van Jezus nooit mogen uitgaan, voordat zij vervuld zijn met de Heilige Geest. Jezus gebiedt hun dan ook in Hand.1:4 te wachten op de doop met de Heilige Geest.

Verder zal de vervulling (ofwel doop) met de Heilige Geest vaak in samenhang met de doop in water ontvangen worden. Zie in dit verband ook wedergeboorte uit water een Geest.

De drie verzoeken in de woestijn

De Evangelieën stemmen overeen, dat het de Heilige Geest is, die Jezus leidt in de woestijn om daar door de boze verzocht te worden. Deze beproeving van Jezus' motieven en van zijn gehoorzaamheid aan de Vader was absoluut noodzakelijk. De verzoeking die de satan aan Jezus voorlegt, is een hele oude. Een analyse van de drie verzoeken levert het volgende op: Jezus wordt net als Eva in het paradijs op drie punten verzocht, nl. op het punt van de lichamelijke behoefte (bevrediging van honger) op het punt van schoonheid voor de ogen (Matt.4:8 *hij toonde Hem alle koninkrijken der wereld en hun heerlijkheid*) en op het menselijke verlangen belangrijk (God) te willen zijn (*Indien gij Gods zoon zijt...*). De apostel Johannes vat deze drie punten als volgt samen (1 Joh.2:16): *de begeerte der ogen, de begeerte des vleses en een hoovaardig (hoogmoedig) leven.* De mens in het paradijs faalde bij deze verzoeking; nu moest blijken of deze nieuwe mens wel bereid was aan Gods opdracht te gehoorzamen.

Jezus is gehoorzaam aan Gods opdracht. Hij kiest niet de weg van de bevrediging van zijn behoeften en begeerten, maar is gehoorzaam op de weg van lijden. Want die weg van lijden begint nu.

In het verlengde van Jezus' verzoeking in de woestijn, moet het ons ook niet vreemd zijn, wanneer de Heilige Geest onze motivatie beproeft. Wanneer in onze bediening de bevrediging van vleselijke behoeften (vaak sex), geld en eer of macht een rol zouden gaan spelen, zullen zij onze bediening, onze medemensen en het koninkrijk van God grote schade doen.

Kracht in de bediening

Direct na de verzoeking in de woestijn lezen wij in Luc.4:14 En Jezus keerde in de kracht des Geestes terug naar Galilea. En de roep over Hem ging uit door de gehele streek. Jezus begint te prediken in de verschillende plaatselijke synagogen en geneest zieken (Luc.4:23) en bevrijd gebonden en bezeten mensen (Luc.4:33). Petrus verkondigt in Hand.10:38, dat de Heilige Geest door Jezus bijzondere krachten en wonderen bewerkte: hoe God Hem met de Heilige Geest en met kracht heeft gezalfd. Hij is rondgegaan, weldoende en genezende allen die door de duivel overweldigd waren; want God was met Hem. Wanneer Jezus na zijn doop voor de eerste keer in zijn vaderstad Nazaret komt, proclameert Hij, dat God de woorden van Jes.61:1,2 aan Hem heeft vervuld: *De Geest des Heren is op Mij, daarom, dat Hij Mij gezalfd heeft, om aan armen het evangelie te brengen; en Hij heeft mij gezonden om aan gevangenen loslating te verkondigen en aan blinden het gezicht, om verbrokenen heen te zenden in vrijheid, om te verkondigen het aangename jaar des Heren.* Maar de toehoorders nemen een kritische houding aan (Luc.4:22; Matt.13:54) en Jezus kan nauwelijks wonderen doen. Hij spreekt hun dan rechtstreeks aan op hun ongeloof en stelt, dat meestal een profeet in zijn vaderstad ongeëerd is. Zij worden zo woedend, dat zij hem meeslepen uit de synagoge naar de afgrond aan de rand van de stad om hem naar beneden te gooien. Het is echter de tijd nog niet. Jezus ontvangt door de Geest een dusdanige kracht, dat Hij hen van zich afschudt (of dat ze van Hem terugdeinzen). Hij gaat midden tussen hen door en verlaat Nazaret. Met de bediening begint ook de vervolging en het lijden. De verwerping begint in de kring van stadsgenoten, bekenden en familieleden.

Afhankelijk van de Heilige Geest.

Terwijl Jezus dus zelf in Nazaret verkondigt, dat de Geest des Heren op Hem rust, wordt dit niet steeds door de evangelisten herhaald. Dat Jezus heel bewust de leiding van de Heilige Geest zocht, blijkt uit de vele uren die Hij in gebed doorbracht. Zelf zegt Jezus in Joh.5:19 *Voorwaar, voorwaar, Ik zeg u, de Zoon kan niets doen van zichzelf, of Hij moet het de Vader zien doen; want wat deze doet, dat doet ook de Zoon evenzo. Want de Vader heeft de Zoon lief en toont Hem al wat Hijzelf doet, en Hij zal Hem grotere werken tonen dan deze, opdat gij u verwondert.* Dit betekent, dat Jezus zijn wonderen en krachten pas deed, nadat Hij door de Heilige Geest wist, wat de wil van de Vader was in die speciale situatie. Verder lezen wij in Joh.5:30 *Ik kan van Mijzelf niets doen; gelijk Ik hoor, oordeel Ik, en Mijn oordeel is rechtvaardig, want Ik zoek niet Mijn wil, doch de wil van Hem die Mij gezonden heeft.* De Geest wordt hier niet met name genoemd, maar wel in Joh.3:34 *Want Hij die God gezonden heeft, spreekt de woorden Gods, want Hij geeft de Geest niet met mate.* Jezus maakt hier duidelijk, dat Hij langs de weg van openbaring door de Heilige Geest leiding en inzicht ontving voor Zijn bediening. Zo ontving hij ook woorden Gods voor Zijn predikingen en gesprekken.

Voordat Jezus uit de schare van zijn discipelen er twaalf uitkiest brengt hij volgens Luc.6:12 de hele nacht in gebed door. ook hier is duidelijk, dat Jezus specifieke leiding zocht om de juiste personen uit te kiezen, die later Zijn apostelen zouden zijn. In Marc.2:8 lezen wij: *En Jezus doorzag terstond in Zijn geest, dat zij aldus overlegden en Hij zei tot Hen: Waarom overlegt gij deze dingen in uw harten.* Ook hier is sprake van openbaring. Jezus weet, wat voor gedachten de omstanders hebben, wanneer Hij aan de verlamde zijn zonden vergeeft. We zullen dus bij Zijn geest wel aan de Heilige Geest moeten denken.

Gebed door de Geest

Uit het advies, dat Jezus aan de Samaritaanse vrouw gaf, zal zeker ook Jezus' persoonlijke ervaring ten grondslag liggen. Joh.4:23 maar de ure komt en is nu, dat de waarachtige aanbidders de Vader aanbidden zullen in geest en in waarheid; want de Vader zoekt zulke aanbidders. God is geest en wie Hem aanbidden, moeten aanbidden in geest en in waarheid. De vertalers hebben geen hoofdletter (Geest) gebruikt. Maar vooruitgrijpend op alle dingen, die de Here Jezus aan het eind van het Johannes-evangelie over de Heilige Geest zal zeggen, moet het ook hier gaan om communicatie met de Vader door de Heilige Geest.

Emoties door de Geest

Ook wanneer de Here Jezus geëmotioneerd raakt, wordt de Heilige Geest wel genoemd, als de bewerker van die emoties. Bij de terugkeervan de discipelen met de boodschap, dat zij demonen hebben uitgedreven, lezen wij in Luc.10:21 *Terzelfder tijd verblijdde Hij zich door de Heilige Geest en zeide: Ik dank U Vader, Heer des hemels en der aarde, dat Gij deze dingen voor wijzen en verstandigen verborgen hebt, doch aan de kinderkens geopenbaard.* Joh.11:33 vertelt ons, dat Jezus verontwaardigd in de geest was en zich opgewond. Verder spreekt ook Joh.13:21 dat Jezus opgewonden werd in de geest. De vertalers hebben gekozen voor (menselijke) geest, maar men zou ook zonder meer aan de Heilige Geest kunnen denken.

De Geest en de demonen

In Matt.12:22vv., waar Jezus door de Farizeën wordt beschuldigd, dat Hij door Beëlzebul, de overste der boze geesten, demonen uitdrijft, waarschuwt Jezus zijn tegenstanders op de meest ernstige manier. In Matt.12:28 lezen wij dan: *Maar indien Ik door de Geest Gods de boze geesten uitdrijf, dan is het koninkrijk Gods over u gekomen.* Jezus Zelf ziet dus het uitdrijven van boze machten, de dienst van bevrijding, dus bij uitstek als een werking van de Heilige Geest. De bediening van bevrijding komen we in het OT niet één keer tegen, behalve dan de tijdelijke verlichting die koning Saul door het citerspel van David ondervond (1 Sam.16:23). In het werk van Jezus en zijn discipelen is dit eerder juist één van de meest naar voren tredende bedieningen. De Here Jezus ziet de overwinning over de boze geesten juist als een kenmerk van het Koninkrijk der Hemelen. Het aanbreken van dit koninkrijk houdt in, dat God Zijn koningschap zichtbaar gaat maken en dat aan de heerschappij van satan een einde wordt gemaakt. Ten tijde van het leven van Jezus geschieden deze wonderen bij voorbaat, want de werkelijke overwinning over de boze machten zou pas plaatsvinden langs de weg van lijden en sterven, opstanding en verheerlijking. Pas toen Jezus plaatsnam aan de rechterhand van de Vader, werd de duivel voorgoed uit de Hemel geworpen.

Zonde tegen de Geest

In dit zelfde bijbelgedeelte (Matt.12:31vv.) blijkt, hoe hoog het voor-leugen-verklaren van de Heilige Geest door God wordt opgenomen. De Farizeeën, hadden namelijk de bevrijdende werking van de Heilige Geest toegeschreven aan de duivel (Beëlzebul). Matt.22:31 vv. *Alle zonde en lastering (blasphémia: godslastering) zal de mensen vergeven worden, maar de lastering van de Geest zal niet vergeven worden. Spreekt iemand een woord tegen de Zoon des mensen, het zal hem vergeven worden; maar spreekt iemand tegen de Geest, het zal hem niet vergeven worden, noch in deze eeuw, noch in de toekomst.* Normale vormen van vloek en godslastering van God en negatief spreken over de Zoon des mensen worden minder hoog

opgenomen, dan het spreken tegen de Heilige Geest; vooral wanneer men het zichtbare werk van de Geest aan de duivel toeschrijft. De reden zou kunnen zijn, dat de Vader voor het menselijk oog onzichtbaar is en dat de Zoon een vernederd menselijk lichaam had. Hun heerlijkheid is voor de mens niet waar te nemen. Maar de Heilige Geest doet juist zichtbare wonderen en tekenen en bevrijdingen op aarde. Een andere reden zou kunnen zijn, dat de Heilige Geest juist de gevoeligste kant van de drieëenheid is. Daarom zou dan het beledigen van de Geest zo hoog opgenomen worden.

De discipelen en de Heilige Geest

De drie synoptische evangeliën vermelden, dat, toen Jezus zijn twaalf discipelen twee aan twee uitzond, Hij hun macht gaf over onreine geesten om die uit te drijven en om alle ziekte en alle kwaal te genezen (Matt.10:1). Hij zendt hen uit en beveelt hun - voorlopig alleen in de joodse steden - te gaan prediken, dat het Koninkrijk der Hemelen is nabijgekomen. Matt.10:8 *Geneest zieken wekt doden op, reinigt melaatsen, drijft boze geesten uit. Om niet hebt gij het ontvangen, geeft het om niet.* De discipelen onvangen deze volmacht als vooruitgestuurde afgezanten van Jezus. De Heilige Geest bewerkt natuurlijk deze krachten door de discipelen, maar zij zijn nog niet vervuld met de Heilige Geest. Er is ook verder nog geen sprake van een verandering van karakter. Een enkele keer is er sprake van openbaring, zoals wanneer Petrus uitroept (Matt.16:16) *Gij zijt de Christus, de zoon van de levende God.* Jezus reageert: *Zalig zijt gij Simon Bar Jona, want vlees en bloed heeft u dat niet geopenbaard, maar Mijn Vader die in de Hemelen is.* Toch wordt deze ene openbaring gevolgd door veel onbegrip van de kant van Petrus, wanneer Jezus zijn lijden en sterven aankondigt. Dit onbegrip is zelfs zodanig, dat Jezus Petrus bestraft met de woorden (Matt.16:13): *Ga weg achter mij satan, want gij zijt niet bedacht op de dingen Gods, maar op die der mensen.* Petrus ontvangt dus slechts incidenteel openbaring en reageert meestal nog vanuit zijn vleeselijk denken (dat soms door de boze wordt geïnspireerd). Ook heeft de Heilige Geest bij de discipelen nog geen bijzonder geloof kunnen bewerken. Bij de bevrijding van de maanzieke jongen (Matt.17:17) roept Jezus vertwijfeld uit: *O, ongelovig en verkeerd geslacht, hoe lang zal Ik nog bij u zijn, hoelang zal Ik u nog verdragen.* Ook elders beklagt Jezus zich over het onbegrip bij zijn discipelen, bv. wanneer Hij uitlegt, dat Hij zijn bloed en zijn vlees zal geven voor het leven der wereld (Joh.6:51). Veel discipelen ergeren zich aan deze woorden en Jezus reageert daarop (Joh.6:63): *De Geest is het die levend maakt, het vlees doet geen nut; de woorden die Ik tot u gesproken heb, zijn Geest en leven.*

Dat de Heilige Geest nog niet over de discipelen was uitgestort blijkt ook uit Joh.7:38 *Wie in Mij gelooft, gelijk de Schrift zegt, stromen van levend water zullen uit zijn binnenste vloeien. Dit zeide Hij van de Geest, welke zij die tot geloof in Hem kwamen, ontvangen zouden; want de Geest was er nog niet, omdat Jezus nog niet verheerlijkt was.*

Jezus de dooper met de Heilige Geest

Johanes de dooper kondigt het reeds aan (Matt.3:11): *Ik doop u met water tot bekering, maar Hij, die na mij komt, is sterker dan ik; ik ben niet waardig Hem zijn scoenen na te dragen; die zal u dopen met de Heilige Geest en met vuur.*

Wanneer Jezus bij de doop vervuld wordt met de Heilige Geest, weet Johannes de dooper van Godswege, dat Jezus de Zoon van God is, die met de Heilige Geest zal dopen (Joh.1:33,34). In dit licht moeten we dan ook Jezus' uitspraken over de Heilige Geest zien. De meeste van

deze uitspraken deed Jezus aan het eind van zijn bediening, kort voor het lijden en daarmee ook kort, voordat de doop met de Geest voor de discipelen een feit zou worden. Een uitzondering daarop vormt het gesprek met Nicodemus (zie het hoofdstuk over de wedergeboorte). In Luc.11:13 moedigt de Here zijn discipelen aan om met vertrouwen te bidden om de vervulling met de Heilige Geest: *Indien gij dan hoewel gij slecht zijt, goede gaven weet te geven aan uw kinderen, hoeveel te meer zal uw Vader uit de hemel de Heilige Geest geven aan hen die Hem daarom bidden.*

Aan het eind van het evangelie naar Johannes lezen we, dat Jezus de komst van de Geest belooft aan zijn discipelen. De Heilige Geest zal gezonden worden door de Vader op het gebed van Jezus of in de naam van Jezus. Joh.14:16 *En Ik zal de Vader bidden en Hij zal u een andere Trooster geven om tot in eeuwigheid bij u te zijn. Joh.14:26 maar de Trooster, de Heilige Geest, die de Vader zenden zal in Mijn naam, die zal u alles leren en te binnen brengen al wat Ik u gezegd heb.*

Toch zegt Jezus ook, dat Hij de Geest zal zenden. Joh.15:26 *Wanneer de Trooster komt, die Ik u zenden zal van de Vader, de Geest der waarheid, die van de Vader uitgaat, zal deze van Mij getuigen. Joh.16:7 Doch Ik zeg u de waarheid: Het is beter voor u dat Ik heenga. Want indien Ik niet heenga, kan de Trooster niet tot u komen, maar indien Ik heenga, zal Ik Hem tot u zenden.* Jezus spreekt hier over het heengaan naar de Vader. Het is de weg, die door het lijden heen tot de verheerlijking voert.

De belofte van de uitstorting van de Heilige Geest maakt deel uit van Jezus' verheerlijking. Petrus maakt dit duidelijk in Hand.2:33: *Nu Hij dan door de rechterhand Gods verhoogd is en de belofte des heiligen Geestes van de Vader ontvangen heeft, heeft Hij dit uitgestort wat gij ziet en hoort.* Jezus heeft de volmacht om de Heilige Geest uit te storten van de Vader ontvangen, toen Hij door de Vader werd verheerlijkt en plaats nam op de troon aan de rechterhand van God. In die zin is de uitstorting van de Heilige Geest niet alleen een vervulling van Gods belofte uit het OT, dat in het laatst der dagen de Geest op alle vlees zou worden uitgestort (Joël 2:28vv.; Hand.2:17vv.), maar ook een bewijs van Jezus' opstanding en verheerlijking. Petrus noemt dan ook de uitstorting van de Geest en bewijs van Jezus opstanding. Hand.5:32 *En wij zijn getuigen van deze dingen en ook de Heilige Geest, die God hun gegeven heeft, die Hem gehoorzaam zijn.*

Na de opstanding maar vóór de hemelvaart en verheerlijking belooft Jezus aan zijn discipelen de uitstorting (de komst, de doop) met de Heilige Geest. In het evangelie naar Johannes wordt dit heel symbolisch door Jezus aangekondigd, doordat Hij op de discipelen blaast: Joh.20:21,22 *Gelijk de Vader Mij gezonden heeft, zendt Ik ook u. En na dit gezegd te hebben, blies Hij op hen en zeide tot hen: Ontvangt de Heilige Geest.* Deze woorden moeten profetisch worden verstaan, want Jezus had Zelf gezegd, dat de Geest pas zou komen na zijn heengaan (Joh.16:7; vgl. Joh.7:39). In Hand.1:5 kondigt Jezus de komst van de Geest dan ook als volgt aan: *Want Johannes doopte met water, maar gij zult met de Heilige Geest gedoopt worden, niet vele dagen na deze.*

Hoofdstuk 4: De Heilige Geest en de wedergeboorte

Het begrip wedergeboorte in kerkelijke kring

Rondom het begrip wedergeboorte heerst er in christelijke en evangelische kringen de nodige verwarring. Deze verwarring heeft als reden, dat men in de na-apostolische tijd langzamerhand de apostolische manier van werken (rond bekering, doop en oplegging der handen) heeft losgelaten. In de apostolische tijd werd als regel zo snel mogelijk na de bekering in water gedoopt en gebeden voor de vervulling met de Heilige Geest. Zo konden bekering, geloof, doop en vervulling met de Heilige Geest als één gebeurtenis worden ervaren.

In het conflict tussen de synodaal Gereformeerden en de Vrijgemaakten speelde de vraag, of een baby moest worden gedoopt op grond van veronderstelde wedergeboorte, een belangrijke rol. De wedergeboorte werd in de synodaal-Gereformeerde visie (Abraham Kuyper) losgemaakt van bekering en persoonlijk geloof en gekoppeld aan het geboren worden binnen het (gereformeerde) volk Gods.

Het begrip wedergeboorte in Evangelische kring

Bij de Amerikaanse evangelicals werd wedergeboorte vooral opgevat als bekering. Zodra iemand 'zijn hart aan de Here Jezus had gegeven' en 'de Here Jezus gevraagd had in zijn hart te komen' goldt hij of zij als reborn (wedergeboren). Deze visie bepaalde sterk de gedachtingang in Nederland. Hier werd de wedergeboorte dus losgemaakt van de doop in water. Voor vele evangelischen gold bovendien, dat aangezien de bekring een werk van de Heilige Geest is, een bekeerd persoon automatisch met de Heilige Geest moest zijn vervuld.

Omdat de Pinksterbeweging voortkwam uit de kringen van de Amerikaanse Evangelicals, hield men de gedachte, dat wedergeboorte hetzelfde is als bekering vast. Vervolgens maakte men de doop met de Heilige Geest (die vooral zichtbaar moest worden door uitingen van tongentaal) los van deze opvatting van wedergeboorte en verkondigde, dat na de wedergeboorte (bekering) nog een aparte doop met de Geest hoorde te volgen, een z.g. second blessing.

Jezus: wedergeboorte uit water en Geest

Het bijbelse begrip wedergeboorte komt uit het onderwijs van Jezus aan de Farizeeër Nicodemus (Joh.3). Jezus antwoordt op de vleierende opmerking van Nicodemus met de woorden (Joh.3:3): *Voorwaar, voorwaar Ik zeg u, tenzij iemand wederom geboren wordt, kan hij het koninkrijk Gods niet zien.* Wanneer Nicodemus dit antwoord niet begrijpt, legt Jezus uit wat Hij daarmee bedoelt (Joh.3:5): *Voorwaar, voorwaar, Ik zeg u, tenzij iemand geboren wordt uit water en Geest (pneuma = Geest, geest, adem, wind), kan hij het koninkrijk Gods niet binnengaan. Wat uit het vlees geboren is, is vlees, en wat uit de Geest geboren is, is Geest. Verwondert u niet, dat Ik gezegd heb: Gijlieden moet wederom geboren worden. De wind (pneuma nu vertaald met: wind) blaast waarheen hij wil, en gij hoort zijn geluid, maar gij weet niet, vanwaar hij komt, of waar hij heen gaat; zo is een ieder, die uit de Geest geboren*

is. Nicodemus reageert nogmaals met onbegrip. Maar dan maakt Jezus hem een verwijt. Hij zou nl. vanuit het OT beter moeten weten. Gij zijt de leraar van Israël, en deze dingen verstaat gij niet?

OT-ische beloften over reiniging en uitstorting van de Geest

Hier ligt voor ons dan ook de sleutel tot het verstaan. Jezus spreekt over dingen die vanuit het OT bekend zouden moeten zijn. Zo lezen we het OT bij een aantal profeten een belofte over de uitstorting van de Heilige Geest, waarmee een nieuwe tijd aanbreekt. Jes.4:4 *Wanneer de Here het vuil van de dochters van Sion zal hebben afgewassen en de bloedvlekken van Jeruzalem daaruit zal hebben weggespoeld door de Geest van gericht en uitdelging.* Jes.44:3 vertelt: *Want Ik zal water gieten op het dorstige en beken op het droge, Ik zal Mijn Geest uitgieten op uw nakroost en Mijn zegen op uw nakomelingen.* Jes.59:21 belooft: *En wat Mij aangaat, dit is Mijn verbond met Hen, zegt de Here. Mijn Geest, die op u is, en Mijn woorden, die ik u in de mond gelegd heb, zullen niet wijken uit uw mond, noch uit de mond van uw kroost, noch uit de mond van het kroost van uw kroost, zegt de Here van nu aan tot in eeuwigheid.* Jes.63:10 vv. vertelt hoe Israël de Heilige Geest heeft bedroefd en vraagt dan (vs.11): *Waar is Hij, die de Herders zijner kudde voerde uit de wateren? Waar is Hij die zijn Geest in hun binnenste gaf?*

Ook Ezechiël kondigt de vernieuwing Israël aan (Ezech.11:19): *Ik zal hun één hart geven en een nieuwe geest in hun binnenste, en het hart van steen, zal Ik uit hun lichaam verwijderen en hun een hart van vlees geven.* Ezechiël weet ook van het reinigende water (Ezech.36:25): *Ik zal rein water over u sprengen, en gij zult rein worden; van al uw onreinheden en van al uw afgoden zal ik u reinigen ... Mijn Geest zal Ik in uw binnenste geven en maken, dat gij naar Mijn inzettingen wandelt.*

In het OT zijn dus heel wat beloften over een totale innerlijke verandering en vernieuwing bij het volk door een uitstorting van de Heilige Geest. Nicodemus kent al deze teksten uit zijn hoofd, maar heeft zich kennelijk niet gerealiseerd, dat deze belofte in zijn generatie in vervulling zou gaan.

Wedergeboren uit water: doop

Maar hoe zit het dan met die wedergeboorte uit water? Het OT spreekt over een reinigend water, dat voorafgaat aan de uitstorting van de Heilige Geest. Maar in de dagen, dat Nicodemus Jezus bezocht, was het reinigend water bijzonder actueel door het optreden van de profeet Johannes de dooper. Heel Judea was (uit nieuwsgierigheid) uitgelopen naar de Jordaan. Zelfs de Farizeeën uit Jeruzalem (misschien ook Nicodemus zelf) waren naar hem gaan luisteren. Zij hadden Johannes horen zeggen: *Ik heb u gedoopt met water, maar Hij zal u dopen met de Heilige Geest* (Marc.1:8). Het was dus niet vreemd om de woorden van Johannes in verband te brengen met het wederom geboren worden uit water en Geest.

Bovendien moeten we beseffen, dat Jezus zelf kort te voren in water en in de Heilige Geest was gedoopt.

Met wedergeboorte uit water en Geest wordt dus meer bedoeld dan bekering alleen. Het gaat om: Bekering en geloof, gevolgd door de doop in water en de doop (of: vervulling) met de Heilige Geest.

Uit Titus 3:5 blijkt, dat aan bovenstaande opvatting geen enkele twijfel bestaat: *..heeft Hij niet om werken der gerechtigheid, die wij zouden gedaan hebben, doch naar Zijn ontferming, ons gered door het bad der wedergeboorte en der vernieuwing door de Heilige Geest, die Hij rijkelijk over ons heeft uitgestort door Jezus Christus, onze Heiland.* De doop in water wordt hier dus het bad der wedergeboorte genoemd. Bij geval verwijst wedergeboren uit water naar de doop in water.

Water symbolisch bedoeld?

Kan dit water niet symbolisch worden opgevat? Het antwoord hierop is: Nee. Men verwijst wel naar Ef.5:25,26 waar de liefde van de man voor zijn eigen vrouw binnen het huwelijk wordt vergeleken met de liefde van Christus voor de gemeente: *evenals Christus zijn gemeente liefgehad heeft en zich voor haar overgegeven heeft, om haar te heiligen, haar reinigende door het waterbad met het woord.* Paulus gebruikt hier niet *logos* (woord, ook: geschreven woord) maar *rhèma* (woord, uitspraak, gesproken woord). Het gaat erom, dat bij het waterbad een speciaal woord uitgesproken dient te worden, anders heeft de doop geen effect. De bedoelde uitspraak luidt: tot de naam van Jezus (Hand.19:5) of in de naam van de Vader, de Zoon en de Heilige Geest

(Matt.28:19). Een volgende tekst, die men wel noemt is Joh.15:2,3 (de gelijkenis van wijnstok en de ranken) *en elke rank aan Mij die wel vrucht draagt, snoeit Hij, opdat zij meer vrucht drage. Gij zijt nu rein om het woord, dat Ik tot u gesproken heb.* Om het begrip snoeien weer te geven, gebruik het Grieks het werkwoord *kathairo*: reinigen (maar ook: snoeien, wegzuiveren van wat groei in de weg staat). Wanneer dan tegen de discipelen gezegd wordt, dat zij rein zijn (of liever : gesnoeid zijn), maakt Jezus duidelijk, dat bij hen de eerste snoeifase reeds is voltooid door Zijn onderwijs. Natuurlijk heeft het woord een fundamentele betekenis bij de weg tot de wedergeboorte. 1 Petr.1:23 zegt daarover: *wedergeboren niet uit vergankelijk zaad, maar uit onvergankelijk zaad, door het levende en blijvende woord van God.* Het is duidelijk, dat voorafgaande aan de wedergeboorte door de prediking van het woord het geloof wordt bewerkt. In die zin staat het gepredikte woord van God aan het begin (als gezaaide zaden, Matt.13:3 vv.) van de wedergeboorte, maar het woord is dus niet het water, waaruit de wedergeboorte plaatsvindt.

Wedergeboren uit de Geest

De tweede vraag is: wat houdt wedergeboren uit de Geest in? Deze vraag is zeker niet moeilijk te beantwoorden. De Here Jezus beschrijft aan Nicodemus vrij nauwkeurig, hoe iemand is, die uit de Geest is geboren. Zoals de weg van de wind voor het menselijk verstand onnavolgbaar is, zo is ook iemand, die uit de Geest is geboren voor het verstand van zijn medemensen onnavolgbaar. Tit.3:5 is zo mogelijk nog duidelijker: *de vernieuwing (nieuw-wording, wedergeboorte) door de Heilige Geest die Hij rijkelijk over ons heeft uitgestort.* Wedergeboorte uit de Geest betekent dus een volledige uitstorting van de Heilige Geest in het leven van een gelovige. Andere woorden die hiervoor gebruikt worden zijn: *het ontvangen van de Heilige Geest* (Hand.19:2), *de doop met de Heilige Geest* (Hand.1:5) en *de vervulling met de Heilige Geest* (Hand.2:4).

De apostelen en de wedergeboorte uit water en Geest.

In de tijd van de apostelen werden de verschillende aspecten van de wedergeboorte (beking, geloof, doop in water, doop in de Heilige Geest) zoveel mogelijk bij elkaar gehouden. Zo doende werd de wedergeboorte ook geen maandenlange bevalling, maar een gebeurtenis, die men als één geheel had ervaren. In de eerste prediking van Petrus in Hand.2:38 worden de toehoorders opgeroepen met de woorden: *Bekeert u en een ieder van u late zich dopen op de naam van de Here Jezus, tot vergeving van uw zonden, en gij zult de gave des Heiligen Geestes ontvangen. Want voor u is de belofte...* We lezen dan verder in Hand.2:41 Zij dan die zijn woord aanvaardden, lieten zich dopen en op die dag werden ongeveer drieduizend zielen toegevoegd. Direct na de beking werd dus in water gedoopt en men verwachtte, dat de doop met de Geest spoedig (niet als automatisme) zou volgen.

Doop zonder vervulling? de Samaritanen

In Hand.8:15 blijkt, dat de bekeerde Samaritanen wel door Filippus in water zijn gedoopt, maar nog niet de Heilige Geest hadden ontvangen. Gods bedoeling hierachter was, dat de joodse apostelen zich ook verantwoordelijk zouden voelen voor de Samaritaanse gemeente en er één gemeente van joden en Samaritanen zou ontstaan. ook is het mogelijk, dat het occultisme, waarin de Samaritanen waren verstrikt door het optreden van Simon de tovenaer, een eerdere doop in de Geest in de weg stond.

Zodra de apostelen in Samaria waren aangekomen, ontdekten zij, dat de Samaritanen de doop met de Geest nog niet hadden ontvangen. Zij wisten direct wat zij moesten doen (dit deden zij kennelijk ook voor de joodse gelovigen). Zij legden alle Samaritanen één voor één de handen op, en zij werden krachtadig vervuld met de Heilige Geest (Hand.8:15-17). Over een eventuele voorafgaande bevrijding van de occulte machten, waaraan zij zich hadden overgegeven, wordt in dit gedeelte niet gesproken, maar het lijkt ons aannemelijk. Er was een zodanig zichtbare (en hoorbare) verandering, dat Simon, de tovenaer, de apostelen geld aanbood. Hij wilde graag ook de macht hebben om door handoplegging mensen op spectaculaire wijze te vernieuwen.

Cornelius

Soms worden en werden mensen vervuld met de Heilige Geest, voordat zij in water waren gedoopt. Dit betekende echter niet dat de doop achterwege kon blijven. Met grote haast werd de doop (door onderdompeling in de naam van Jezus) alsnog voltrokken.

In Hand.10:44 lezen we, hoe de Heilige Geest viel op de hele groep van heidenen, die met verlangen naar het woord luisterden. Zij werden vervuld met de Geest en begonnen in nieuwe tongen te spreken. Toen merkte Petrus op (Hand.10:47): *Zou iemand het water kunnen weren, om dezen te dopen, die evenals wij de Heilige Geest hebben ontvangen? En hij beval hen te dopen in de naam van Jezus Christus.*

Paulus

Ook in het geval van Paulus vond de doop onmiddellijk na de vervulling met de Heilige Geest plaats. *En Ananias ging heen en kwam in het huis, en hij legde hem de handen op en zeide: Saul, broeder, de Here heeft mij gezonden, Jezus die u verschenen is op de weg, waar-*

langs gij gekomen zijt, opdat gij weer zoudt zien en met de Heilige Geest vervuld worden. (Hand.9:18) En terstond vielen hem als schubben van de ogen en Hij kon weer zien, en hij stond op en werd gedoopt; en toen hij voedsel genomen had, werd hij versterkt. ook Hand.22:16 laat zien, dat de doop direct werd voltrokken na de handoplegging door Ananias: En nu, wat aarzelt gij nog? Sta op, laat u dopen en uw zonden afwassen, onder aanroeping van zijn naam.

Sneldoop

In de tijd van de apostelen werd de doop als uiterst belangrijk beschouwd. Er was niet zoiets als een proefperiode, waarin men moets bewijzen aan de Here trouw te blijven. Wie zich tot de Here Jezus bekeerde werd zo snel mogelijk gedoopt. Zo werd de gevangenbewaarder van Filippi nog in dezelfde nacht, waarin hij tot bekering kwam, gedoopt (Hand.16:33,34) *en hij liet zichzelf en al de zijnen terstond dopen ... en hij verheugde zich, dat hij met zijn gehele huis tot het geloof in God was gekomen.*

Bekering zonder doop en vervulling? discipelen van Efeze

Het was dus de gewoonte van de apostelen om direct na de bekering te dopen in water en daarna onder handoplegging te bidden voor de vervulling met de Heilige Geest. Groot is dan ook Paulus' verbazing, wanneer hij in Efeze (Hand.19:2) discipelen aantreft, die kennelijk (hij merkte dat direct) niet vervuld zijn met de Heilige Geest. Hij vraagt: *Hebt gij de geest ontvangen toen gij tot geloof kwaamt?* Dat blijkt niet zo te zijn. Ze zijn zelfs onkundig over de doop met de Geest. Dan vraagt Paulus direct naar hun doop (daar moest iets zijn misgegaan). Bij de doop in de naam van Jezus werden als regel bij een bekeerling de handen opgelegd voor de vervulling met de Heilige Geest.. Het blijkt, dat zij zijn gedoopt met de doop van Johannes. Paulus onderwijst hun over de doop in de naam van Jezus en met hun instemming worden zij dan opnieuw gedoopt, nu in de naam van Jezus. Hand.19:6 *En toen Paulus hun de handen oplegde, kwam de Heilige Geest over hen, en zij spraken in tongen en profeteerden.*

Samenhang: bekering, geloof, doop in water en vervulling met de Geest

Bekering, geloof, doop in water en de doop in de Heilige Geest werden dus door de apostelen als een samenhangend geheel beschouwd en zo ging men er ook mee om. Paulus kon aan de gelovigen van Galatië de vraag stellen (Gal.3:2): *Hebt gij de Geest ontvangen ten gevolge van werken der wet, of van prediking van het geloof?* (Gal.3:5) *Die u de Geest schenkt en krachten onder u werkt, doet Hij dit ten gevolge van werken der wet of van de prediking van het geloof?* Paulus kon de Galaten aan een concrete gebeurtenis herinneren. Toen zij tot geloof kwamen, waren zij direct gedoopt en vervuld met de Heilige Geest. De persoonlijke ervaring en de wonderen, die door de kracht van de Geest geschieden waren daar het bewijs van.

Conclusie

Naast Jezus' eigen woorden maakt de praktijk van de apostelen duidelijk, wat met wedergeboorte wordt bedoeld. De schrijver van de brief aan de Hebreëen vat deze eerste stappen op de weg van God samen in Hebr.6:1,2: een fundament *van bekering van dode werken, van geloof in God, van de leer van dopen (meerdere doopsels) en van oplegging der handen.* Beke-

ring en geloof behoren gevolgd te worden door twee dopen, nl. die in water en die in de Heilige Geest. Deze laatste doop wordt meestal ontvangen door de oplegging der handen (door gelovigen die reeds vervuld zijn met de Geest). Na de bekering en het tot geloof komen behoorden doop in water en vervulling met de Heilige Geest zo spoedig mogelijk te volgen, als een wedergeboorte uit water en Geest.

Latere gemeentepraktijken

De latere gemeentepraktijk heeft dit verband tussen bekering, doop en vervulling met de Geest grotendeel losgelaten.

De zuigelingen-besprenkeling verving de gelovigendoop door onderdompeling (RK, Prot.).

Het vormsel, een handoplegging en oliezalving door de bisschop bij kinderen van zeven jaar, kwam in de plaats van de handoplegging bij volwassenen, die verlangden naar de vervulling met de Heilige Geest (RK).

De belijdenis van het geloof, in het NT afgelegd direct vóór de doop door onderdompeling, kwam los te staan van de doop (Prot).

Sommigen meenden, dat kinderen van gelovigen, vanaf hun geboorte, automatisch waren wederom geboren (Geref. Syn.).

Anderen geloofden, dat bekering identiek was met wedergeboorte, en dat de overtuiging door de Geest tot bekering reeds de vervulling met de Heilige Geest inhield (Evang).

In sommige gemeenten gaat er tussen bekering, doop in water en vervulling met de Heilige Geest een lange periode voorbij. Men is bang voor overhaaste en onrijpe stappen (Evang.).

Vragen

Zijn bekeerde gelovigen die niet in water zijn gedoopt, wel behouden (ze zijn immers niet uit water wederomgeboren)?

Antwoord: Meestal heeft men uit onkunde of verkeerd onderwijs de doop door onderdompeling nagelaten. Het is niet Gods bedoeling om mensen verloren te laten gaan. Maar indien mogelijk, moet dit zo snel mogelijk worden ingehaald.

Zijn gelovigen die niet zijn vervuld met de Heilige Geest wel behouden (ze zijn immers niet wederomgeboren uit de Geest)?

Antwoord: Het niet vervuld zijn met de Heilige Geest maakt, dat dergelijke gelovigen niet of nauwelijks met God communiceren. Een ernstige waarschuwing is dus wel op zijn plaats. Denk maar eens aan de vijf dwaze meisjes (Matt.25) die geen olie (symbol van de Heilige Geest) voor hun lampen hadden. Zij gingen ook op weg de bruidegom tegemoet, maar werden door de Heer bij de deur weggestuurd met de woorden (Matt.25:12): *Ik ken u niet*. Er was nooit geen werkelijke wederzijdse communicatie tussen hen en de Here geweest. Ook hier geldt, dat slecht onderwijs en onkunde vaak de reden is, dat men zich niet heeft uitgestrekt naar de doop met de Heilige Geest. God moet daarover maar Rechter zijn. Voor ons geldt

Zijn waarschuwing. Maar het is nu nog niet te laat om te (laten) bidden voor de doop met de Heilige Geest.

Hoofdstuk 5: De werking van de Geest in de eerste gemeente

De apostelen normatief

De manier, waarop de apostelen omgingen met de werkingen van de Heilige Geest is tot op zekere hoogte normatief voor de manier, waarop wij vandaag met deze werkingen zouden moeten omgaan. Tot op zekere hoogte; omdat ook de apostelen feilbare mensen waren, kinderen van hun eigen tijd, onvolkomen in zelfovergave. Normatief; omdat zij als ooggetuigen van het leven en werken van de Here Jezus het enige volmaakte voorbeeld van gehoorzaamheid aan de leiding van de Heilige Geest hebben gezien. Naast wat in de Evangeliën over Jezus' leven en werken staat opgeschreven, hadden zij een schat van persoonlijke ervaringen met Hem.

Persoonlijke ervaring met Jezus

Wat te denken van alle gevoelens en emoties die de apostelen in Zijn nabijheid mede-ondergingen, zoals stress, blijdschap, vrede, bewogenheid, goddelijke verontwaardiging. Al deze dingen zijn in woorden nauwelijks te vangen. De evangeliën geven ons daarvan dan ook een incompleet beeld. Zo besluit het evangelie naar Johannes tot twee maal toe (Joh.20:30; 21:25) *Er zijn echter nog vele andere dingen, die Jezus gedaan heeft; indien deze één voor één beschreven werden, dan zou naar ik meen, de wereld zelf de boeken, die geschreven werden, niet kunnen bevatten.*

Maar de apostelen leefden vanuit deze ervaringen. Zij ontvingen de leiding van de Heilige Geest, maar bovendien werden zij geïnspireerd door het voorbeeld van Jezus.

Hoewel de apostelen bij het leven van Jezus reeds in zijn naam wonderen hadden gedaan, komt met de hemelvaart van Jezus aan deze manier van functioneren een eind. Deze wonderen waren verricht dankzij een voorlopige volmacht van Jezus. Maar hun toekomstige bediening moest berusten in een persoonlijke vervulling met de Heilige Geest. De Here Jezus was heel duidelijk in Zijn bevel om Jeruzalem niet te verlaten, totdat de discipelen zelf vervuld waren met de Heilige Geest (Hand.1:4vv.).

De uitstorting van de Heilige Geest

De werkelijke uitstorting van de Heilige Geest vond plaats op de Pinksterdag. In tegenstelling tot wat velen beweren, gebeurde dit waarschijnlijk op het tempelplein. Het derde uur (Hand.2:15) van de dag was immers de tijd van het morgenoffer en het morgengebed. De in Jeruzalem aanwezige discipelen zullen op dat tijdstip zeker in een van de zuilengangen van het tempelplein aanwezig geweest zijn om hun gebeden te verrichten (deze zuilengangen en bijgebouwen werden ook *huis* genoemd). Dat verklaart ook de aanwezigheid van zoveel toeschouwers uit binnen- en buitenland (maar liefst 3000 mensen kwamen tot geloof) en de mogelijkheid om in het openbaar een toespraak te houden. Het gebeuren wordt als volgt

beschreven. Hand.2:2 *En eenklaps kwam er uit de hemel een geluid als van een geweldige windvlaag en vulde het gehele huis, waar zij gezeten waren; een er vertoonden zich aan hen tongen als van vuur, die zich verdeelden, en het zette zich op ieder van hen; en zij werden allen vervuld met de Heilige Geest en begonnen met andere tongen te spreken, zoals de Geest het hun gaf uit te spreken.* Voor de nauwkeurigheid vermelden we nog even, dat het ging om een geluid als van een geweldige windvlaag en tongen als van vuur. Er was dus geen wind, alleen een geluid.

Het opleggen van handen

Vanaf dit moment worden de apostelen geroepen om met handoplegging voor anderen te bidden voor de vervulling met de Heilige Geest. Normaliter worden bij de doop in water (tot de naam van Jezus) de handen opgelegd voor de vervulling met de Heilige Geest. Hand.19:6 *En toen Paulus hun de handen oplegde, kwam de Heilige Geest over hen en zij spraken in tongen en profeteerden.* Dat wil niet zeggen, dat de Heilige Geest, net als in het OT ook spontaan over mensen kwam, zoals in het geval van Cornelius en zijn vrienden en verwanten. Hand.10:44 *En terwijl Petrus nog sprak, viel de Heilige Geest op allen, die het woord hoorden.* Bij de Samaritanen was de handoplegging door de apostelen onmisbaar, voordat zij vervuld werden met de Heilige Geest (Hand.8:15,16). De reden, waarom zij niet eerder onder de doopbediening van Filippus met de Heilige Geest waren vervuld, had vermoedelijk te maken met hun occulte achtergrond. Zij waren immers allen volgelingen geweest van Simon de Tovenaar. Helaas vertelt Lucas ons hier niets over een bediening van vrijzetting van occulte zonden, door de apostelen, voordat zij met de Samaritanen baden. In andere situaties zijn het trouwens gewone geestvervulde gelovigen, (geen apostelen) die onder handoplegging baden voor de vervulling met de Heilige Geest. Zo bidt Ananias, onder handoplegging voor Saulus (Paulus) in Hand.9:17 *en hij legde hemde handen op en zei: Saul, broeder, de Here heeft mij gezonden, Jezus, die u verschenen is op de weg waarlangs gij gekomen zijt, opdat gij weer zoudt zie en met de Heilige Geest vervuld worden.*

Het spreken in tongen

Tongentaal verstaanbaar

Het Griekse woord *glóssa* betekent zowel tong (orgaan) als taal en spraak. In Hand.2 gaat het om een uiting, waarbij de Heilige Geest het stemgeluid van de apostelen zo vormt en bestuurt, dat zij, zonder het zelf te weten, in andere (bestaande) talen spreken. De aanwezige joden uit de diaspora horen de apostelen dan ook spreken in de talen van de landen, waar zij vandaan komen. Deze specifieke vorm van tongentaal komt nog altijd voor, maar zij is vrij zelden. Zij heeft dan meestal de bedoeling een aanwezige buitenlander diep in zijn hart aan te spreken, doordat hij in zijn eigen taal (Hand.2:11) van de grote daden van God hoort spreken.

Tongentaal als gebedstaal

De belangrijkste functie van het spreken in tongen zal komen te liggen in de lofprijzing en in het persoonlijk gebed. Daarnaast zal ook de tongentaal, gevolgd door een vertolking, een vaste plaats in de gemeente krijgen. Voor het eerste blijkt dat in Hand.10:45,46 *En al de gelovigen uit de besnijdenis, die met Petrus waren meegekomen, stonden verbaasd, dat de gave van de Heilige Geest ook over de heidenen was uitgestort, want zij hoorden hen spreken in tong-*

en en God grootmaken. Hier is geen sprake meer van herkenning van bestaande talen, maar het gaat om lofprijzing. Het spreken in tongen is de meest algemene uitingvorm van de Heilige Geest. Ook in Hand.19:6 wordt zij naast de gave van profetie genoemd als een eerste teken, dat de gelovigen ook daadwerkelijk met de Heilige Geest zijn vervuld. Hand.19:6 *En toen Paulus hun de handen oplegde, kwam de Heilige Geest over hen, en zij spraken in tongen en profeteerden.*

Het spreken in tongen was een zo algemeen fenomeen onder de geestvervulde gelovigen, dat er in het NT niet steeds over gesproken wordt. Pas wanneer in de stad Korinte sommige gelovigen het spreken in tongen als een doel op zichzelf gaan beschouwen en proberen de aandacht op zichzelf te richten, door in de gemeente langdurig en hardop in tongen te spreken, geeft Paulus een aantal richtlijnen voor het gebruik van het spreken in tongen.

Voorop staat, dat de gave van het spreken in tongen een zeer kostbare is. Paulus waardeert haar bijzonder en gebruikt haar veelvuldig. 1 Cor.14:18 *Ik dank God, dat ik meer dan gij allen in tongen spreek, maar in de gemeente wil ik liever vijf woorden met mijn verstand spreken om ook anderen te onderwijzen, dan duizenden woorden in een tong.* 1 Cor.14:15 *Ik zal bidden met mijn geest (bedoeld is bidden in tongentaal), maar ook bidden met mijn verstand; ik zal lofzingen met mijn geest (bedoeld is het zingen in tongen), maar ook lofzingen met mijn verstand.* In de samenkomst van de gemeente moet het accent liggen op het bidden en zingen met het verstand. Bij andere gelegenheden, bv. thuis in het persoonlijk gebedsleven, kan het accent liggen op een bidden en zingen in de Geest, waarbij de klanken door de Heilige Geest worden gevormd en geïnspireerd.

1 Cor.14:5 *Ik wilde wel, dat gij allen in tongen spraakt, maar liever nog, dat gij profeteerdet.* Het is duidelijk, dat Paulus het gebruik van deze gave ten zeerste aanbeveelt. Maar in de samenkomst van de gemeente is het spreken in tongen van ondergeschikt belang, zeker vergeleken met andere gaven. Zo geeft Paulus het advies om in de gemeente-samenkomst zachtjes voor zichzelf in tongen te bidden, wanneer men niet de gave heeft om (hardop uitgesproken) tongentaal uit te leggen. 1 Cor.14:27 *Indien er in tongen spreken laten het er twee, ten hoogste drie zijn, ieder op zijn beurt, en laat één (of: telkens één) uitleg geven. Is er (of: is hij) echter geen uitlegger, dan moet men (of: hij) zwijgen in de gemeente, maar tot zichzelf en tot God spreken.* De bedoeling is, dat wanneer iemand de gave van de vertolking (of het geloof voor vertolking) niet heeft, hij of zij beter zachtjes (in zichzelf) in tongen kan bidden tot opbouw van zijn eigen geestelijk leven.

Tongentaal met uitleg

Tongentaal met uitleg is vergelijkbaar met profetie. 1Cor.14:5b *Wie profeteert is meer, dan wie in tongen spreekt, tenzij hij het ook uitlegt, zodat de gemeente stichting (geestelijke opbouw) ontvangt.* Maar de meest normale functie van de tongentaal is in het persoonlijke gebedsleven. 1 Cor.14:2 *Want wie in een tong spreekt, spreekt niet tot mensen, maar tot God, want niemand verstaat het; door de Geest spreekt hij geheimenissen.* Door gave van het spreken in tongen communiceert de Heilige Geest met God. Deze communicatie gaat langs ons eigen verstand heen. Wij begrijpen ook meestal niet wat de Geest zegt. Toch vangt onze menselijke geest wel iets van de gevoelswaarde van de tongentaal op. Het lijkt ons aannemelijk, dat ook de volgende tekst op het spreken in tongen slaat. Rom 8:26 *En evenzo komt de Geest onze zwakheid te hulp; want wij weten niet wat wij bidden zullen naar behoren, maar de Geest zelf pleit voor ons met onuitsprekelijke verzuchtingen. En Hij die de harten*

doorzoekt, weet de bedoeling des Geestes, dat Hij namelijk naar de wil van God voor heiligen pleit. Hier wordt dus gezegd, dat de Heilige Geest, die in de harten van de gelovigen woont, vanuit het hart van de gelovige bidt tot de Vader ten behoeve van de gelovige, in wie Hij woont. Juist het bidden in tongen is de gave, die de Heilige Geest voor een dergelijk bidden gebruikt. De onuitsprekelijke verzuchtingen zullen we moeten opvatten als in onze eigen menselijke taal niet te uiten verzuchtingen. Paulus zegt dan ook over het spreken in tongen in 1 Cor.14:2 *Want wie in een tong spreekt, spreekt niet tot mensen, maar tot God, want niemand verstaat het; door de Geest spreekt hij geheimenissen.* Hier blijkt duidelijk, dat de Heilige Geest spreekt tot de Vader door middel van de tongentaal.

Zie verder voor deze werking van de Heilige Geest: hoofdstuk 7

Profetie en openbaring

Pas in 1 Cor.12 wordt enig onderscheid aangebracht tussen de verschillende manieren, waarop God door de Heilige Geest spreekt. Zo wordt er een onderscheid gemaakt tussen profetie, het woord van kennis en het woord van wijsheid. Toch is deze indeling niet volledig. Ook het ontvangen van gezichten, het dromen van dromen en het uitleggen daarvan zijn bekende manieren, waarop Gods Geest aan mensen openbaring doorgeeft. Wat dat betreft, heeft de Geest een rijk scala van mogelijkheden tot zijn beschikking. Één ding is echter duidelijk: zoals in het OT de vervulling met de Heilige Geest gevolgd werd door profetisch spreken, zo gebeurt dat ook in het NT. Dit verband is voor Petrus zo vanzelfsprekend, dat hij in Hand.2:17 de profeet Joël aanhaalt, zelfs voordat er nog enige profetie of openbaring is uitgesproken (met uitzondering van de verstaanbare tongentalen). *En het zal zijn in het laatste der dagen, zegt God, dat Ik zal uitstorten van mijn Geest op alle vlees; en uw zonen en uw dochters zullen profeteren, en uw jongelingen zullen gezichten zien, en uw ouden zullen dromen dromen.* De openbaring in de vroege gemeente begint bij het nieuwe inzicht in de betekenis van Jezus kruisdood. Zeker heeft Jezus deze dingen na Zijn opstanding gezegd, maar de complete uitwerking daarvan, zoals we die in de predikingen van Petrus aantreffen, is op zijn minst een ‘opnieuw in herinnering brengen’, door de Heilige Geest, van de woorden van Jezus. Pas na de vervulling met de Heilige Geest begrepen zij de rijkweidte van de verzoening en de verlossing door het bloed van Jezus. In het verlengde daarvan spreekt Paulus in Ef.3:4vv. over de *openbaring van het geheimenis van Christus, dat ten tijde van vroegere geslachten niet bekend is geworden aan de kinderen der mensen, zoals het nu door de Geest geopenbaard is aan de heiligen, Zijn apostelen en profeten: dit geheimenis, de de heidenen medeërfgenen zijn, medeleden en medegenoten van de belofte in Christus Jezus door het evangelie.*

Twee of drie moeten profeteren

De profetie was in de vroege kerk een heel gebruikelijke gave. Wanneer in de gemeente van Korinte het gebruik van tongentaal in de samenkomst ten koste gaat van de profetie, stelt Paulus, dat tongentaal (met uitleg) ten hoogste 2 of 3 keer in de samenkomst behoort voor te komen, maar profetie ten minste 2 of drie maal (meer mag natuurlijk ook). De NBG vertaling van 1 Cor.14:29 laat hier te wensen over: *Wat de profeten betreft, twee of drie mogen het woord voeren.* Onterecht is hier de Griekse gebiedende wijs (moeten) in mogen vertaald. Verder hebben de vertalers, in hun onbekendheid met de gave van profetie, eerder gedacht aan een soort van prediking, waarbij iemand gedurende langere tijd het woord voert. De juiste weergave luidt: *Wat de profeten betreft, twee of drie moeten spreken en de overigen (overige profeten) moeten beoordelen.* In de samenkomsten van de gemeente waren profetische

uitingen dus normaal. Hand.9:6 vermeldt in dit verband, dat de twaalf mannen die door Paulus in Efeze werden gedoopt na Paulus' handoplegging werden vervuld met de Heilige Geest: *en zij spraken in tongen en profeteerden*. Verder blijkt de veelvuldigheid van profetie bv. uit Hand.20:22,23 waar Paulus spreekt over zijn reis naar Jeruzalem: *En zie nu reis ik, gebonden door de Geest naar Jeruzalem, niet wetende, wat mij daar overkomen zal, behalve, dat de Heilige Geest mij van stad tot stad betuigt en zegt, dat mij boeien en verdrukkingen te wachten staan*. In alle gemeenten, die door Paulus werden bezocht, klonken dus profetiën over de verdrukkingen, die Paulus bij zijn komst in Jeruzalem zou ondergaan.

Verder kunnen we ons afvragen, hoe vaak er door de verschillende profeten werd geprofeeterd. Het boek Handelingen vermeldt bv. slechts twee profetiën van de profeet Agabus (Hand.11:28; 21:10). Dat wil niet zeggen, dat hij slechts zelden profeteerde. Van Judas en Silas wordt in Hand.15:32 het volgende gezegd: *Judas en Silas, die zelf ook profeten waren, bemoedigden en versterkten de broeders met vele woorden*. Het gaat hier kennelijk om vele persoonlijk bedoelde profetische woorden, waarmee tal van gelovigen in Anthiochië werden bemoedigd. Bij allerlei gebeurtenissen (voorbede, doop, vervulling met de Heilige Geest, uitzending voor een bediening, inzegening voor een ambt) werd onderhandoplegging gebeden. Daarbij klonken dikwijls profetische woorden, zoals in het geval van Timoteüs (1 Tim.4:14): *Verontachtzaam de gave in u niet, die u krachtens een profetenwoord geschonken is onder handoplegging van de gezamenlijke oudsten*. Bij welke gelegenheid dit gebeurde weten we niet, maar het zal wel het moment zijn geweest, dat Paulus de jonge Timoteüs meenam voor zijn tweede zendingsreis (Hand.16:1-3).

Openbaring in de bediening

Van de bedieningen van de verschillende apostelen, is die van Paulus het best bedocumenteerd. Zowel Lukas als ook Paulus zelf maken duidelijk, dat goddelijke openbaring een sleutelrol speelde in het onderwijs, de prediking en de reisplannen van de apostel. De roeping en de eerste uitzending van Paulus werden door openbaringen en profetiën begeleid. Dit begon al bij de openbaring die Ananias over het leven van Paulus ontving (Hand.9:15): *Maar de Here zeide tot hem: Deze is Mij een uitverkoren werktuig om Mijn naam te brengen voor heidenen en koningen en de kinderen Israël; want Ik zal hem tonen, hoeveel hij lijden moet terwille van Mijn naam*. In Hand.26:16 vertelt Paulus zelf, hoe de Here reeds op de weg naar Damaskus tot hem sprak over zijn toekomstige bediening: *Maar richt u op en sta op u voeten, want hiertoe ben Ik u verschenen om u aan te wijzen als dienaar en getuige daarvan, dat gij Mij gezien hebt en dat Ik aan u verschijnen zal, u verkiezende uit dit volk en de heidenen, waarheen Ik u zend, om hun ogen te openen ter bekering uit de macht der duisernis tot het licht en uit de macht van de satan tot God, opdat zij vergeving van zonden en een erfdeel onder de geheiligden zouden ontvangen door het geloof in Mij*.

Nadat Paulus, als pasbekeerde, een tijdlang in Damaskus het Evangelie gepredikt heeft onder de daar wonende Joden, moet hij vanwege een dreigende arrestatie vluchten. Hij verblijft een tijdlang in Arabië, keert weer naar Damaskus terug en gaat uiteindelijk naar Jeruzalem. Paulus spreekt dan over een periode van drie jaar, waarbij het ons niet duidelijk is, of dit drie jaar is na zijn bekering, of drie jaar na zijn terugkeer in Damaskus. belangrijk is, dat hij in Jeruzalem in de tempel een openbaring ontvangt van de Here Jezus (Hand.22:1 zij zull7): *En het overkwam mij toen ik in Jeruzalem was teruggekeerd en in de tempel aanbad, dat ik in zinsverrukking geraakte, en dat ik Hem zag, die tot mij zeide: Haast u en vertrek spoedig uit Je-*

ruzalem, want en van u geen getuigenis over mij aannemen.....En Hij zeide tot mij: Ga heen, want Ik zal u uitzenden, ver weg naar de heidenen.

Paulus vertrekt dan naar Tarsus, zijn geboortestad, in Cilicië. Hij verblijft daar verscheidene jaren en verkondigt het Evangelie aan de joden van Cilicië (Gal.1:21). Hij heeft dus inderdaad gevolg gegeven aan de opdracht van de Here in de tempel van Jeruzalem, zij het, dat de vervulling in bredere zin - het reizen naar de heidenen en het getuigen voor koningen - nog in vervulling moeten gaan. Details over deze periode van Paulus' arbeid ontbreken, omdat Lucas het verhaal over Paulus' leven pas weer opneemt in Antiochië.

Hand.11:19,20 vertelt ons, hoe in de stad Antiochië voor het eerste een gemengde gemeente ontstaat, bestaande uit joden en Grieken (d.w.z. Grieks sprekende mensen van niet-joodse afkomst). Dit schept een geheel nieuwe situatie, want deze Grieken zijn niet opgevoed met de joodse wetten en tradities. Barnabas, een Leviet (en daarmee een deskundige op het gebied van de wet), wordt door de apostelen afgevaardigd om zich op de hoogte te stellen en de pas-bekeerden te onderwijzen. Wanneer Barnabas echter in Antiochië is aangekomen en de situatie heeft overzien, komt hij tot de conclusie, dat niemand beter geschikt is om deze Grieken te onderwijzen, dan Paulus. Misschien wist hij ook wel van de openbaringen, die Paulus met betrekking tot de heidenen had ontvangen. Hier pakt Lukas het verhaal van Paulus' leven weer op. Barnabas weet Paulus te vinden in Tarsus (de hoofdstad van Cilicië) en neemt hem mee naar Antiochië, de hoofdstad van Syrië. Daar onderwijzen zij een vol jaar de gemeente, die bestaat uit joden en heidenen. Voor beiden een uitstekende leerschool om met de typische problematiek van een dergelijke gemeente te leren omgaan.

Na de vele profetiën en openbaringen, waardoor Paulus op zijn roeping werd voorbereid, komt dan in Hand.13:1,2 de openbaring, die duidelijk maakt, dat het nu de tijd is om het zendingswerk onder de heidenvolken op te starten: *Nu waren er te Antiochië in de gemeente aldaar profeten en leraars, namelijk Barnabas, Simeon, genaamd Niger, Lucius van Cyrene, Manaën de zogbroeder van Herodes, de viervorst, en Saulus (Paulus). En terwijl zij vastten bij de dienst des Heren, zeide de Heilige Geest: Zondert Mij nu Barnabas en Saulus af voor het werk, waartoe Ik hen geroepen heb. Toen vastten en baden zij, en legden hun de handen op en lieten hen gaan.* We zien dus, dat Paulus bediening door openbaring werd begeleid, zowel wat betreft de aard van de bediening als wat betreft de timing. Wanneer we even de veelsoortige wonderen en werkingen van de Heilige Geest tijdens de zendingsreizen buiten beschouwing laten en ons beperken tot de openbaringen, waardoor Paulus leiding ontving, dan zien wij, dat alle reizen door dergelijke openbaringen werden begeleid. Zo vertelt Paulus zelf in Gal.2:2 over zijn reis naar Jeruzalem om met de apostelen te vergaderen: *en Ik ging op grond van een openbaring. En ik legde hun het Evangelie voor, dat ik onder de heidenen verkondig.*

Hand.16:6-10 vertelt over de Goddelijke leiding aan het begin van de tweede zendingsreis: *En zij gingen dan door het Frygisch-Galatische land, maar werden door de Geest verhinderd het woord in Asia te spreken; en bij Mysië gekomen, poogden zij naar Bitynië te reizen, maar de Geest van Jezus, liet het hun niet toe; en toen zij Mysië voorbij waren, kwamen zij te Troas. En Paulus kreeg in de nacht een gezicht; er stond een Macedonisch man, die hem toeriep: Steek over naar Macedonië en help ons.* Paulus en Silas besluiten dan naar Macedonië te reizen. Ook in de periode daarna zien we, dat Paulus niet zelf zijn reisplannen maakte, maar dat hij zich duidelijk liet leiden. Zo schrijft hij in 2 Cor.1:17 *indien ik reisplannen maak, doe ik dit dan naar het vlees, zodat het bij mij tegelijk is: Ja, ja en nee, nee?* Tijdens een later ver-

blijf in Corinte schrijft hij aan de gemeente van Rome, dat hij hen graag wil bezoeken (Rom.1:10) *biddende of mij eindelijk door de wil van God eens een weg gebaad moge worden om tot u te komen*. Korte tijd later heeft hij inderdaad de zekerheid, dat hij Rome zal mogen bezoeken, nadat de opbrengst van een collecte in Jeruzalem heeft afgedragen. (Hand.19:21b) *als ik daar geweest ben moet ik ook Rome zien*. Maar eerst moet hij de opbrengst van de collecte uit Griekenland naar Jeruzalem brengen. Op zijn reis daarheen wordt hij echter in iedere stad door profetische woorden gewaarschuwt voor de consequenties van een bezoek aan Jeruzalem. Zo zegt hij in Hand.20:22 *En zie, nu reis ik, gebonden door de Geest, naar Jeruzalem, niet wetende, wat mij daar overkomen zal, behalve, dat de Heilige Geest mij van stad tot stad betuigt en zegt, dat mij boeien en verdrukkingen te wachten staan*. Het gaat hier om profetiën, die in iedere stad tijdens Paulus doorreis door gelovigen worden uitgesproken. Paulus wordt dus door de Here voorbereid op wat hem in Jeruzalem zal overkomen. Tot vlak voor de aankomst in Jeruzalem worden deze woorden herhaald. De bekende profeet Agabus kondigt als laatste in deze rij Paulus' op handen zijnde gevangenschap aan in Hand.21:11 *Toen deze bij ons gekomen was, nam hij de gordel van Paulus, en zich handen en voetenbindende, zeide hij: Dit zegt de Heilige Geest: De man van wie deze gordel is, zullen de joden te Jeruzalem zo binden en uitleveren in de handen der heidenen*.

Uit het verslag van Lucas blijkt dus duidelijk, dat het leven van de apostel Paulus vanaf het begin van zijn bediening voortdurend door openbaring werd begeleid. Zelfs Paulus' arrestatie in Jeruzalem kwam niet onverwacht. Door deze leiding van de Heilige Geest wist Paulus zich voortdurend in het centrum van Gods wil. Alleen door gehoorzaamheid aan deze leiding kon God zulke grote wonderen door hem doen en zo'n machtig evangelisatiewerk door hem verrichten. Zelfs in de situatie van onvrijheid, toen Paulus als gevangene richting Rome werd getransporteerd, werd hij bemoedigd door openbaring van God. Zo lezen wij in Hand.27:22 dat hij temidden van een zware storm vanuit deze openbaring zelfs zijn wanhopige medereizigers weet te bemoedigen: *Maar ook nu wek ik u op moed te houden, want het leven van niemand uwer zal verloren gaan, alleen maar het schip. Want deze nacht heeft een engel van de God, wie ik toebehoor en die ik vereer, bij mij gestaan, en hij heeft gezegd: Wees niet bevreesd, Paulus, want gij moet voor de keizer staan; en zie allen, die met u varen, heeft God u geschonken*. Wat geldt voor de apostel Paulus, een voortdurende leiding door de Heilige Geest, geldt ook voor de andere apostelen, van wie het leven minder bedocumenteerd is.

Vrijmoedigheid in het getuigenis

Tot de meest opvallende aspecten van de uitstorting van de Heilige Geest behoren naast het spreken in tongen ook de diepe innerlijke verandering, die de Geest teweeg bracht in de harten van de apostelen. Vrees kenmerkte hun leven in de dagen rond Pasen. Vrijmoedigheid en een onbevreesd getuigenis kenmerkte hun optreden met Pinksteren en daarna. Deze vrijmoedigheid merken we al in Petrus' eerste toespraak op de Pinksterdag. Daarin draait hij niet om de waarheid heen. Hand.2:23 *deze, naar de bepaalde raad en voorkennis van God uitgeleverd, hebt gij door de handen van gewetenloze mensen aan het kruis genageld en gedood. God evenwel heeft Hem opgewekt*. In de volgende predikingen is Petrus nog duidelijker. Hand.3:14 *Doch gij hebt de Heilige en Rechtvaardige verloochend en begeerd, dat u een man, die een moordenaar was, geschonken zou worden; en de Leidsman ten leven hebt gij gedood, maar God heeft hem opgewekt uit de doden, waarvan wij getuigen zijn*.

Wanneer de apostelen op last van de overpriesters worden gearresteerd (eerst alleen Petrus en Johannes, daarna al de apostelen) en door de joodse raad worden verhoord, krijgen de (verd-

edigings)toespraken van Petrus werkelijk het karakter van een rechterlijke aanklacht. Hand.4:10 *dan moet aan u alleen bekend zijn, dat door de naam van Jezus Christus, de Nazoreër, die gij gekruisigd hebt, maar die God heeft opgewekt uit de doden, dat door die naam deze hier gezon voor u staat. Dit is de steen, door u, de bouwlieden, versmaad, die nochtans tot hoeksteen is geworden. En de behoudenis is in niemand anders, want er is ook onder de hemel geen andere naam aan de mensen gegeven, waardoor wij moeten behouden worden.* De tweede toespraak in Hand.5:30 is nog scherper: *De God onzer vaderen heeft Jezus opgewekt, die gij hebt gehangen aan een hout en omgebracht; Hem heeft God doorzijn rechterhand verhoogd, tot Leidsman en Heiland om Israël bekering en vergeving van zonden te schenken. En wij zijn getuigen van deze dingen en ook de Heilige Geest die God hun gegeven heeft die Hem gehoorzaam zijn.*

Wij moeten wél bedenken, dat deze zelfde vergadering van oudsten enige weken tevoren Jezus ter dood veroordeeld had. Pas dan zien wij het bovennatuurlijke van Petrus' vrijmoedigheid. Korte tijd later, zou Stefanus als eerste christen, door deze raad worden gevonnist en daarna worden gestenigd.

Deze vrijmoedigheid is niet alleen terug te voeren op de wonderen die door de apostelen geschiedden. Natuurlijk waren die een geweldige bevestiging. Hand.4:29 *En nu Here, let op hun dreigingen en geef uw dienstknechten met alle vrijmoedigheid uw woord te spreken, doordat Gij uw hand uitstrekt tot genezing, en dat tekenen en wonderen geschieden door de naam van uw heilige knecht Jezus. En terwijl zij baden, werd de plaats waar zij vergaderd waren bewogen; en zij werden allen vervuld met de Heilige Geest en spraken het woord Gods met vrijmoedigheid.* Zowel de uiterlijke wonderen als de innerlijke verzekerdheid spelen een evenwichtige rol.

Wonderen van genezing

De apostelen van de eerste gemeente zijn bij ons in het voordeel, omdat zij het volmaakte voorbeeld van Jezus hadden gezien. Over hem zegt Matteüs: (Matt.4:23,24) *En Hij trok rond in geheel Galilea en leerde in hun synagogen en verkondigde het Evangelie van het koninkrijk en genas alle ziekte en kwaal onder het volk. En het gerucht over Hem drong door tot in geheel Syrië; en men bracht tot Hem allen, die ernstig ongesteld waren, gekweld door allerlei ziekten en pijnen, bezetenen en maanzieken en verlamden, en Hij genas hen.* (Matt.8:16) *Toen het nu avond werd, bracht men vele bezetenen tot Hem, en Hij dreef de geesten uit met Zijn woord en die ernstig ongesteld waren, genas Hij allen.* (Matt.14:36) *En allen die Hem aanraakten werden behouden (genezen).* Vervolgens waren de discipelen door Jezus uitgezonden. (Matt.10:1) *En Hij riep zijn twaalf discipelen tot zich en gaf hun macht over onreine geesten om die uit te drijven en om alle ziekte en kwaal te genezen.* Dit alles was gebeurd door de kracht die Jezus hen tijdelijk als Zijn afgezanten had toevertrouwd.

Met Pinksteren ontvingen de apostelen opnieuw kracht door de vervulling met de Heilige Geest. Het was voor hen toen geen grote stap om opnieuw wonderen van genezing te verwachten. Deze wonderen gebeurden. Soms op het uitdrukkelijk geloof van de apostelen, zoals de genezing van de verlamde bij de Schone Poort. Hand.3:6 *Maar Petrus zeide: Zilver en goud bezit ik niet, maar wat ik heb geef ik u; in de naam van Jezus Christus, de Nazoreër: Wandel! En hij greep hem bij de rechterhand en richtte hem op, en terstond werden zijn voeten en enkels stevig, en hij sprong op en stond en liep heen een weer.* Het is duidelijk, dat Petrus hier het initiatief tot de genezing neemt. Hetzelfde geldt voor de verlamde Eneas

(Hand.9:34) En Petrus zeide tot hem: *Eneas, Jezus Christus geneest u; sta op en maak zelf u bed op.* Maar in andere situaties geschieden de genezingen vrijwel spontaan in de nabijheid van de geestvervulde apostelen, zoals in Hand.5:15 *zo zelfs, dat men de zieken op straat droeg en op bedden en matrassen legde, opdat, wanneer Petrus voorbijkwam, ook maar zijn schaduw op iemand van hen zou vallen... en zij werden allen genezen.* Hier gaat het initiatief uit van de mensen, die geloof hebben in de wonderbare werking van de Heilige Geest welke van de apostel uitgaat. In dezelfde lijn liggen de genezingen, die plaatsvinden wanneer mensen de zweet- of gordeldoeken van Paulus bij zieken brengen (Hand.19:11,12).

Zalving met olie

Volgens Mark.6:13 genazen de discipelen tijdens Jezus' aardse bediening wel zieken door hen met olie te zalven: *En zij dreven vele boze geesten uit en zalfden vele zieken met olie en genazen hen.* Dit gebruik wordt in het boek Handelingen nergens beschreven, maar het werd kennelijk wel in Jeruzalem toegepast. Jacobus, de broer van Jezus, beveelt deze zalving aan, wanneer er iemand in de gemeente ziek is (Jac.5:14) *Is er bij u iemand ziek? Laat hij dan de oudsten der gemeente tot zich roepen, opdat zij over hem een gebed uitspreken en hem met olie zalven in de naam des Heren. En het gelovige gebed zal de lijder gezond maken en de Here zal hem oprichten. En als hij zonden heeft gedaan, zal hem vergiffenis geschonken worden.*

Jacobus erkent dus wel het probleem, dat zonden een genezing in de weg kunnen staan, maar verder is hij ervan overtuigd, dat de Heilige Geest (gesymboliseerd door de olie-zalving) wonderen van genezing bewerkt. De stelligheid van zijn uitspraak maakt bovendien duidelijk, dat het wonder van genezing altijd zal geschieden en niet af en toe als genadig incident.

Het opwekken van doden

In het verlengde van het genezen van zieken, maar van een heel andere dimensie, ligt het opwekken van doden. Jezus had bij de uitzending van de discipelen hier al over gesproken: Matt.10:8: *Geneest zieken, wekt doden op, reinigt melaatsen, drijft boze geesten uit.* Maar in de evangeliën lezen we nog niets over het daadwerkelijk opwekken van doden door de discipelen. Wel betreft Jezus hen bij de opwekking van het dochtertje van Jairo (Luc.8:51) en zijn zij aanwezig bij de opwekking van Lazarus (Joh.11) en de jongeling van Nain (Luc.7:11). In de bediening van de apostelen worden ook doden opgewekt. In Hand.9:36-41 lezen we de geschiedenis van Dorkas, die door het machtswoord van Petrus uit de dood terugkeert: *Tabitha, sta op!* In Hand.20:9vv. Lezen wij over de opwekking van Eutychus.

Bevrijding van gebonden en bezeten

Over het bevrijden van gebonden en bezeten lezen we vooral in de evangeliën wanneer het gaat over bediening van Jezus en de uitzending van de discipelen. Kenmerkend voor de bediening van Jezus is, dat de demonen Hem al op afstand herkennen, uit angst beginnen te schreeuwen of zich manifesteren en Hem als de Zoon van God bekendmaken. De discipelen zijn enthousiast over de wijze, waarop de demonen zich aan hen onderwerpen, wanneer zij in de naam van Jezus bevrijding uitspreken. Luc:10:17 *Here ook de boze geesten onderwerpen zich aan ons in Uw naam.* In de latere bediening van de apostelen komen nog steeds bevrijdingen voor, alhoewel er minder over geschreven wordt. Bekend is de geschiedenis van het meisje met de waarzeggende geest in Hand.16:16, dat Paulus en Silas naroept met de woor-

den: *Deze mensen zijn dienstknechten van de allerhoogste God, die u de weg tot behoudenis boodschappen.* Ook zij wordt door het machtswoord van Paulus in de naam van Jezus bevrijd.

Conclusie

In het optreden van de apostelen en de praktijken van de eerste gemeente zien wij, hoe de bediening van Jezus wordt voortgezet middels zijn lichaam, de gemeente, die bestaat uit Geestvervulde gelovigen. De vervulling met de Heilige Geest is in het NT (na Johannes de dooper) verbonden met het geloof in de Here Jezus en de doop in water (tot de naam van Jezus). De vervulling met de Heilige Geest wordt door de apostelen beschouwd, als de verzegeling van het leven van de gelovige en als het onderpand voor het verheerlijkte eeuwige leven (Ef.1:13,14). Bekend uit het Oude Testament zijn de verschillende vormen van profetie en openbaring en de genezingen van zieken en dodenopwekkingen. Nieuw, althans wat de beschrijving betreft, zijn de uitingen van tongentaal, waarbij de Heilige Geest het spraakorgaan van de mens inspireert en de bevrijdingen van boze geesten, die vóór de komst van Jezus kennelijk niet voorkwamen (althans niet beschreven zijn).

Hoofdstuk 6: Werking van de Geest in de volgende eeuwen

Vrijwel iedere opwekking wordt gevolgd door institutionalisering. Daarbij wordt de vrijheid van de Geest verdrongen door organisatie, officiële ambten, rituelen en leerstukken. De vroege kerk vormt op deze tragische regel helaas geen uitzondering.

Paulus

Organisatie ten dienste van de werkingen van de Geest

In de tijd van Paulus is er nog alle vrijheid voor de gaven en bedieningen van de Heilige Geest. Daarbij is er natuurlijk het risico, dat sommigen die vrijheid misbruiken, door zichzelf te laten gelden en hun persoonlijke geestelijke gaven te etaleren. Hun motivatie is verkeerd, omdat het niet hun doel is om met de gaven de gemeente te dienen en op te bouwen, maar vooral de aandacht op zichzelf te richten. Het probleem wordt door Paulus uitgebreid in 1 Cor.12-14 aan de orde gesteld.

Sommigen gebruiken (misbruiken) de gave van het spreken in tongen. Door tijdens de samenkomst hardop in tongen te spreken, menen zij hun geestelijk-zijn te kunnen bewijzen. Deze gave is echter vooral bedoeld voor het persoonlijk gebedsleven. In de samenkomst is het nut van tongentaal beperkter, tenzij het ook wordt uitgelegd. Tongentaal met uitleg is vergelijkbaar met profetie, omdat de gemeente dan door woorden van de Geest wordt opgebouwd. Maar als men de gave van uitleg niet zelf niet heeft kan men beter zachtjes in tongen bidden.

Vrijheid en liefde

Hét middel om de orde in de gemeente te herstellen is een mentaliteitsverandering en niet het verordenen van allerlei geboden en beperkingen. Paulus doet daarom een beroep op het voornaamste gebod van de Here Jezus, de onderlinge liefde. De liefde voor elkaar en de wetenschap, dat men gezamenlijk tot het ene lichaam van Christus behoort, moet de gelovigen ertoe bewegen om de ander te willen opbouwen en ook de ander met zijn eigen gaven te respecteren. Natuurlijk moet er een bepaalde onderlinge toetsing zijn, maar het invoeren van een sterke gezagsstructuur is niet de juiste oplossing om misbruik van de geestelijke gaven te voorkomen.

Leiderschap dienstbaar aan de vrijheid van de Geest

Natuurlijk moet er leiderschap zijn, maar niet om de vrijheid van de Geest in te perken.

Paulus vermaant in zijn eerste brief aan de Korintiërs (1 Cor.16:15vv.) de gemeente zich te stellen onder degenen die zich ten dienste van de heiligen hebben gesteld. Zo vraagt hij de gelovigen om mensen als Stefanus, die vanaf het begin hebben meegewerkt, te erkennen als leiders. Leiderschap is noodzakelijk. De argumentatie van Paulus berust alleen op het feit, dat

deze mensen vanaf het begin dienstbaar zijn geweest. Zulk (dienstbaar) leiderschap levert, in de ogen van Paulus, niet direct gevaar op voor het werk van de Heilige Geest.

In Ef.4:11 stelt Paulus, dat de Here aan de gemeente, mensen heeft gegeven met speciale bedieningen: En Hij heeft zowel apostelen, als profeten gegeven, zowel evangelisten als herders en leraars. Toch is het niet de bedoeling dat deze mensen met bedieningen op zichzelf blijven staan. Het is hun opdracht om *de heiligen toe te rusten tot dienstbetoon, tot opbouw van het lichaam van Christus*. De gedachte is dus, dat zij de overige gelovigen zullen aanmoedigen om ieder in zijn eigen bediening te groeien, zodat het hele lichaam van Christus tot volle wasdom komt. De ideale gemeente is niet de gemeente met een keurig verzorgde liturgische eredienst, en een perfecte gezagsstructuur, maar een gemeente, die in al zijn geledingen leeft en functioneert. Zo schrijft Paulus in 1 Cor.14:26 *Telkens als gij samenkomt heeft ieder iets: een psalm, of een lering of een openbaring of een tong of een uitlegging; dat alles moet tot stichting geschieden*. In de ideale gemeente kan het volgende gebeuren (1 Cor.14:24); *Maar als allen profeteren en er komt een ongelovige of toehoorder binnen, dan wordt hij door allen weerlegd, wordt hij door allen doorgrond, het verborgene van zijn hart komt aan het licht en hij zal zich ter aarde werpen, God aanbidden en belijden, dat God inderdaad in uw midden is*. In de brieven van Paulus aan de Corintiërs, de Romeinen en de Efeziërs staan de werkingen van de Geest duidelijk centraal.

Stabiele leiders

In de brieven aan Timoteüs en Titus, waarin gesproken wordt over het aanstellen van oudsten, maakt Paulus duidelijk, dat de ambtsdragers in staat moeten zijn het woord te verkondigen en te onderwijzen, maar verder, dat zij vooral een degelijke levenswandel moeten hebben. De oudsten dienen in de eerste plaats goede gezinshoofden te zijn. Over bijzondere geestesgaven wordt eigenlijk niet meer gesproken. Dit was misschien ook niet zo nodig, omdat in de door Paulus gestichte gemeenten de vervulling met de Heilige Geest en de gaven van de Geest vanzelfsprekendheden waren. De nadruk op stabiel leiderschap was misschien ook een reactie. Vanaf het begin werd de gemeente van de Heer geplaagd, door door het optreden van allerlei zelfbenoemde leiders, die opgrond van z.g. bijzondere openbaringen en bijzondere kennis trachtten indruk te maken op de gelovigen. Zo spreekt Paulus in Col.2:18 over bepaalde leraren: *Laat niemand u de prijs doen missen door gewilde nederigheid en engeleneverering, als ingewijde in wat hij heeft aanschouwd, zonder reden opgeblazen door zijn vleselijk denken*. Dit type leiders had vaak een uiterst instabiel karakter en een overdreven ambitie voor het leiderschap. Paulus remedie is, dat van te voren moet zijn gebleken, dat iemand een stabiel gezinshoofd is.

Petrus: Priesterschap van alle gelovigen

Petrus ziet in zijn eerste zendbrief (1 Petr.5:1vv.) de oudsten van de gemeente als herders van de kudde. Zij moeten aan de gemeente leiding geven, niet uit winzucht of heerschappijvoerend, maar als voorbeelden. Van de jongeren wordt verwacht, dat zij zich aan de leiding van de oudsten onderwerpen. Toch is het voor Petrus duidelijk, dat de gelovigen samen een heilig (1 Petr.2:5) en koninklijk priesterschap (1 Petr.2:9) vormen, om gezamenlijk de grote daden van God te verkondigen. Het bestaan van een leidinggevend college (raad van oudsten) doet dus niet af aan het feit dat alle gelovigen een eigen geestelijke inbreng hebben en gezamenlijk priesters van God zijn.

De vroege kerk: ontstaan van een hiërarchie

Clemens van Rome: Scheiding tussen geestelijkheid en leken

Wanneer Clemens van Rome rond 96 n.Chr. zijn brief stuurt naar de gemeente van Corinte, proeven we een andere sfeer. We ontmoeten we ook een nieuwe argumentatie. Hij vergelijkt de gemeente met het natuurlijke volk Israël op zijn reis door de woestijn. Zoals Mozes in opdracht van God over dit volk priesters en Leviëten had gesteld om het te onderwijzen en te leiden, zo had God nu door middel van de apostelen oudsten en diakenen aangesteld. Er ontstaat dus een tweedeling binnen het volk van God tussen degenen, die een ambt bekleden en leiding geven en de overigen die geleid worden. Daarmee worden ook de werkingen van de Geest steeds meer beperkt tot de ambtsdragers, maar dat heeft Clemens nog niet door.

Ignatius: Bisschop staat centraal

Ignatius van Antiochië, die omstreeks 107 in Rome de martelaarsdood stierf, spreekt zich nog duidelijker uit. Hij was van mening, dat het z.g. hiërarchisch episcopaat, de door God bedoelde bestuursvorm van de gemeente was. Daarmee bedoelt hij een pyramide-model, waarbij één episkopos (opziener, in onze taal verbasterd tot bisschop) aan het hoofd staat van de oudsten. Daaronder staan de diakenen (verantwoordelijk voor praktische zaken) en daaronder de gelovigen. In de opvatting van Ignatius behoren de gelovigen hun bisschop te gehoorzamen, zoals Jezus aan de Vader gehoorzaam was. Aan de oudsten zijn zij respect verschuldigd, als waren het de apostelen.

Dat het bestuur van de gemeenten beter werd georganiseerd, was op zichzelf niet zo slecht. De onvermijdelijke bijwerking was echter, dat de gemeente in twee categorieën werd gedeeld: geestelijken en leken. Van de geestelijkheid werd verwacht, dat zij het woord Gods zouden prediken, maar de leken werden nauwelijks meer gestimuleerd zich uit te strekken naar de gaven en de werkingen van de Geest.

Didache: Gaven van de Geest worden zelfzaam

In het geschriftje de Didache (het onderwijs van de apostelen), dat dateert van rond 135 n.Chr. blijkt, dat de werkingen van de Heilige Geest in de gemeente een zeldzaamheid zijn geworden. Er zijn nog rondreizende apostelen en profeten, maar in vele gemeenten is geen profeet meer aanwezig. Wanneer een profeet of apostel zich in een bepaalde plaats vestigt, moeten de gelovigen hem als dienaar van God erkennen en hem in ere houden. Heeft men in een gemeente geen apostel of profeet, dan moet de gemeente betrouwbare gelovigen tot oudsten en diakenen verkiezen. De didache geeft met een paar regels aan, hoe men een ware profeet van een valse onderscheiden kan. Deze regels komen in feite hierop neer, dat men onderzoekt of de profeet God dient of dat hij zijn eigenbelang zoekt. Er wordt niet onderwezen, hoe de gaven van de Geest weer opgewekt kunnen worden, maar men legt zich bij de situatie neer, dat er nog maar weinig gaven van de Geest functioneren.

Bisschop de baas

In toenemende mate zou in de eerstvolgende eeuwen de positie van de bisschop worden versterkt, waarbij vooral de bisschoppen van de metropolen (zeer grote steden, zoals Rome, Constantinopel, Antiochië en Alexandrië) zich boven hun collega's uit de kleinere plaatsen

gingen verheffen. Wel werden de bisschoppen in de eerste eeuwen nog door de gemeente 'gekozen'. Beroemd is in dit verband de verkiezing van Ambrosius tot bisschop van Milaan (± 360 n.Chr.). Hij was de plaatselijke stadhouder, en hoewel hij zich al tot het Christelijk geloof had bekeerd, was hij nog niet gedoopt. Toen de Milanese bisschop overleed, en het niet gemakkelijk bleek een passende opvolger te vinden, nam hij als plaatselijke bestuurder de taak op zich om een ordelijke verkiezing te organiseren. Na afloop van zijn redevoering, riep een kind: Ambrosius moet bisschop worden. Na een moment van stilte stemde de menigte, onder de indruk van persoonlijkheid en spreekkunst van de jonge Ambrosius, onder luid gejuich in en scandeerde minutenlang: *Ambrosius bisschop!* Er zat voor de goede man niets anders op dan deze roeping te aanvaarden en zich halsoverkop te laten dopen. Het bleek trouwens (binnen de gegeven omstandigheden) een goede keus te zijn.

In deze tijd verdwenen de gaven van de Geest vrijwel geheel uit de kerk. Natuurlijk werkte de Geest nog wel in de prediking. Zo voelde Augustinus (400 n.Chr.) zich in zijn prediking dikwijls genoodzaakt dingen te zeggen, die hij niet op die manier had voorbereid. Later bleek dan, hoe deze woorden als een profetische boodschap voor een speciaal iemand in de samenkomst bestemd waren geweest. Maar van de vele kanalen die de Heilige Geest vroeger tot Zijn beschikking had (alle gelovigen in de samenkomst) waren alleen de aangestelde predikers overgebleven. De beperktheid van hun bediening werd de beperktheid van de kerk.

Opwekkingen: Montanisme

Natuurlijk moest dit ook leiden tot reacties.

Rond 157 na Chr. brak in Phrygië (Turkije) een opwekking uit, die bekend staat onder de naam Montanisme. De stichter en leider van deze beweging was een zekere Montanus, een voormalig heidense priester. Na zijn bekering en doop begon hij plotseling in nieuwe tongen te spreken en te profeteren. Helaas kennen we de Montanisten alleen vanuit de kritische opmerkingen van hun bestrijders. Irenaeus van Lyon, die zelf nooit in Phrygië is geweest, maakt in zijn boek *Tegen de ketterijen* de volgende kritische opmerkingen: Montanus zou niet alleen in tongen hebben gesproken, maar ook geprofeteerd hebben in een soort extatische toestand. Naast hem traden ook anderen, zowel mannen als vrouwen op als profeten. De bekendste vrouwelijke profetessen waren Prisca en Maximilia. Montanus zou zichzelf hebben beschouwd als de Heilige Geest. Een deel van de profetieën van Montanus en de zijnen zouden niet zijn uitgekomen, waarbij speciaal worden genoemd de profetieën over een spoedige wederkomst van de Here. Zo zou Maximilia hebben geprofeteerd, dat de Here Jezus spoedig terug zou keren en wel in het plaatsje Pepuza in Phrygië, dat zij als het nieuwe Jeruzalem beschouwde. Ook zou zij over het uitbreken van een grote oorlog hebben geprofeteerd, maar deze profetie kwam niet uit. Wel moest Irenaeus toegeven, dat de Montanisten bijzonder dapper waren, wanneer ze omwille van hun geloof door de Romeinse overheid werden vervolgd. Verder stonden de Montanisten bekend om hun ascetische levenshouding en hun strenge huwelijksmoraal. Zij vastten regelmatig en wezen een tweede huwelijk (na overlijden van de eerste levenspartner) af. De aanhangers van het Montanisme bevonden zich eerst binnen de kerk, maar al spoedig raakten zij in conflict met de plaatselijke bisschoppen. Aangezien zij meer waarde hechtten aan de persoonlijk ontvangen openbaringen dan aan het gezag van de bisschoppen, werden zij uit de gemeenten gezet of verlieten zij de gemeenten vrijwillig om eigen Montanistische gemeenten te stichten. Sindsdien golden zij als onverbeterlijke ketteren. Ook na het overlijden van Montanus, Prisca en Maximilia bleef de beweging zich uitbreiden. Zo waren er tot in de vierde eeuw grote Montanistische gemeenten in Klein Azië (Turkije).

Er wordt zelfs beweert, dat er tot in de 14e eeuw Montanistische groepen in dit gebied waren. Het Montanisme breidde zich uit over een groot deel van het Romeinse rijk, tot in Noord Afrika en Frankrijk.

Tertulianus

Hun allerberoemdste aanhanger werd de schrijver Tertullianus. Deze beroemde christelijke apologeet (schrijver van boeken ter verdediging van het christelijk geloof) schreef rond 200 n.Chr. ook verscheidene werken ter verdediging van het Montanisme.

Deze geschriften zijn echter geen van alle bewaard gebleven, omdat de R.K. geestelijken er geen belang bij hadden om ze voor het nageslacht over te schrijven. Wel is uit Tertullianus' overige werken bekend, dat hij verwachtte dat de wederkomst van de Here gewoon op de Olijfberg bij Jeruzalem zou plaatsvinden.

Omdat er geen eigen geschriften van de Montanisten bewaard zijn gebleven en wij hen dus alleen maar kennen door hun bestrijders, is het heel moeilijk een juist en eerlijk beeld te krijgen van deze groep. Natuurlijk zullen zich in deze beweging excessen hebben voorgedaan en zullen in tijden van vervolging en druk 'overspannen verwachtingen' als 'profetie' zijn uitgesproken. Maar het feit, dat een diepgelovig en degelijk mens als Tertullianus zich bij de Montanisten voegde, na de dood van de stichters, wijst er toch wel op, dat hij in deze beweging het werk van de Heilige Geest herkende.

De kerk in de politiek

Rond 326 na Chr. bekeerde de Romeinse keizer Constantijn zich tot het christendom. Het was direct afgelopen met de vervolgingen van overheidswege. Een aantal jaren later (368 na Chr.) verklaarde keizer Theodosius het christendom tot staatsgodsdienst en werd het heidendom verboden. Tempels werden gesloten en tot openbare gebouwen gemaakt. In deze periode werd de plaatselijke bisschop - voorheen beschouwd als een gezochte staatsgevaarlijke persoon - een hoogwaardigheidsbekleder. De bisschop van Constantinopel (de nieuwe hoofdstad van het Romeinse rijk, tegenwoordig Istanboel) werd een van de vaste gasten van- en adviseur aan het keizerlijk hof. Anderzijds bemoeide de keizer zich met de benoemingsprocedures van de belangrijkste bisschoppen en probeerde zo via de kerk zijn macht nog beter te kunnen uitoefenen. Deze wisselwerking tussen kerk en staat was natuurlijk in vele opzichten schadelijk voor het geestelijk leven. Bisschoppen werden niet alleen geselecteerd op grond van hun roeping en zachtmoedigheid, maar steeds meer op grond van hun politieke en diplomatieke bekwaamheden. De gebouwen van de kerk werden prestige-objecten vol met uiterlijk schoon en kostbaarheden.

Kinderdoop en oliezalving

Omdat het christendom tot staatsgodsdienst was uitgeroepen, werd iedere bewoner van het Romeinse Rijk geacht christen te zijn. Men hoorde regelmatig in de kerk te verschijnen om ook voor wereldlijke ambten in aanmerking te komen. De praktijk van de kinderdoop nam nu toe (dit werd voorheen veel minder toegepast). Men werd immers niet langer christen op grond van een persoonlijk geloofskeuze, waarvoor men eventueel grote risico's van vervolging moest betalen, maar men was christen vanwege het feit, dat men in een 'christelijke wereld' werd geboren. Steeds meer zag de kerk zichzelf als een volk, vergelijkbaar met het

OT-ische Israël, waartoe men krachtens geboorte behoorde. Zo kwam men tot de gedachte de doop te beschouwen als een NT-ische vervanging van de besnijdenis. Het gaat dan niet meer om de doop als symbool van de wedergeboorte (sterven en begraven worden met Christus en vervolgens opstaan in een nieuw leven door de kracht van de Heilige Geest). Om toch nog de verbinding met de Heilige Geest te leggen bedacht men het 'vormsel', een rituele handoplegging en oliezalving door de bisschop. Zevenjarige kinderen kregen de handen opgelegd en met olie werd een kruisteken op hun voorhoofd aangebracht ten teken van de vervulling met de Heilige Geest. Vervolgens mochten zij voor het eerst aan de communie (Heilig Avondmaal) deelnemen. Een dergelijke symbolische handeling heeft tot gevolg, dat men in het latere leven ook niet meer zoekt naar een duidelijke doop met de Heilige Geest. Genezingen worden steeds zeldzamer, totdat uiteindelijk de ziekenzalving (Jac.5:14) met olie ontaardt in een sacrament der stervenden.

Reliquiën en heiligenverering

Al vrij vroeg waren christenen begonnen bijeenkomsten te houden bij de graven van de martelaren van het christelijk geloof. Men was niet gehecht aan kerkgebouwen en men voelde zich nauw verbonden met die gelovigen, die om hun geloof waren omgebracht. Dit leidde echter nooit tot het aanbidden van deze gestorvenen. Toen de kerk eenmaal staatskerk was geworden, slopen echter allerlei heidense invloeden binnen. Langzamerhand groeide er - vanuit die heidense invloeden en vanuit een verkeerde interpretatie van 2 Kon.13:21 (het wonder bij Elisa's graf) - de voorstelling, dat door de nabijheid van gestorven heiligen of de door de aanraking van hun stoffelijke resten, goddelijke kracht overgedragen kon worden. Dit leidde tot de grootste grafschennis (en het grootste bedrog) van de geschiedenis. De stoffelijke resten van de apostelen, martelaren en heiligen werden opgegraven, in stukken gescheurd en verkocht aan de meest-biedende. Belangrijke grote-stads-kerken probeerden zoveel mogelijk resten of kledingstukken van beroemde heiligen in hun kathedralen te exposeren of in het altaar in te metselen. Talloze houtsplinters en verroestte spijkers werden als 'van het echte kruis' verkocht.

Maria in de plaats van de Geest

Omdat de Heilige Geest zich steeds verder terugtrok, begon het kerkvolk de gestorven heiligen aan te roepen om voorbede te doen bij God. De gestorven heiligen stonden, als gewone natuurlijke mensen, veel dichterbij de leefwereld van het volk dan God of de verheerlijkte Here Jezus. In de praktijk kon de verering van de gestorven heiligen en van Maria zoveel nadruk krijgen, dat in de gebeden God de Vader en de Here Jezus op de achtergrond raakten. De verering van de heiligen en Maria werd wel de het zwaarste obstakel voor het werk van de Geest in de gemeente en in de harten van de gelovigen. De meest wezenlijke functie van de Heilige Geest is immers die van de gebedscommunicator tussen de gelovigen en de Here. Het is immers de Geest die met onuitsprekelijke verzuchtingen voor heiligen pleit. Door het toelaten van de heiligenverering, gaat vooral Maria de plaats van de Heilige Geest innemen. Wanneer men op allerlei redenen niet de vrijmoedigheid had om in de naam van Jezus rechtstreeks tot de Vader te gaan, nam men zijn toevlucht tot Maria als middelares en als pleitbezorgster. Zij werd als z.g. moeder Gods het meest menselijke kanaal om God te benaderen. De volgende eeuwen, zien we dan steeds meer occulte verschijningen en openbaringen van Maria. In haar boodschappen stond zij vooral zelf centraal. Ter harer ere moesten allerlei kerken en kapellen worden gebouwd. In de gebeden kreeg het Wees gegroetje (*Ave Maria*)

een centrale plaats. Het is alleen maar logisch, dat de Geest zich meer en meer uit de kerk terug trok.

De maaltijd des Heren en het priesterschap

De maaltijd des Heren, de mis, krijgt steeds meer een andere betekenis. Men beschouwt de mis nog steeds als een vorm van gemeenschap tussen de gelovigen en de opgestane Heer, maar men voegt daaraan toe de nieuwe gedachte, dat de mis ook een herhaling is van het kruisoffer van Christus, waardoor verzoening wordt bewerkt. Daarvoor is het noodzakelijk, dat het lichaam van de Heer materieel aanwezig is en op een altaar wordt geofferd. De scheiding tussen geestelijken en leken is hier wel het meest merkbaar. Ooit sprak Petrus (1 Petr.2:9) over het hele volk van God, als een koninklijk priesterschap, een heilige natie. En in Hand.2:46 lezen wij nog: *Zij braken het brood aan huis en gebruikten hun maaltijden met blijdschap en eevoud des harten*. Kennelijk werd de maaltijd des Heren in de huiselijke kring met medebroeders en zusters gevierd, zonder dat daar perse een apostel aan te pas moest komen. Zoals bij het joodse Pascha fungeerde het familiehoofd, of de heer des huises als gastheer van de maaltijd des Heren.

Maar nu worden speciale priesters aangesteld. Dit exclusieve priesterschap, herinnert natuurlijk aan het OT. Maar tegelijkertijd moeten we zeggen, dat het instellen van een dergelijk priesterschap een parallel heeft in het Romeinse heidendom, waar men gewend was aan speciale priesters. Alleen de gewijde priester heeft de bevoegdheid en de macht brood en wijn te veranderen in het lichaam en bloed des Heren. (*transsubstantiatie*). Dit lichaam en bloed des Heren wordt vervolgens op het altaar (in de vroege kerk had men helemaal geen altaar, of iets met die betekenis) aan God geofferd, om zijn barmhartigheid en genade te verkrijgen. Die genade kan voor allerlei doelen worden gebruikt. Het idee van de gemeenschappelijke maaltijd wordt niet losgelaten, maar wordt wel minder belangrijk. Het is in principe voldoende als alleen de priester van de maaltijd des Heren eet en drinkt. De gemeente krijgt trouwens toch alleen maar het brood (de hostie). De kerk, de geestelijkheid, beheert de genade van God.

Rechtvaardiging en boete

Van de gemeente wordt een heilige levenswandel verwacht. Zonder die heiligheid kan met niet behouden worden. Maar ook wanneer dit niet lukt, heeft de kerk een antwoord. Weer alleen de priesters hebben de macht en de bevoegdheid over de boetvaardigen vergeving van zonden uit te spreken. Zij betrekken Jezus' woord tot de apostelen uit Joh.20:23 (*Wie gij hun zonden kwijtscheld, die zijn ze kwijtgescholden, wie gij hun zonden toerekent, die zijn ze toegerekend*) alleen op zichzelf van toepassing.

Zij hebben die macht op grond van hun wijding. Zij kunnen de genade, die door het opdragen van Missen is verkregen, toepassen om vergeving van zonden uittespreken. Verder mogen zij de schat aan goede werken (van alle heiligen en martelaren uit voorbije tijden) beheren en kunnen die aanwenden ten behoeve van de boetvaardigen. Om de gelovigen de ernst van hun overtreding bij te brengen, worden hun boetedoeningen en verplichte goede werken opgelegd. Zo worden vergeving en heil steeds meer een zaak van de kerk en moet de gelovige zich door goede werken en boetedoeningen waarmaken.

Reacties: kloosterorden; armoede en wereldmijding

Vernieuwing gedoofd door kerkstructuur en kerkleer

De kerkgeschiedenis kent een voortdurende stroom van reacties op de verwording van de kerk. De meeste daarvan liepen uit op de stichting van nieuwe kloosterorden. Zij stelden tegenover de verwereldlijking en praalzucht van de kerk, de terugkeer naar de idealen van armoede in het volgen van Jezus en van de mijding van de wereld met al haar ondeugden.

Om meerdere redenen konden de kloosterorden geen blijvende vernieuwing van de kerk bewerken.

- Ten eerste waren zij aan het gezag van de hoogste bisschoppen (paus van Rome, patriarch van Constantinopel, patriarch van de koptische kerk) onderworpen. Zodoende werden hun activiteiten en leringen van bovenaf gecontroleerd en zo nodig gecorrigeerd. Zo bleven zij keurig in het gelid van de kerk.
- Ten tweede braken de kloosterorden niet met de verering van Maria en alle heiligen. Zodoende bleven zij in de ban van allerlei occulte ervaringen en kon de Heilige Geest nauwelijks tot zijn recht komen.
- Ten derde werden die kloosterorden, die werkelijk een bepaalde vernieuwing of verbetering brachten, financieel gesteund door goedwillende leken. Aangezien veel te veel gelovigen jong en kinderloos stierven, werden deze kloosters vaak begiftigd met enorme legaten (erfenissen). Zo werden geld en grondbezit aan de kloosters toevertrouwd. Binnen twee generaties waren deze kloosters of kloosterorden zo rijk geworden, dat de monniken niet langer intraden wegens hun verlangen naar apostolische armoede, maar om een zorgeloos bestaan te kunnen leiden.
- Ten vierde zijn gewilde armoede, gewilde nederigheid en afzondering van de wereld nooit het doel van Jezus geweest. Hij ging er juist op uit en droeg zijn discipelen juist op om de wereld in te gaan. Dit laatste ideaal werd overigens door verschillende kloosterorden (bv. Franciscanen en Jesuïeten) wel nagestreefd.

Vernieuwing buiten de kerk

Werkelijke pogingen tot vernieuwing, waarbij er ook ruimte zou komen voor het functioneren van leken en men zich ook van de verering van Maria en de Heiligen distancieerde, moesten wel leiden tot een breuk met de kerk.

Er zijn verschillende van deze vernieuwingsbewegingen geweest. Sommige daarvan droegen alle elementen van dwaalleer in zich, anderen hadden mede een politiek karakter.

Ketterse tegenkerken, bevrijding uit de macht van de kerk

Paulicianen, Bogomilen en Albigenzen

Al in de tijd van Augustinus (400 na Chr.) hadden kleine groepjes van Manicheërs zich over het Romeinse rijk verspreid. Zij waren volgelingen van de Pers Mani (250 na Chr.) die een mengvorm verkondigde van het Christelijk geloof en het Perzische Zoroasterisme. De meest karakteristieke trekken van het Manicheïsme waren het geloof in twee goden, één goede God en één kwade, en een sterke tweedeling tussen geest en materie. De materie werd als slecht

beschouwd, het geestelijke als goed. In het verlengde hiervan verwierpen zij het OT, dat immers getuigt van de schepping van deze aarde door Jaweh. Zij beschouwden Jaweh, de God van het OT, als de kwade God. De God van het NT was in hun ogen de goede God.

Jezus, die in hun ogen slechts schijnbaar een mens was, was gekomen om onze ogen te verlichten, zodat wij zouden breken met alle genietingen van deze materiele wereld en ons zouden uitstrekken naar een verlossing van onze geest. De leiders van deze beweging verwierpen het huwelijk en de seksualiteit als mogelijkheid van voortplanting. Dergelijk gedachtengoed was trouwens niet helemaal nieuw. In het NT bestrijdt de apostel Johannes een dergelijke dwaalleer. In 1 Joh.4:1vv en 2 Joh.:7vv worden gaat het om een verwante dwaalleer, waarin ook de komst van Jezus in het vlees (het geloof in de geboorte van Jezus Christus in een gewoon menselijk lichaam) wordt verworpen. Het afwijzen van het OT en de nadruk op de brieven van Paulus is ook niet nieuw. We vinden dit voor het eerst bij de 'ketter' Marcion (145 n.Chr.). Het Manichees gedachtengoed werd vrij sterk verbreid in Armenië. De aanhangers van deze leer noemden zich Paulicianen (vanwege hun voorkeur voor de brieven van Paulus).

Vandaar drong deze beweging langzamerhand klein Azië binnen. De Oost-Romeinse keizer deporteerde rond 770 na Chr. een grote groep van deze Paulicianen naar Tracië (Bulgarije) met het doel hen te gebruiken als soldaten ter bescherming van zijn Noordelijke grens. Deze grens werd bedreigd door oprukkende Slavische volkeren. De Slavische volken drongen evenwel toch de Balkan binnen. Een poging om de Slaven tot het Christelijk (Grieks-Orthodox) geloof over te halen slaagde onder leiding van de beroemde zendelingen Cyrillus en Methodius.

Bosnische Bogomilen

Maar ook het Pauliciaans gedachtengoed verbreidde zich onder de Slavische volken. Op den duur ontstond vooral in het huidige Bosnië een complete tegenkerk, die in eerste instantie vrij Pauliciaans was, maar in de loop van de eeuwen steeds orthodoxer en bijbelser werd. De beweging stond bekend onder de naam Bogomilen (geliefden van God). Geheel naar de toenmalige opvattingen streefden de Bogomilen naar een ascetische levenshouding (soberheid, vegetarisch voedsel, zelfbeheersing). Hun belangrijkste geschilpunten met de Grieks-Orthodoxe en later de RK kerk waren: De leer van twee goden (God en satan); de leer, dat de schepping van de materie een daad is van satan, afwijzing van de kerkelijke hiërarchie, afwijzing van de kinderdoop, afwijzing van de aanbedding van Maria en de Heiligen, afwijzing van de transsubstantiatieleer van de mis. Een belangrijke vernieuwing was de invoering van de gelovigendoop en het gebruik van handoplegging bij volwassen gelovigen om de doop met de Heilige Geest te ontvangen. De Bogomilen werden vreselijk vervolgd, eerst door de Grieks-Orthodoxe Kerk, daarna door de RK en tenslotte door de Turkse Moslims, die vanaf 1450 de Balkan gingen beheersen. Uiteindelijk verdween de beweging van de Bogomilen, maar ondertussen was hun gedachtengoed, of delen van hun gedachtengoed, verspreid over heel Europa.

Franse Albigenzen en Katharen

Hun bekendste geestverwanten waren de Albigenzen (genoemd naar de Zuid-Franse stad Albi) ofwel Katharen (afgeleid van het Griekse woord *katharos*: zuiver, rein). Vanaf 1000 na Chr. komen we hen tegen in geheel Frankrijk, maar het sterkst waren zij vertegenwoordigd in

Zuid-Frankrijk (Beziërs, Carcassonne, Toulouse). Vanaf 1200 werden zij wreed vervolgd en werden er zelfs meerdere kruistochten tegen hen georganiseerd. Daarbij werden door de kruisridders (afkomstig uit Noord-Frankrijk) zonder onderscheid gehele streken en steden uitgemoord inclusief de R.K. bewoners. Tegen 1299 waren de Albigenzen totaal uitgeroeid.

Ontegenzeggelijk, gaat het bij de Paulicianen, de vroege Bogomilen en bij de Albigenzen om ketterse bewegingen, die de Bijbelse leer van de vleeswording van Jezus Christus verwierpen. Voor de latere Bosnische Bogomilen ligt dat anders. Zij hadden veel Bijbelse opvattingen. Toch hebben deze tegenkerken in Europa een bezinning op gang gebracht. Steeds meerderen zagen in, dat de RK was ontaard in een machtsinstituut, dat het bloed der martelaren aan zijn handen had. De ogen gingen steeds meer open voor de vele onbijbelse leringen die in de loop der eeuwen aan het eenvoudige Evangelie waren toegevoegd. De nadruk op een persoonlijke geloofskeuze sprak steeds meer christenen in Europa aan.

Terug naar de Bijbel, bevrijding van kerk en kerkleer

Waldenzen en Hussieten

Met het verdwijnen van deze ketterse tegenkerken, was echter geenszins de weerstand tegen de machtswellust en de onbijbelse leringen van RK verdwenen. Er ontstonden nieuwe bewegingen.

Waldenzen

De oudste (en nog altijd bestaande) groepering was die van de Waldenzen. Als stichter van deze beweging noemt men wel een zekere Petrus Valdo of Valdez, een koopman uit Lyon, die zijn bezittingen verkocht om het Evangelie te gaan prediken. De prediking was echter voorbehouden aan de geestelijken van de RK en zo ontstond het eerste conflict. Al in 1183 werden Valdo en zijn aanhangers geëxcommuniceerd. Maar zich beroepende op de Bijbel gingen zij door met de prediking in groepjes van twee.

Ook vrouwen werden bij de verkondiging betrokken. De kinderdoop en alle andere onbijbelse praktijken van de RK werden verworpen. In eerste instantie kregen de Waldenzen hun aanhang vooral aan de Franse kant van de Alpen, maar later ook aan de Italiaanse kant. Door hevige vervolgingen werden zij in de Franse Alpen uitgeroeid, maar in Italië bleven hoog in het Aosta-dal een aantal gemeenten bestaan. Door de zware vervolgingen leidden zij een geïsoleerd bestaan en konden zich niet meer uitbreiden.

In 1532 sloten de Waldenzen zich aan bij de Reformatie en voegden zich bij de Calvinisten. Hun bezwaren tegen de kinderdoop lieten ze daarbij varen. De Waldenzen zijn daarmee de oudste nog bestaande protestantse groepering.

Hussieten

Het ontstaan van de beweging van de Hussieten had mede een politieke reden. Jan Hus was een Praags geestelijke en rector van de Praagse universiteit. Hij kwam in contact met de werken van de Engelse bijbelvertaler Wycliffe en nam diens visie over het gezag van de Bijbel

over. De hogere geestelijkheid in Praag bestond voornamelijk uit Duitssprekenden. Hus predikte echter in de landstaal en propageerde het gebruik van het Tschechisch in de eredienst. Zodoende kreeg zijn aanhang mede een politiek karakter. Veel Tschechen voelden zich niet door de Duitsers overheerst en achtergesteld. Helaas was in deze tijd de boekdrukkunst nog niet beschikbaar. Zodoende kon er nog geen sprake zijn van een snelle verspreiding van zijn ideeën en ook niet van een snelle verspreiding van de Bijbel in de volkstaal voor leken.

Andere punten van zijn onderwijs betroffen kritiek op de moraal van de geestelijken, verzet tegen het verkopen van aflaten, kritiek op de pasbedachte leer van de onfeilbaarheid van de paus. Direct na de dood van Hus werd aan deze leringen toegevoegd het voorstel om bij de mis zowel het brood als de wijn aan de gelovigen te verstrekken. Zijn kritiek op de in overdaad zwelgende Duitstalige hogere geestelijkheid liep steeds hoger op. Zo werd hem gevraagd om zijn leerstellingen te verdedigen op het concilie van Constanz. Door de Duitse keizer werd hem de garantie gegeven, dat hij weer als vrij man naar Praag zou kunnen terugkeren. Maar kort na aankomst werd hij gearresteerd en als ketter veroordeeld. Op 6 juli 1415 werd hij op de markt van Constanz levend verbrand. Men had echter het aantal en de kracht van de volgelingen van Hus onderschat. In Praag en omgeving werden de kerken bezet en werden de RK geestelijken en monniken verdreven voor zover ze zich niet voegden naar de leer van Hus. De Hussieten noemden zich voorlopig Utraquisten (*utra*: beide) in verband met hun eis om de mis op beide manieren (brood én wijn) te ontvangen. De reactie van de RK geestelijken en edelen was heftig. Er ontstond een gewapend conflict, dat duurde tot 1436. Een gedeelte van de Hussieten kwam tot een compromis met de RK. In ruil voor hun terugkeer mochten zij de mis in beide vormen behouden. Het meer radicale deel van de Hussieten raakte op deze manier geïsoleerd. Ze vormden kleine leefgemeenschappen, waarbij men vaak gezamenlijk een boerenbedrijf met alles erop en eraan dreef. Zij raakten steeds meer in de druk. Het grootste deel van hen moest uiteindelijk Tschechië verlaten (1648). Sommigen vluchten naar Polen o.l.v. Johannes Comenius.

von Zinzendorf en Hernhut

Een kleine groep Hussieten vestigde zich in 1727 op het landgoed van Graf von Zinzendorf te Hernhut (Saksen, Duitsland). Tijdens een gebedsdienst in dat jaar vond een geweldige uitstorting van de Heilige Geest plaats, die alle onderlinge geschilpunten wegnam. De opwekking, die zo onder hen plaatsvond, leidde tot het wereldwijde zendingswerk van de Moravische broeders (of z.g. Herhutters). Tijdens zijn eerste reis naar Amerika ontmoette John Wesley aan boord een groep Moravische broeders, die zich in de nieuwe wereld wilden vestigen. Hij raakte tijdens een zware storm diep onder de indruk van hun eenvoudige geloof. Zijn verdere contacten met Moravische broeders leidden uiteindelijk tot een diepe persoonlijke bekering (1738).

De Hervorming (Reformatie)

Een vaak onderschatte factor in het succesvol overleven van de kerken van de reformatie, was de uitvinding van de boekdrukkunst. Door dit nieuwe middel konden het onderwijs van de reformatoren en de Bijbelvertalingen in de verschillende landstalen snel en onopgemerkt worden verspreid.

In eerste instantie wilden de meeste hervormers niet breken met de RK, maar wilden zij deze hervormen, vernieuwen naar Bijbelse normen.

Luther en de aflaten

De hervormer Luther reageerde met zijn beroemde 95 stellingen (1517) in de eerste plaats op misstanden in de biechtpraktijk van de kerk. Om aan geld te komen, had de bisschop van Mainz (Duitsland) de opdracht gegeven, om aflaten te verkopen (een aflaat betekent een kwijtschelding van zonden). De vergeving werd dus gegeven, niet op basis van geloof in het offer van Jezus, zelfs niet op basis van bekering en berouw, maar op grond van een betaling. Dit was volledig in strijd met de Bijbelse boodschap. Juist vanwege de grote geldbedragen, die ermee waren gemoeid, werd Luthers kritiek op de aflaatverkoop van de kant van de bisschoppen hoog opgenomen. Het kerkelijk gezag wilde zich laten gelden. Luther reageerde hierop, dat het kerkelijk gezag in de vorm van pausen en bisschoppen kon dwalen en dat uiteindelijk de Bijbel het laatste woord moest hebben. Toen het standpunt van de RK zich verhardde, beriep Luther zich uiteindelijk alleen nog maar op de Bijbelse boodschap.

Uiteindelijk werd hij door de RK in de ban gedaan (geëxcommuniceerd) en daarmee ontstond de Duitse Evangelische Kirche (Lutherse Kerk).

Sola fide, sola gratia, sola scriptura

De meest wezenlijke elementen van de reformatie zijn wel het *sola fide, sola gratia, sola scriptura* (alleen het geloof, alleen door genade, alleen de schrift).

De mens wordt gerechtvaardigd door het geloof en niet door eigen werken. Het gaat om een genadige toerekening van rechtvaardigheid door God op grond van het geloof in de Here Jezus. De leerstellige onderbouwing van de rechtvaardiging door het geloof vinden we in Rom:1:17; 3:21-5:21 (*want allen hebben gezondigd en derven de heerlijkheid Gods, en worden om niet gerechtvaardigd uit Zijn genade, door de verlossing in Christus Jezus. Hem heeft God voorgesteld als zoenmiddel door het geloof, in Zijn bloed...*).

De Bijbel, en niet de gegroeide tradities van de kerk, zijn maatgevend voor de geloofsleer. Het hoogste gezag ligt niet bij de Paus en de bisschoppen maar in de autoriteit van de Schrift. Uit het onderwijs van Jezus en de apostelen wordt duidelijk, dat er geen wezenlijk onderscheid is tussen leken en geestelijken. Alle gelovigen zijn immers priesters van God (1 Petr.2:9). Het geloofsleven van de individuele gelovige wordt daarom weer belangrijk. De gelovigen verwachten hun heil minder van de predikanten, als wel van het verkondigde woord, dat in de harten werkt. Ook vind men steun en troost in het zingen van allerlei bevreemdende liederen.

Verstarring vanuit de traditie; afwijzing van de Wederdopers

Toch bleef de Reformatie vastzitten in een deel van de overgeërfde tradities. De logische gedachte van een volkskerk (iedereen is krachtens zijn geboorte immers christen) maakte, dat men onvoldoende aandacht gaf aan de persoonlijke geloofskeuze en bekering. Daarom bleef men aan de zuigelingenbespreking als doopvorm vasthouden. Men nam aan, dat de gelovigen min of meer automatisch met de Heilige Geest waren vervuld.

Wederdopers

De Wederdopers, die meer ruimte gaven aan de het werk van de Geest en die de kinderdoop niet erkenden, werden al spoedig ook door de Lutheranen vervolgd. Men was veel te bang voor oncontroleerbare openbaringen. Immers ook de R.K. traditie beriep zich altijd op de leiding van de Geest, zonder dat dit aan de Schrift te toetsen was. Bovendien vreesde men, dat de maatschappij uit elkaar zou vallen, wanneer sommigen hun geloof op een eigen manier gingen belijden. Inderdaad werd in de kringen van de Wederdopers wel eens verkeerdt met openbaringen omgegaan en werden persoonlijke gedachten wel eens verward met het spreken van de Geest.

Münster

In 1530 wisten de Wederdopers in Münster een meerderheid in de stadsraad te krijgen. Prompt probeerden zoveel mogelijk vervolgte Wederdopers uit heel Noord-Duitsland en de Nederlanden in Münster een goed heenkomen te vinden. Toen de stad vervolgens door RK-troepen werd belegerd, greep men naar de wapenen om zich te verdedigen. Men meende, dat Münster het door God verkoren Jeruzalem was en dat Christus spoedig zou komen. De RK gebleven bewoners werden uit de stad gezet. Men voerde naar OT-isch voorbeeld polygamie in om het vrouwenoverschot te beperken. Uiteindelijk werd de stad toch door de RK troepen ingenomen en werden alle aanwezige wederdopers vermoord. De affaire Münster werd een soort schrikbeeld van de gevolgen van subjectieve openbaring.

De Lutherse houding om zich alleen op de Bijbel te oriënteren en geen nieuwe openbaring meer toe te laten, was duidelijk een overreactie, zowel tegenover de RK als tegenover de Wederdopers.

Stagnatie en vernieuwing

Het gebrek aan openheid voor de vervulling met de Heilige Geest leidde ook tot een gebrek aan daadwerkelijke overwinning over de zonde. Het gebrek aan heiliging bij de gemeente wordt weliswaar betreurd en er wordt collectief schuld beleden, maar men verwijst toch teveel naar de heiligheid, die de gelovige in Christus heeft. De gelovige beschouwt zichzelf als ik ellendig mens (Rom.7:24).

Methodisme en de Heiligingsbeweging

Het optreden van John Wesley (1703-1791) brengt ons een stap dichterbij de Bijbelse waarheid en het ideaal van de eerste gemeente.

Wesley tobde met het probleem van de heiliging. Hij vroeg zich af, waarom hij zo faalde in het overwinnen van de zonde in zijn leven, terwijl Rom.6 en Rom.8 toch zo duidelijk spreken over een totale levensvernieuwing. Persoonlijk had hij het gevoel, dat hij daarmee ook als Anglicaans geestelijke faalde. Moravische broeders brachten hem (vanaf 1736) tot de overtuiging, dat een persoonlijke bekering nodig was, ook voor hen die het christelijk geloof met de paplepel hadden binnengekregen.

In 1738/39 werd hij door Gods Geest meerdere malen krachtig aangeraakt. Zo schrijft hij over een nachtelijke bidstond in 1739: *Om ongeveer 3 uur in de morgen, terwijl wij voortdu-*

rend in gebed waren, kwam de kracht van God machtig over ons, zodat velen het uitriepen van overweldigende vreugde, en velen op de grond vielen. Nadat we een beetje bijgekomen waren van die vreze en verbazing in de aanwezigheid van Zijn Heerlijkheid, begonnen we als uit één mond te roepen: Wij prijzen u o God, wij erkennen u als Heer.

Vanaf deze tijd begint Wesley te prediken, niet alleen over persoonlijke bekering, maar ook over de mogelijkheid om door de kracht van de Heilige Geest een geheiligd leven te leiden. Het is niet zo, dat men zonde-vrij (volmaakt) wordt, maar door de kracht van de Geest en door te sterven aan jezelf wordt het mogelijk de zondeslavernij te overwinnen en niet langer meer door bepaalde steeds terugkerende zonden overheerst te worden. Het optreden van Wesley en verschillende van zijn tijdgenoten (bv. George Whitefield, Jonathan Edwards) leidde tot verschillende opwekkingen in Engeland en Amerika. Men noemt deze periode in Amerika wel de *Great Awakening*. In navolging daarvan vonden in Nederland in 1750 de *Nijkerkse beroerten* plaats. Vele bewoners van de Noord-West Veluwe bekeerden zich onder beïjdenis van hun zonden. De opwekking sloeg in mindere mate ook over naar andere plaatsen, zoals Aalten, maar ondervond heftige tegenstand bij de Gereformeerde theologen van die dagen.

Binnen de door Wesley opgerichte Methodisten-kerk is de z.g. heiligingsbeweging lange tijd een krachtige stroming gebleven. Toen het Methodisme zelf enige tekenen van vrijzinnigheid begon te vertonen, onstonden buiten de eigenlijke Methodisten-kerken nieuwe heiligingsbewegingen, die ook eigen, meest plaatselijke, kerken vormden. De Heiligingsbeweging was behalve in de VS ook bijzonder krachtig in de UK. Zij kreeg de grootste bekendheid door de z.g. Keswick-conferenties (vanaf 1875) in het Engelse Lake District.

De heiligingsbeweging en de doop met de Geest

Steeds duidelijker werd gesproken over een concrete doop met de Heilige Geest als noodzakelijke voorwaarde voor een overwinnend leven. Bekende evangelisten uit de heiligingsbeweging waren Finney, D.L. Moody en Torrey. Volgens Torrey was de doop met de Heilige Geest een duidelijke ervaring, waarvan men zeker kan weten of men die heeft ontvangen of niet. Tevens stelde hij, dat de doop met de Heilige Geest altijd verbonden is met getuigenis en dienst. Heiliging was ook een werk van de Heilige Geest, maar dit werk van de Geest moest naar zijn mening van de eigenlijke doop met de Geest worden onderscheiden.

Goddelijke genezing

Tegen het einde van de 19e eeuw kwam vooral in de VS de boodschap van goddelijke genezing meer op de voorgrond. Dit was o.a. het gevolg van het werk van C.Blumhart in Zuid-Duitsland (1850). Tot zijn Lutherse gemeente in Mötlingen behoorde een meisje, dat bezeten was door een boze geest. Na vele pogingen (gedurende een periode van twee jaar) om deze geest uit te drijven werd zij tenslotte bevrijd. Plotseling vonden nu tijdens de zondagse kerkdiensten spontane genezingen plaats. Vervolgens begon Blumhart speciaal voor zieken te bidden. Velen genazen en van heinde en ver stroomden de mensen naar Mötlingen, totdat dit door de Lutherse religieuze autoriteiten werd verboden. Uiteindelijk vertrok Blumhart uit Mötlingen en kocht het kuurhotel Bad Boll, waar de opwekking en de genezingen nog lange tijd doorgingen. Nu begonnen ook verschillende Amerikaanse evangelisten te prediken, dat Jezus niet alleen voor onze zonden is gestorven, maar ook voor onze ziekten heeft geleden (in Zijn striemen is onze genezing). In de verzoening van onze zonden was dus ook

de lichamelijke genezing besloten. Bekende genezingspredikers waren A.J. Gordon, A.B. Simpson en Alexander Dowie. In de campagnes van deze predikers vonden inderdaad naast bekeringen vele genezingen plaats. De laatste (Dowie) richtte in 1896 de Christian Catholic Church op, die via zending vooral invloed kreeg op Afrikaanse nationale kerken. In verschillende landen, waaronder Nederland ontstonden zg. Dowie kringen. In 1901 stichtte hij in Michigan de stad Zion, een heilige stad zonder cafés, alleen bedoeld voor gelovigen.

Een andere beroemde genezingspredikster was Maria Woodworth-Etter, die van 1885-1924 genezingscampagnes hield. Haar boodschap was naast bekering, die van genezing op grond van geloof. Iedere zieke zou bij voldoende geloof kunnen worden genezen. Haar samenkomsten raakten ook bekend vanwege de velen, die vielen in een soort van trance en later getuigden, dat zij daarbij een diepe geestelijke ervaring hadden ontvangen.

Premillienarisme

Tot halverwege de 19e eeuw gingen de meeste kerken uit van het Postmillienarisme, d.w.z. dat de wederkomst van de Here Jezus zou plaats vinden na afloop van het duizendjarig rijk. Deze gedachtengang was trouwens al heel oud. Men meende, dat een positieve ontwikkeling van de Christelijke kerk uiteindelijk zou leiden tot een verandering van de gehele maatschappij. De gelovigen zouden deze aarde dus omvormen tot een bijna ideale wereld (voor zover mogelijk). Daarna zou Christus wederkomen. De tijdgeest was die van het positivisme. Na 1850 (na de Amerikaanse Burgeroorlog) sloeg dit positivisme om in pessimisme. Men zag in, dat nooit en te nimmer mensen (ook niet met goede bedoelingen, noch met de hulp van God) deze wereld zouden kunnen helen en vrede zouden kunnen bewerken. Zo gingen de ogen open voor de Bijbelse leer van het pre-millienarisme, d.w.z. Jezus komt eerst terug, bindt de satan, en pas daarna breekt het duizendjarig vrederijk aan. Dan zullen de (verheerlijkte) heiligen met Christus de wereld regeren (Openb.20). Deze leer betekende een hernieuwd uitzien naar de komst van Christus. De wederkomstverwachting nam bij sommigen een overspannen karakter aan, zoals bij sommige Adventistische groepen en bij de latere Jehova-getuigen. Maar over het algemeen leverde de verwachting van Jezus' komst zeer positieve gevolgen op. De gelovigen werden zich veel meer bewust van het beslissend karakter van de eigen tijd.

Four-Square Gospel?

Jezus de redder, de heiligmaker, de genezer en de komende koning. Deze vier elementen vormen de basis waarop de huidige Pinksterbeweging is ontstaan. De doop met de Geest werd daarbij vooral betrokken op de heiliging, de daadwerkelijke vernieuwing van het leven. De naam Pinksterkerk werd al in 1895 gebruikt door de Pentecostal Church of de Nazarene (de huidige kerk van de Nazarener). Overigens kwamen allerelei verschijnselen, die wij nu met de Pinksterbeweging associëren, al voor bij de heiligingspredikers van de 18e en de 19e eeuw. Af en toe werd er spontaan in tongen gesproken, maar dit werd niet verder aangemoedigd. Verder was men dikwijls getuige van tranen van berouw en vreugde, lachbuien, het vallen etc.

Pinksterbeweging

De eigenlijke Pinksterbeweging is een voortvloeiende van de hiervoor besproken bewegingen. Rechtvaardiging, Heiliging door de Geest, Genezing en de Verwachting van Jezus' wederkomst vormen de basis. Men laat de Pinksterbeweging meestal beginnen met de kleine Bij-

belschool van C.F. Parham in Kansas (1901), die tijdens een studie over het werk van de Geest tot de conclusie kwam, dat in het NT de doop met de Geest eigenlijk altijd gepaard ging met het spreken in tongen. Ook nu zou hét bewijs voor de vervulling met de Heilige Geest de gave van de tongen moeten zijn. Tijdens een bidstond op de school begon een van de studentes (Agnes Ozman) plotseling Chinees te spreken. Ook andere studenten baden om deze ervaring en ontvingen haar.

Seymour en Azusastreet

Tijdens zijn vele reizen door de VS hield Parham verschillende zomerbijbelsscholen, waaronder in Houston, Texas, in 1905. Één van zijn studenten was de jonge zwarte baptistenprediker W.J. Seymour. Seymour reisde in 1906 op uitnodiging van enige vrienden naar Los Angeles om daar een kleine gemeente te gaan leiden. Hoewel hij zelf de gave van het spreken in tongen nog niet had ontvangen, begon hij te verkondigen, dat de doop in de Geest met de gave van het spreken in tongen gepaard hoorde te gaan. Prompt werd hem de toegang tot de kleine gemeente ontzegd. Hij kreeg echter de gelegenheid in een huiskamer van de familie Asbury met zijn prediking door te gaan. Op 7-4-1906 werden Seymour en zeven anderen daar vervuld met de Heilige Geest, terwijl ze op de grond vielen en in tongen begonnen te spreken. Het gebeurde wekte zoveel opschudding en belangstelling, dat Seymour een gebouw moest huren aan de Azusa-street in L.A. In dit gebouw werden meer dan drie jaar achtereenvolgende opwekkingssamenkomsten gehouden, die door duizenden belangstellenden uit binnen- en buitenland werden bezocht. Na de opwekking in Wales (1904-1905) waren de verwachtingen en het verlangen naar opwekking in de VS natuurlijk ook hoog gespannen. De samenkomsten in de Azusastreet hadden een grote opwekking ten gevolge. De diensten werden gekenmerkt door spontaniteit, lachen, huilen, tongentaal, vertolking, profetie, dansen en vallen. Van rasverschillen was geen sprake. Allen vierden gezamenlijk de heerlijke ervaring van de aanwezigheid van Gods Geest. Natuurlijk kwam er veel kritiek op het gebeuren in de Azusastreet. Velen konden de vreemde verschijnselen, de schijnbare wanorde en het feit dat mannen en vrouwen en mensen van verschillende rassen elkaar omhelsden, niet begrijpen. Maar het vuur van God greep om zich heen. Velen reisden naar L.A. om daar de doop met de Geest en het spreken in tongen te ontvangen. Anderen verwachtten, dat God in hun eigen woonplaats hetzelfde zou gaan doen, en hun gebeden werden verhoord. Onder hen de Noorse Lutherse predikant Barrat, die tijdens zijn bezoek aan de VS in 1906 met Seymour correspondeerde. Hij werd vervuld met de Heilige Geest en keerde terug naar Noorwegen.

Overall ontstonden nu Pinkstergemeenten. In 1914 sloot een groot aantal Amerikaanse gemeenten zich aaneen in een kerkverband, de Assemblies of God.

Nederland

In Nederland werd in 1907 Mevr. Polman vervuld met de Heilige Geest (met tongentaal). Zij en haar man, waren aanhangers van Dowie geweest en hadden van 1903-1905 diens bijbelschool in Zion bezocht. Na eerst een aantal gebouwen gehuurd te hebben, had men in 1912 in Amsterdam al de beschikking over een nieuwgebouwde eigen kerk met 500 zitplaatsen. De grootste groei van de Pinksterbeweging in Nederland zou echter pas na WOII plaatsvinden.

Charismatische beweging

In een groot aantal landen kreeg de hernieuwde ontdekking van de doop met de Heilige Geest ruimte binnen de gevestigde kerken. Dit gebeurde vooral na 1962, toen ook de RK zich voor enige vernieuwing openstelde. De Charismatische bewegingen stellen zich bewust te doel de gevestigde kerken van binnenuit te veranderen. Soms leidt dit streven tot de daadwerkelijke vernieuwing van een plaatselijke gemeente, soms is de weerstand te groot en treden de charismatische gelovigen alsnog uit hun kerk.

Over het algemeen moet men zeggen, dat door de charismatische beweging in de kerken de openheid voor de vervulling met de Heilige Geest en Zijn verschillende gaven is toegenomen. Daarmee is ook een einde gekomen aan de hetze, die soms gevoerd werd tegen de Pinksterbeweging, als zijnde een ketterse sekte.

Wereldwijd

De vele Pinksterkerken en charismatische gemeenten zijn slechts voor een deel in kerkgenootschappen of internationale kerkverbanden georganiseerd. Dit heeft o.a. te maken met hun spontane onstaanswijze. Wereldwijd gezien overtreffen alleen de RK en misschien de Anglicaanse kerk de Pinkstergelovigen in aantal. Op het moment (1998) schat men het aantal Pinkstergelovigen op zo'n 200 miljoen en dit aantal neemt nog steeds toe.

Hoofdstuk 7: De werking van de Geest in de gaven

De veelzijdigheid van de Heilige Geest en Zijn gaven en werkingen

Zoals we in de hoofdstukken over het OT en NT al hebben opgemerkt, werkt de Heilige Geest op vele manieren. De Heilige Geest, als derde persoon binnen de drie-eenheid, heeft een oneindige creativiteit en laat zich daarom ook niet in de vorm van de paar gaven vastleggen. Paulus' opsomming van 9 gaven in 1 Cor.12:8-19 heeft dan ook niet de bedoeling volledig te zijn.

Op talloze manieren geeft de Geest leiding, inspiratie en kracht aan mensen, op talloze manieren werkt Hij door mensen heen. In het luisteren naar de levensgeschiedenissen en beke- ringsgeschiedenissen van gelovigen horen wij de meest wonderlijke verhalen over bijzondere werkingen van de Heilige Geest, waarbij een dogmatisch georiënteerd christen zich wel eens kan afvragen, of dit eigenlijk wel kan. Vaak zijn wij het, die menen beperkingen te moeten opleggen aan de Heilige Geest. Hoe vaak doet de Geest geen wonderen van genezingen aan ongelovigen, die daarna toch niet tot geloof komen? Dan hadden wij deze wonderen toch liever gereserveerd voor de vele zieken, die er onder ons, gelovigen, zijn. Ik ken van nabij een geschiedenis, waarbij Gods Geest in een situatie van acute geldnood geld vermeerderde (in de zin dat er ineens meer bankbiljetten waren dan oorspronkelijk). Iemand, aan wie het verhaal werd verteld, reageerde ongelovig en boos: Wanneer dit verhaal waar is, zou de Heilige Geest geld hebben vervalst of gestolen om het aan gelovigen te geven. Soms is de manier, waarop de Heilige Geest met mensen omgaat zo persoonlijk, dat daarover nauwelijks met anderen gesproken kan worden.

Voorbeeld: Paulus en de werking van verblinding

De (nog ongelovige) apostel Paulus werd op de weg naar Damascus tijdens een verschijning van de verheerlijkte Here Jezus met blindheid geslagen. Deze ervaring heeft ongelofelijke indruk op hem gemaakt. Jaren later, tijdens zijn eerste zendingsreis naar het eiland Cyprus, werd Paulus geconfronteerd met een joodse occultist, die probeerde de stadhouder van het eiland van het eiland negatief te beïnvloeden en hem van het geloof af te houden. Tijdens deze confrontatie tussen Paulus en de occultist (Elymas) gebeurt het volgende (Hand.13:9): *Doch Saulus, anders gezegd Paulus, vervuld met de Heilige Geest, zag hem scherp aan, en zeide: Zoon des duivels, vol van allerlei list en streken, vijand van alle gerechtigheid, zult gij niet ophouden de rechte wegen des Heren te verdraaien? En nu, zie, de hand des Heren keert zich tegen u, en gij zult een tijdlang blind zijn en de zon niet zien. En terstond viel op hem donkerheid en diepe duisternis, en rondtastende, zocht hij iemand om hem bij de hand te leiden.*

Ook hier worden we geconfronteerd met een werk van de Heilige Geest, dat typisch past bij de eigen levensgeschiedenis van Paulus. Hij werd zelf ooit door Gods hand met blindheid geslagen en nu ontving hij in deze situatie leiding en geloof om dezelfde blindheid over de occultist uit te spreken. Toch zouden wij er waarschijnlijk moeite mee hebben, wanneer hedendaagse dwaalleraars of dwarsdrijvers door de predikers van het Evangelie met blindheid werden gestraft. Of, wat te denken van Ananias en Safira, die vanwege hun leugen tegen de Heilige Geest dood neervielen aan de voeten van de apostelen. Ik noem expres deze extre-

me voorbeelden met het doel, dat wij niet te snel het werk van Gods Geest zullen bekritisieren en op die manier aan de Heilige Geest beperkingen op zullen leggen.

Verabsolutering en misstanden

Aan de andere kant is het ons mensen eigen om bepaalde werkingen van de Heilige Geest te verabsoluteren, in die zin, dat het nu altijd zo moet. In zijn boekje de latente kracht van de ziel uit 1933 geeft de Chinese bijbelleraar Watchman Nee een voorbeeld van dit verabsoluteren van een bepaalde werk van de Heilige Geest. In zijn dagen kwam het verschijnsel *heilige lach* (overweldigend lachen onder de werking van de Heilige Geest) regelmatig in opwekkingssamenkomsten voor. Op den duur werd er in verschillende samenkomsten gepredikt, dat de heilige lach het bewijs was van de vervulling en de aanwezigheid van de Heilige Geest. Met hooggespannen verwachtingen ging men streven naar het ontvangen van deze heilige lach, hetgeen uiteindelijk ontaardde in allerlei onbedaarlijke lachbuien, die echter weinig met de Heilige Geest te maken hadden. Veeleer ging het, hetzij om uitingen van de opgelopen spanning, hetzij om de natuurlijke reactie van omstanders, wanneer zij iemand anders in de lach zien schieten.

In de geschiedenis zien we, hoe dit verabsoluteren van bepaalde werkingen van de Heilige Geest leidde tot ernstige misstanden en afgoderij. In 2 Kon.13:21 is sprake van een wonder bij het graf van Elisa. Door onvoorziene omstandigheden wordt een dode wordt begraven in het graf van Elisa. Op het moment, dat de gestorvene het gebeente van Elisa raakt, wordt de man weer levend gaat tot verbijstering van de treurende familie rechtop staan. Hand.19:12 vertelt ons, hoe God buitengewone wonderen deed door de apostel Paulus, zodat zelfs zijn kledingstukken naar zieken werden gebracht en zij genazen Deze wonderlijke werkingen van de Heilige Geest werden al spoedig verabsoluteerd. In de vroege middeleeuwen zien we, hoe alle plaatselijke kerken probeerden zoveel mogelijk stoffelijke resten van overleden heiligen en martelaren te verzamelen. Haren, ledematen (botten) en kledingstukken van deze heiligen werden in sarcofagen in de kerken opgesteld of in de kerkaltaren ingemetseld. Des te belangrijker de relikwieën, des te belangrijker was de kerk. De verering van de relikwieën, nam de plaats in van de aanbidding van de Vader en de Zoon alleen. De verzoeken aan de overleden heiligen namen de plaats in van de gebeden tot God.

De vraag rijst dan natuurlijk onmiddellijk, waar en op welk moment het misgaat. Kunnen wij duidelijke regels afleiden uit het werk van de Geest? Hoe kunnen wij alles wat doorgaat voor van de Geest toetsen? Het probleem is al heel oud. Koning Hiskia werd in zijn dagen (700 v.Chr.) met een vergelijkbaar probleem geconfronteerd. In 2 Kon.18:4 lezen we, hoe Hiskia de beroemde koperen slang, die Mozes in de woestijn had opgericht tijdens een plaag van giftige slangen (Num.21:9), liet stukslaan. Het volk was begonnen dit tastbare bewijs van Gods genade te vereren en bracht er zelfs offers aan.

Onbalans in het omgaan met de gaven van de Heilige Geest

Ook de uitingen van de Heilige Geest kunnen door mensen op een ongebalanceerde manier worden gebruikt.

Paulus werd in de gemeente van Corinte geconfronteerd met een uit de hand gelopen gebruik van de tongentaal. Sommige gelovigen trachtten hun geestelijke kracht door veel en luid in tongen te spreken te demonstreren. Kennelijk gebruikten zij de gave van het spreken in tong-

en om op anderen indruk te maken. In zijn bespreking van dit probleem (1 Cor.14) stelt Paulus, dat de tongentaal een kostbare en nastrevenswaardige gave is. Zij dient echter vooral voor het persoonlijk gebed en heeft dan als gevolg, dat het persoonlijk geloofsleven erdoor wordt opgebouwd. Bij het gebruik van deze gave in de samenkomst van de gemeente moet men zich steeds afvragen, of men in die situatie de medegelovigen wel dient en opbouwt. In de praktijk komt het er dan op neer, dat men in de samenkomst slechts zachtjes voor zichzelf in tongen bidt, tenzij men ook in staat is de tongentaal in verstaanbare taal te vertolken.

Het is een eigenaardig fenomeen, dat het kennelijk mogelijk is, de kostbare gaven en werkingen van de Heilige Geest op een oneigenlijke manier te gebruiken of zelfs te misbruiken, zonder dat deze gave direct door de Heilige Geest wordt teruggenomen. Men citeert in dit verband wel Rom.11:29 (*Want de genadegaven en de roeping Gods zijn onberouwelijk*). Deze tekst spreekt over Gods trouw aan zijn volk Israël, maar mogelijk geeft dit vers toch ook een verklaring voor het blijven van de gaven, ook wanneer de drager ervan ze niet goed gebruikt of allerlei zonden in zijn leven toelaat. Uit het OT kennen we het voorbeeld van Simpson, die ondanks zijn seksueel gepassioneerde levenswandel nog lange tijd zijn bovennatuurlijke kracht behield.

Hoe kunnen wij dan de gaven en werkingen van de Geest toetsen? Juist de creativiteit van de Heilige Geest, en het feit dat veel openbaringen voor specifieke personen bestemd zijn, maken dat wij de werkingen en uitingen van de Geest meestal niet aan Gods woord kunnen toetsen. Wanneer een bepaalde uiting niet in de Schrift voorkomt, betekent dat nog niet, dat zij niet van de Geest is. Wanneer een bepaald soort uiting of werking wél in de Schrift wordt genoemd, betekent dat nog niet, dat het verschijnsel, dat wij nu zien, van Gods Geest moet zijn. Wanneer vandaag iemand, net als Simpson, zijn haar laat groeien en met een kennelijk bovennatuurlijke kracht ongelovigen neerslaat, zullen wij toch wel heel afwijzend reageren, ook al komt het verschijnsel in het OT voor.

Toetsen: Het getuigenis van de Geest in ons hart

Dit betekent, dat wij bij het toetsen van de werkingen en uitingen van de Heilige Geest meestal zijn aangewezen op het getuigenis van de Heilige Geest in ons eigen hart. Meestal kunnen we daar ook op afgaan. Maar soms blijkt helaas, dat geestvervulde gelovigen heel verschillend reageren op bepaalde werkingen en uitingen. Onzekerheid is het gevolg. Wat doe ik, als alle anderen een bepaalde uiting als goed ervaren en ik alleen meen te onderscheiden, dat er een addertje onder het gras zit? Wat doe ik, wanneer ik een bepaalde uiting als zegenrijk ondergaan heb, maar anderen zich negatief uiten? Hoe reageer ik, wanneer een bepaalde profeet de ene keer zeer duidelijke openbaringen doorgeeft, maar de andere keer overduidelijke onzin uitkraamt?

Al deze vragen zijn niet eenvoudig te beantwoorden.

Soms kan ons onderscheidingsvermogen, of het getuigenis van de Heilige Geest in ons, ernstig worden gestoord door vooroordelen of negatieve of pijnlijke ervaringen uit het verleden. Het feit, dat een bepaald persoon, met een bepaald voorkomen, een geestesuiting doorgeeft, kan bij sommigen een haast allergische reactie oproepen, omdat zij slechte ervaringen met een gelijkend persoon hebben opgedaan. Bij vooroordelen kunnen we verder denken aan een duidelijke vrees voor het onbekende, zeker wanneer het uitingen of werkingen betreft, die we niet direct uit de Schrift kennen.

We zijn gewaarschuwd door het feit, dat in de vroege kerk, de onschriftuurlijke heiligenaanbidding en relikwieënverering heeft geleid tot een afgodisch dwaling, waarbij religieuze dwaalgeesten steeds meer de plaats van de Heilige Geest gingen innemen.

Persoonlijk ben ik niet zo bang, dat gelovigen die met de Heilige Geest zijn vervuld, op langere termijn zullen worden misleid. De misstanden in de vroege kerk zijn juist ontstaan, doordat men de Geest beperkingen ging opleggen en de niet-geestvervulde gelovigen hun gebrek aan direct contact met God en hun gebrek aan gebedsverhoring gingen opvullen met de verering van heiligen.

Hoeveel gaven zijn er?

1 Cor.12:8vv.

Zoals we al eerder aan de orde stelden, is de opsomming van Paulus in 1 Cor.12:8vv. beslist niet volledig. Hij noemt daar achtereens volgens negen gaven, te weten het woord van wijsheid, het woord van kennis, de gave van geloof, de gaven vangenezing, de werking van krachten, de gave van profetie, de gave van onderscheiding van geesten, de gaven van het spreken in tongen en de gave van de vertolking van tongen.

Rom.12:4

Hoewel Paulus in dit gedeelte eerder over bedieningen spreekt, liggen aan deze bedieningen gaven ten grondslag. Er is daar sprake van profetie, dienen, onderwijzen, vermanen, meedelen, leidinggeven en barmhartigheid bewijzen.

Vanuit het OT kunnen we daaraan nog toevoegen de vele gaven van creativiteit, zowel in de beeldende kunst, als in de muziek en in het verlengde daarvan de gaven van het leiden van de aanbidding.

Ook hiermee is onze opsomming niet compleet. Binnen deze categorieën is er immers zoveel variatie. Hoeveel manieren zijn er niet om profetische openbaring te ontvangen. Ik denk aan geïnspireerde gedachten, verder aan gezichten, en aan dromen. En terwijl sommigen zich in hun profetische woorden beperkt weten tot persoonlijke profetie (een boodschap voor één persoon), profeteren anderen ten behoeve van de gemeente en weer anderen richten hun woorden tot natiën en landen. Sommigen ontvangen vooral openbaringen in de richting van de innerlijke genezing, anderen ontvangen meer openbaring over de toekomst. Anderen weer hebben speciale openbaring en de gave om te bemoedigen.

Sommigen ontvangen dieper onderscheid over de complexe aanwezigheid van demonen, anderen hebben de autoriteit tot spoedige bevrijding.

Paulus spreekt over gaven (meervoud) van genezing en inderdaad hebben sommigen alleen de gave om met succes pijnen of koorts te bestraffen, anderen bidden bij voorkeur voor te korte benen (dikwijls scheefgeplaatste bekkens!) en weer anderen zien vooral dove oren of blinde ogen opengaan.

Zeker op het gebied van de creativiteit zijn er geweldig veel gaven. Er zijn kunstenaars, mannen en vrouwen, die inspiratie van God ontvangen in hun schilderijen of beeldhouwwerken, borduurwerk of bouwwerken, anderen ontvangen inspiratie voor toneel, mime of dans. Weer andere ontvangen inspiratie tot het dichten, al of niet in de vorm van liederen. Weer anderen ontvangen inspiratie in het componeren van muziek, weer anderen bij de uitvoering van muziek en het leiden van de aanbidding in de samenkomst, waardoor zij de aanwezigheid van de Heilige Geest haast tastbaar maken.

Sommigen ontvangen bijzondere inspiratie in het schrijven van boeken, anderen worden op een bijzondere manier geleid in het geven van Bijbelstudies of prediking. En ook het type prediking verschilt; de één ontvangt inspiratie in de richting van het onderwijzen en anderen meer in de richting van evangelisatie.

Conclusie

Er zijn zeer vele gaven en combinaties van gaven waarmee de Heilige Geest gelovigen toerust. Het is goed de eigenheid van deze vele gaven te erkennen en die te zien als een rijkdom van genade, die God door Zijn Geest aan mensen geeft.

Toch is het goed eens nader in te gaan op de manier waarop Gods Geest dan wel werkt.

Indeling en overzicht van de gaven

Door veel Bijbelleraars worden de negen gaven van 1 Cor.12 ingedeeld in drie groepen, gebaseerd op de manier, waarop ze werken.

A Inspiratiegaven:

Tongentaal, vertolking van tongen en profetie. Deze gaven worden inspiratiegaven genoemd, omdat de inspiratie vaak pas tijdens het spreken wordt ontvangen

B Openbaringsgaven:

Woord van wijsheid, woord van kennis en onderscheid van geesten. Deze gaven noemt men openbaringsgaven, omdat de openbaring vooraf wordt gegeven, zodat men erover kan nadenken.

C krachtgaven:

Gaven van genezingen, krachten en wonderwerkend geloof . Hier treden langs de weg van geloof bijzondere krachten in werking, hetzij in de vorm van genezing, hetzij in het uitdrijven van demonen, hetzij in allerlei vormen van geloof, waarbij God een wonder doet.

Bovenstaande indeling is zeker niet volledig juist, maar geeft ons toch wel een idee over de wijze waarop de betreffende gaven vaak werken.

Het spreken in tongen

De gave van het spreken in tongen kan op verschillende manieren worden ontvangen. De Heilige Geest is wat dat betreft niet aan één vast patroon gebonden. Sommige gelovigen beginnen direct bij de vervulling met de Heilige Geest of korte tijd daarna, spontaan, of zelfs onbedoeld, in tongen te spreken, als iets dat hen overvalt. Zij zijn misschien wel bij machte het te stoppen, maar door vreugde overweldigd, gaan ze er mee door. Bij anderen schijnt het ontvangen van de tongentaal moeilijker. Zij moeten zelf het initiatief nemen om in tongen te gaan spreken. Dit kost de nodig dosis geloof en zelfoverwinning.

Ik heb de indruk, dat het verschil in het ontvangen van de gave van het spreken in tongen samenhangt met de manier, waarop iemand in elkaar zit, of is opgevoed. Verstandelijke of bevreemde mensen hebben minder vaak een spontaan begin van de tongentaal.

Vragen:

Vragen, die veel worden gesteld zijn: Kan ieder Geestvervuld kind van God de gave van het spreken in tongen ontvangen of behoudt de Geest zich het recht voor deze gave aan bepaalde mensen uit te delen en aan andere niet? Is het spreken in tongen eigenlijk wel belangrijk; het is toch de minste gave? Wanneer je probeert je de gave van het spreken in tongen toe te eigenen, loop je dan God niet voor de voeten; verzoek je God dan niet?

Het streven naar de gaven

Wanneer Paulus in 1 Cor.12:30vv. de retorische vraag stelt: Spreken zij soms allen in tongen? Vertolken zij soms allen? luidt het verwachte antwoord: Nee. De feitelijke situatie is, dat niet iedereen in tongen spreekt. Een andere vraag is, of de feitelijke situatie wel de wil van God is, want Paulus vervolgt in vs.31: Streeft dan naar de hoogste gaven. Daarmee brengt hij onder de aandacht, dat de mens niet passief is bij het ontvangen van de genadegaven van de Heilige Geest. Er is een groei mogelijk en daarbij streeft de mens zelf ook, d.w.z. de mens moet duidelijk meewerken.

Mozes verzucht in Num.11:29 *Och ware het gehele volk des Heren profeten, doordat de Here Zijn Geest op hen gawe.* In het verlengde daarvan verzucht Paulus in 1 Cor.14:5: *Ik wilde wel, dat gij allen in tongen spraakt, maar meer nog, dat gij profeteerde.* Behalve in 1Cor.12:31 roept hij ook in 1 Cor.14:1, 12, 39 de gelovigen op te streven naar de gaven van de Heilige Geest.

Het belang van het spreken in tongen

Wanneer men zich afvraagt, of de gave van het spreken in tongen wel belangrijk is, dan verwijs ik graag naar de opmerkingen van Paulus. Voor hem was de gave van het spreken in tongen onmisbaar in zijn persoonlijk gebedsleven. Zij kritiek in 1 Cor.14 gaat alleen om het ongelimiteerd gebruik van deze gave in de samenkomst. Dan ontstaat er een door elkaar heen spreken van gelovigen, waaraan een buitenstaander niets heeft, sterker nog: het stoot hem of haar af. Voor het persoonlijk gebedsleven geldt het volgende positieve: 1 Cor.14:2 *Wie in een tong spreekt, spreekt niet tot mensen, maar tot God ... door de Geest spreekt hij geheimenissen* . 1 Cor.14:4 *Wie in een tong spreekt sticht zichzelf* (bouwt zichzelf op in het geloof). 1 Cor.14:14 *Want indien ik bid in een tong, bidt mijn geest wel, maar mijn verstand blijft on-*

vruchtbaar. 1 Cor.14:15 *Ik zal bidden met mijn geest ...ik zal lofzingen met mijn geest* (bedoeld is bidden en zingen in tongen). 1 Cor.14:18 *Ik dank God, dat ik meer dan gij allen in tongen spreek*. 1 Cor.14:38 *belemmert het spreken in tongen niet, maar laat alles betamelijk en in goede orde geschieden*. Ef.6:18: *En bidt daarbij met aanhoudend bidden en smeken, bij elke gelegenheid in de Geest, daartoe wakende met alle volharding en smeking voor alle heiligen; ook voor mij...* Paulus bedoelt met het “bidden en smeken in de Geest” opnieuw het bidden in tongen. Tevens blijkt dan, dat de gelovige ten behoeve van een bepaalde situatie in tongen zou kunnen bidden, bv. ten behoeve van een zendeling. In Paulus’ ogen is het gebed in tongen voor gelovigen onmisbaar, zowel voor de persoonlijke geloofsopbouw, als ten behoeve van medegelovigen.

Is het spreken in tongen voor alle geestvervulde gelovigen?

Persoonlijk ben ik ervan overtuigd, dat in ieder Geestvervuld kind van God de mogelijkheid aanwezig is om in tongen te spreken. Of deze mogelijkheid direct bij de vervulling met de Heilige Geest tot uiting komt, hangt samen met ons temperament en onze opvoeding (onze persoonlijkheid). Of deze mogelijkheid op de lange duur tot uiting komt hangt samen met ons geloof en onze zelfoverwinning. Bij mensen, die 'het hart op de tong hebben' d.w.z. die spontaan emoties uiten, zonder er eerst over na te denken, wat zij precies zeggen, zal de tongentaal gemakkelijker komen dan bij diegenen, die zijn opgevoed met de uiterste zelfbeheersing in het spreken.

Deze overtuiging (dat elk Geestvervuld kind van God in tongen zou kunnen spreken) hangt samen met een goed verstaan, van wat de tongentaal eigenlijk is en wat er bij het spreken in tongen gebeurt. Bij het spreken in tongen brengt de mens op de normale manier geluid voort. Daaraan gaat een wilsbeslissing vooraf om geluid voort te brengen. Men haalt adem, brengt zijn stembanden onder spanning (bepaalt de toonhoogte) en ademt uit. Normaliter vormt het menselijk verstand dan de klanken (woorden) in de eigen taal of in een aangeleerde taal. Maar in dit geval kiest men ervoor de vorming van de klanken in geloof aan de Heilige Geest over te laten. Op het eigen moment (dus niet vooraf) inspireert dan de Heilige Geest het geluid, dat de mens voortbrengt. Wanneer de Heilige Geest niet zou meewerken, zou de mond slechts een nietszeggend geluid te voorschijn brengen, maar nu horen we duidelijke klanken en merken we dat er sprake is van een soort van taal. Nu wordt ook duidelijk, waarom gelovigen in tongen kunnen zingen, bv. op een gregoriaans aandoende toonladder of op een bestaande melodie. De mens bepaalde immers met zijn stembanden de toonhoogte, slechts de klanken (woorden) worden door de Geest geïnspireerd.

God wil zo graag de tongentaal geven!

De Heilige Geest verlangt ernaar middels het stemgeluid van de gelovige God tot God te bidden, Hem groot te maken en voor de gelovige te pleiten. Daarom zal de Heilige Geest ook altijd ingaan op de wilsbeslissing van de gelovige, die zijn stem aan de Heilige Geest beschikbaar stelt. De eerste keer kan het spreken in tongen wel eens aarzelend op gang komen, omdat de gelovige zelf te gespannen is, of het als heel onwennig ervaart de vormgeving van de klanken aan de Heilige Geest over te laten.

Maar na even zal het als vanzelf gaan. Daarom kunnen wij diegenen, die met de Heilige Geest zijn vervuld, ook met vrijmoedigheid aanmoedigen om zich uit te strekken naar het ontvangen van de tongentaal en zich die toe te eigenen, door in het geloof geluiden te gaan

maken en van de Heilige Geest te verwachten, dat deze het stemgeluid vormt. Het resultaat is dan het spreken in tongen.

De Geest drukt Zich uit in de tongentaal

Na korte tijd zal men ervaren, dat de Heilige Geest steeds dieper over het menselijk stemgeluid kan beschikken. De gelovige zal bemerken, dat de Heilige Geest de ene keer grote blijdschap, de andere keer bewogenheid, dan weer verbolgenheid of strijdbaarheid door middel van de tongentaal uitdrukt. Deze gemoedstoestanden van de Heilige Geest, die zich uiten in de tongentaal, zijn voor de gelovige zeer informatief. Hij ervaart dan de gemoedstoestand van de Heilige Geest in een bepaalde situatie. Wanneer de gelovige een bepaalde heftigheid van de Heilige Geest bespeurt, wanneer hij in tongen voor iemand bidt, is het duidelijk, dat er een bepaalde strijd om het leven van die persoon gaande is. Ervaart men bovendien nog een soort van toorn in het spreken in tongen, dan is het waarschijnlijk, dat de Heilige Geest hier demonen aanspreekt.

Tongentaal maakt gevoelig voor inspiratie

Verder is het gebruik van de tongentaal een uitstekende manier om zelf gevoelig te worden voor het spreken van God. Tijdens het bidden in tongen zal men bv. geïnspireerde gedachten of visuele indrukken (gezichten) ontvangen. Is men niet zeker of een dergelijke gedachte of beeld van God komt en twijfelt men of zij misschien zijn ontstaan in het eigen denken of de eigen verbeelding, dan brengt ook hier de tongentaal uitkomst. Tijdens het bidden in tongen ervaart men vrede en bevestiging over de zojuist ontvangen gedachten en/of beelden, of men ervaart een bepaalde onvrede en weet dan ook, dat de bewuste gedachte niet van God kwam, maar uit het eigen denken. Daarom zullen gelovigen ook veelvuldig in tongen bidden, hardop of binnensmonds om openbaring of wijsheid te ontvangen in bepaalde situaties. Paulus raadt dat trouwens ook aan in 1 Cor.14:28. Wanneer men niet beschikt over de gave om de tongentaal te vertolken, moet men tot zichzelf en tot God spreken. Het gaat dan om het zachtjes gebruiken van de tongentaal, zodat de andere aanwezigen daardoor niet worden gestoord. Tegelijk stelt men zichzelf dan open voor openbaring van Godswege.

Het vertolken van tongentaal

Bij het ervaren van de gemoedstoestanden van de Heilige Geest tijdens het spreken in tongen, zijn we eigenlijk al terechtgekomen bij de gave van de vertolking van tongen. Paulus gebruikt niet het woord vertalen, maar vertolken. Het gaat dan ook niet om een letterlijke woord-voor-woord vertaling van wat de Heilige Geest door middel van de tongentaal heeft gesproken, maar om een globale weergave in menselijke woorden van de uitingen van de Heilige Geest. De manier, waarop dit gebeurt, kan van persoon tot persoon en van situatie tot situatie sterk verschillen.

Wie vertolkt?

Het is over het algemeen de bedoeling, dat degene, die in een bijeenkomst van gelovigen hardop in tongen bidt, zodat alle gelovigen naar hem of haar luisteren, zelf de vertolking van de tongentaal op zich neemt. 1 Cor.14:28 moet dan ook eigenlijk vertaald worden met: *Is hij geen uitlegger, dan moet hij zwijgen in de gemeente, maar tot zichzelf en tot God spreken.* Wanneer men niet zelf in staat is om zijn tongentaal te vertolken, kan met beter zachtjes in

tongen spreken zodat niemand erdoor wordt gestoord. Want als men zelf de eigen tongentaal niet kan vertolken, dwingt men eigenlijk iemand anders dat te doen. En is die ander er wel? Natuurlijk zijn er situaties, waarin men weet, dat iemand anders bereid is de tongentaal te vertolken. Dan kan men rustig hardop in de samenkomst in tongen spreken en zal die ander de taak op zich nemen de tongen te vertolken.

Hoe wordt de tongentaal verstaan?

De manier, waarop de tongentaal wordt begrepen kan ook heel verschillend zijn. Soms (zelden) wordt de tongentaal geheel verstaan alsof het de eigen taal is. Dan is er sprake van een hoorwonder. Degene die de tongentaal heeft verstaan, kan dan een min of meer woordelijke vertaling leveren. Vaker is het zo, dat degene, die de tongentaal uitspreekt (of de andere vertolker) een indruk ontvangt, misschien in de vorm van een gezicht, misschien in de vorm van geïnspireerde gedachten of een gevoel. Op basis van deze inspiratie spreekt de vertolker dan verder in geloof uit, wat de Heilige Geest heeft gezegd.

Hier komen we bij de reden, waarom men de gave van het vertolken wel een inspiratiegave noemt. Tijdens het vertolken wordt de vertolker met allerlei gedachten van de Heilige Geest geïnspireerd, die hij of zij met eigen woorden verwoordt.

Vertolking en geloof

Het is duidelijk, dat vertolking veel moeilijker is - in de zin, dat hiervoor meer geloof nodig is - dan bij de tongentaal. Bij de tongentaal inspireert de Heilige Geest direct het spraakorgaan, zonder dat het verstand eraan te pas komt. Bij de vertolking van de tongentaal (en bij de hierna te beschrijven profetie) geeft de Geest geïnspireerde gedachten of visuele indrukken in het verstand. Deze gedachten moeten dan door de vertolker worden verwoord. De vertolker moet dus in het geloof staan, dat de indrukken, die hij of zij tijdens het spreken in tongen ontvangt, van God komen en dan ook in die zin kunnen worden verwoord. Betreft het een lofprijzing aan God, dan kan de vertolker deze lofprijzing zo uitspreken, maar betreft het een openbaring aan de gelovigen, dan kan de vertolker deze openbaring uitspreken in de eerste persoon, d.w.z. 'zo spreekt de Heilige Geest: Ik ... of Zo spreekt de Heer: Ik ..'.

Het is duidelijk, dat in deze laatste situaties de vertolking van de tongentaal overgaat in profetie. Ook bij profetie bereid de profeet zich meestal door zachtjes in tongen te spreken voor, om zich speciaal te richten op de Heilige Geest. Het verschil tussen (a) de hardop gesproken tongentaal en daarna uitgesproken vertolking en (b) de zachtjes gesproken tongentaal met aansluitende profetie is natuurlijk niet zo groot. Paulus zegt dan ook in 1 Cor.14:5 *Wie profeteert is meer dan wie in een tong spreekt, tenzij hij het ook uitlegt, zodat de gemeente stichting ontvangt.*

Profetie

Terwijl aan de ene kant de tongentaal met uitleg overgaat in profetie, is er aan de andere kant geen duidelijk omschreven grens tussen de woorden van kennis en wijsheid en profetie. Het gaat dan om verschillen in de inhoud van de openbaring. In het OT zou dit alles profetie genoemd zijn.

Meerdere malen draagt Paulus de gelovigen op te streven naar de gave van profetie (1 Cor. 14:1, 12, 39). Dat betekent opnieuw dat er van de gelovige een bepaalde inzet wordt verwacht om profetische inspiratie te ontvangen. Die inzet bestaat uit gebed om openbaring en uiteindelijk in geloof en zelfoverwinning.

Profetie als inspiratiegave

Wanneer we de profetie in de eerste plaats beschouwen als een inspiratiegave, dan gebeurt het volgende: De gelovige richt zich in het gebed op de Here en maakt zich in zekere mate los van allerlei afleidende gebeurtenissen. Hij bidt zachtjes in tongen en ervaart daarin de diepe aanwezigheid van de Heer. Op dat moment weet de gelovige reeds, dat er openbaring beschikbaar is. Dan spreekt de gelovige de woorden uit: *Zo spreekt de Heer ...*, in de stellige verwachting, dat de Heer nu op dat eigen moment geïnspireerde gedachten zal geven. Deze geïnspireerde gedachten worden vervolgens zo goed mogelijk met eigen woorden verwoord. Natuurlijk vraagt deze manier geloof.

De zekerheid: God heeft zoveel tot zijn kinderen te zeggen

Het is dan ook de zekerheid, dat God zoveel tot Zijn kinderen te zeggen heeft, de zekerheid, dat er vanuit God een overvloed aan openbaring is, die het uitgangspunt vormt voor deze wijze van profeteren. In bepaalde situaties biedt deze wijze van uittreden in geloof grote voordelen. De profeet heeft immers geen enkele kans om over het woord, dat hij of zij gaat ontvangen na te denken. Hij weet immers van tevoren helemaal niets en staat in die zin blanco ten opzichte van het woord, dat hij ontvangt. Aan de andere kant is er juist enige spanning mogelijk bij een dergelijke geloofsstap. De spanning zal echter verdwijnen, wanneer men enige malen bevestiging heeft ontvangen over de juistheid van de op deze manier ontvangen profetieën.

Openbaring tijdens het bidden in tongen

Dikwijls worden echter tijdens het zachtjes bidden in tongen reeds geïnspireerde gedachten ontvangen. Opnieuw dient het voorbereidend bidden in tongen om zich af te sluiten van alle afleiding en zich te richten op God. Men ontvangt dan bepaalde gedachten en indrukken of de zekerheid voor een speciaal iemand een woord van God te hebben. Wanneer men over een bepaalde gedachte onzekerheid heeft, gaat men rustig verder met het zachtjes bidden in tongen. Dan zal de ontvangen gedachte versterkt of juist verzwakt worden. Zo verkrijgt de gelovige meer zekerheid over het woord, dat hij zal uitspreken. Op een geschikt moment zal hij dan beginnen de ontvangen gedachte als een woord van God uit te spreken. Dan zal de Heilige Geest vaak nog met nieuwe, aanvullende, gedachten komen, die ook met de eigen woorden kunnen worden geuit.

Het verwoorden van de inspiratie van de Heilige Geest.

Bij velen bestaat het misverstand, dat Goddelijke inspiratie altijd woordelijk door God wordt gegeven. Maar al in de profetische boeken van het OT is een stijlverschil en verschil in taalgebruik en woordkeuze aan te treffen. Iedere profeet heeft zijn eigen wijze van verwoorden. De een spreekt hoogdravend, de ander in dialect. Dit misverstand kan dus direct worden opgelost. De inspiratie komt in de vorm van geïnspireerde gedachten tot de profeet, maar de

vormgeving, de woordkeuze, de stijl en het taalgebruik is menselijk. Alleen zo is het verschil in stijl bij de OT-ische profeten te verklaren.

Ook bij de hedendaagse profetie wordt de vormgeving voor het grootste deel door de profeet zelf bepaald. Zijn spreekvaardigheid, of juist zijn spraakgebrek (haperen, het niet kunnen vinden van de juiste woorden en het maken van taalfouten) komen ook in het profetische woord naar voren. Vaak laten gelovigen zich in hun taalgebruik sterk bepalen door de taal van de Bijbel. Dat is prima, maar het hoeft niet. Het kan ook wel voorkomen, dat de profeet enige moeite heeft met het verwoorden van wat hij of zij heeft ontvangen. De eigen Nederlandse taal heeft soms ook niet de juiste woorden om precies uit te drukken, wat de Heilige Geest heeft getoond. Dit probleem kan versterkt worden, wanneer de profeet in een andere dan zijn eigen moedertaal de profetie moet uitspreken.

Soms wordt de openbaring geheel van te voren gegeven

Soms wordt de aan de profeet de openbaring geheel van te voren bekend gemaakt. We vinden daarvan genoeg voorbeelden in het OT. God spreekt bv. in de nacht, hetzij met verstaanbare woorden, hetzij met een spreken in de gedachten, hetzij door middel van een droom of een gezicht. Zo lezen we in Num.12:6 *Indien onder u een profeet is, dan maak Ik de Here Mij in een gezicht aan hem bekend, in een droom spreek ik tot hem.* De profeet heeft in dit geval ruimschoots de tijd om de ontvangen openbaring te overdenken en haar bv. op te schrijven. Tegelijkertijd wordt de profeet aan de verleiding blootgesteld om de ontvangen openbaring wat te verzachten. We lezen bv. In 1 Sam.3:15 Samuel zag er tegen op Eli het gezicht mee te delen.

Daarbij kan het ook voorkomen, dat God specifieke opdrachten geeft over de manier en het moment, waarop de profeet de openbaring moet doorgeven. Zo krijgt Jeremia de specifieke opdracht (Jer.7:2) *Ga staan in de poort van het huis des Here en predik daar dit woord en zeg: Hoort het woord des Heren...*

Hoe vaak wordt er geprofeteerd? Minimaal twee of drie keer

1 Cor.14:27 beschrijft ons een normale christelijke samenkomst. De liturgie is niet voorgekoekt, maar er is ook ruimte voor ieder om iets vanuit zijn wandel met God te delen. Daarbij gaat het natuurlijk niet om een stuk geldingsdrang, maar om het verlangen de ander te zegenen en zijn geloof op te bouwen. Hier is de gemeente als lichaam van Christus in zijn geheel actief. Paulus noemt bv. het zingen, of opgeven van een lied, een stukje onderwijs, spreken in tongen, vertolking van tongen en profetie. Terwille van de begrijpelijkheid voor de toehoorders en de buitenstaanders wil Paulus het hardop spreken in tongen, gevolgd door een vertolking tot twee of drie keer per samenkomst beperken. Dat wil niet zeggen, dat er in de samenkomst niet meer dan twee of drie keer in tongen wordt gesproken. Wanneer de tongentaal niet kan worden vertolkt, moedigt Paulus de gelovigen aan te zwijgen in de gemeente, maar tot zichzelf en tot God te spreken. De tongentaal wordt dan binnensmonds of zo zachtjes gesproken, dat het anderen niet stoort. Maar men gebruikt de tongentaal wel degelijk. Zij is alleen nu niet bedoeld om door de gemeente gehoord te worden, maar dient voor het gebed tot God.

Maar wat de profetie betreft, zegt Paulus iets heel anders. Helaas is hier in de NBG vertaling een zeer misleidend fout geslopen. Er staat nu: *Wat de profeten betreft, twee of drie mogen*

het woord voeren. Hier wordt gesuggereerd, dat slechts twee of drie profeten mogen profeteren. Tevens geeft de uitdrukking het woord voeren de suggestie, dat de profeten een toespraak, een prediking houden. De juiste vertaling luidt echter: *Wat de profeten betreft, twee of drie moeten spreken.* De gebruikte werkwoordsvorm *zij moeten spreken* is een gebiedende wijs. Het gaat Paulus dus eerder om een minimum van twee of drie keer per samenkomst. Verder doet hij geen uitspraak over de lengte van de profetische woorden. Het ideale geval zou zijn, als allen zouden profeteren! 1 Cor.14:24 *Maar als allen profeteren en er komt een ongelovige of toehoorder binnen, dan wordt hij door allen weerlegd ... en hij zal zich ter aarde werpen, God aanbidden en belijden, dat God inderdaad in uw midden is.*

Afhankelijk van het type samenkomst behoort er dus meerdere malen geprofeteerd te worden. In een samenkomst waarbij gelovigen voor elkaar bidden om elkaar te bemoedigen zouden dus vele profetieën kunnen klinken.

Er blijven voor ons een aantal praktische vragen over, wanneer de samenkomst te groot wordt. Hoe zullen mensen achterin de zaal iets verstaan als er voorin geprofeteerd wordt. In sommige gemeenten is daarvoor een loopmicrofoon beschikbaar. Degene, die een woord van God heeft, maakt dit door zijn hand op te steken kenbaar en zo snel mogelijk wordt een loopmicrofoon aan hem of haar doorgegeven. Wanneer de samenkomst heel groot wordt (bv. 1000 personen) doet zich een nieuw probleem voor. De Heilige Geest wil overvloedig door veel gelovigen spreken. Maar er is eenvoudig niet de tijd om allen aan het woord te laten. Het mag duidelijk zijn, dat dergelijke grote gemeenten ook kleinschalige samenkomsten moeten houden om gaven van profetie en individuele bedieningen een kans te geven.

Vele profetieën achter elkaar; kan dat?

Het is heel belangrijk, wat onze uitgangspunten zijn. God is een communicerende God, die als een Vader zijn kinderen liefheeft, die niets liever doet, dan tot zijn kinderen te spreken. Hij verlangt ernaar, dat zijn kinderen in Geest en waarheid tot Hem komen en dat ze bij iedere gelegenheid in de Geest (in tongen) tot Hem bidden en smeken.

In de ogen van sommigen is God een hoogverheven soeverein, die slechts bij uitzondering het woord richt tot een sterveling en die slechts bij uitzondering de verzoeken en smeekbeden van de gelovigen verhoort. Onze religieuze achtergrond bepaalde in hoge mate, wat onze uitgangspunten zijn.

De blik op God als Onze Vader, zoals die ons door Jezus is voorgehouden en de ervaring van God als liefdevolle Vader, zoals dat ons door de Heilige Geest kenbaar en voelbaar wordt gemaakt, geven ons op deze zaak licht. Jezus maakt aan het eind van het evangelie naar Johannes duidelijk (Joh.14:15-26), dat door de inwoning van de Heilige Geest, de Vader en de Zoon bij ons komen wonen. God de Vader en de Zoon willen heel dicht bij de gelovige zijn. De waarheid is, dat wij in ons individuele leven meestal de tijd niet nemen om werkelijk naar Gods stem te luisteren (daar zullen heelaas velen mee instemmen). De waarheid is ook, dat het meeste van wat God aan troost en bemoediging en vermaning door profetische woorden wil zeggen, helemaal niet wordt ontdekt, laat staan uitgesproken. Het risico, dat een mens meer zou willen profeteren, dan God zou willen zeggen is niet groot. Paulus stelt zich een ideale samenkomst voor, waarin allen profeteren (1 Cor.14:24). Maar waar slechts één profetie is, zou deze, wanneer er een sfeer van verwachting is, vele aanwezigen met een profetisch woord kunnen aanspreken.

Hoe weten wij of alles wat is uitgesproken van God komt?

OT: valse profeten en hun motivatie

Deze vraag doet zich al voor in het OT, waar allerlei valse profeten in de naam van de God van Israël optraden en allerlei boodschappen verkondigden, terwijl God helemaal niet tot hen gesproken had. Zo moet Ezechiël het oordeel aankondigen over de valse profeten en profetes-
sen van Juda. Ezech.13:2vv. *Mensenkind, profeteer tegen de profeterende profeten Israëls en zeg tot hen, die naar eigen inzicht profeteren: Hoort het woord des Heren. Zo zegt de Here Here: Wee de dwaze profeten, die hun eigen geest volgen, zonder iets geschouwd te hebben. Als vossen in bouwvallen zijn uw profeten o Israël. Gij zijt niet op de bressen gaan staan en gij hebt geen muur opgetrokken om het huis Israëls, opdat het in de dag des Heren zou kunnen standhouden in de strijd. Bedrieglijke dingen en leugenachtige waarzeggerij hebben zij geschouwd, die zeggen: Zo luidt het woord des Heren - terwijl de Here hen niet gezonden heeft; en dan wachten zij nog op de vervulling van het woord.*

Nog duidelijker klinkt de beschuldiging aan de profetessen: Ezech.13:17vv. *Zo zegt de Here: Wee haar, die toverbanden binden om alle polsen en die sluiers winden om het hoofd van groot en klein, om zielen te vangen! Zoudt gij zielen vangen van Mijn volk en uw eigen zielen in het leven behouden? Gij ontheiligt mij bij mijn volk voor handen vol gerst en voor brokken brood, om zielen te doden die niet sterven moesten en om zielen in het leven te behouden, die niet moesten blijven leven, doordat gij mijn volk beliegt, dat naar leugen hoort.... Omdat gij de rechtvaardige bedroefd hebt met leugen, terwijl Ik hem geen smart aandeed en de handen van de goddeloze gesterkt hebt, opdat hij zich niet van zijn boze weg zou bekeren en leven.*

De belangrijkste verwijten aan de profeten van Israël zijn: Het profeteren naar eigen inzicht, het profeteren voor geld, waarbij de rechtvaardige niet wordt bemoedigd en de goddeloze niet wordt gewaarschuwd. Verder worden de valse profeten beschuldigd van het bedrijven van to-verij.

In de eerste plaats gaat het hier om het profeteren temidden van een zeer zondig volk, dat op allerlei manieren, maar vooral door afgoderij, van God is afgeweken. Hier heeft de profeet maar één ding te zeggen: bekering! Maar omwille van het financiële gewin of uit angst voor boosheid bij de raadplegers spreken de valse profeten naar eigen inzicht positieve beloften uit. Zij zijn zich ervan bewust, dat hun raadplegers afgodendienaars zijn, maar toch willen zij omwille van het geld een positief woord uitspreken. Een bepaalde boze opzet is hier dus duidelijk. De uitspraak over de toverbanden en sluiers van de profetessen kan symbolisch bedoeld zijn, in die zin, dat zij de rechtvaardige binden door middel van vloek en dat zij de ogen van de zondaar niet openen door hem op zijn zonde te wijzen. Maar het kan natuurlijk ook om bepaalde magische rituelen gaan, die deze zelfde doelen beogen. We spreken dus over een andere situatie dan in de hedendaagse gemeente, waar de gelovigen reeds een keuze voor Jezus hebben gemaakt, waar de profeten niet voor hun profetieën worden betaald en zij meestal het oprechte verlangen hebben om Gods woorden door te geven.

Natuurlijk geldt ook voor de hedendaagse profeet, dat hij gewaarschuwd is, wanneer hij weet, dat iemand die hem om raad vraagt, duidelijk in zonde leeft. Zo krijgt Ezechiël een waarschuwing, die iedere profeet op zichzelf kan toepassen. Ezech.14:3 *Mensenkind, deze mannen dragen hun afgoden in hun hart en hebben vlak voor zich gesteld, wat hun een struikelblok tot ongerechtigheid is; zou Ik Mij dan nog door hen laten raadplegen? ...*(9)

wanneer een profeet zich laat verdwazen tot een uitspraak, dan verdwaas ik de Here die profeet en Ik zal Mijn hand tegen hem uitstrekken en hem uitroeien ... de ongerechtigheid van de profeet is even groot als die van de raadpleger.

Ook geldt dezelfde terughoudendheid, wanneer een profeet ontdekt, dat hij op een verkeerde manier, als middelaar tussen God en mens wordt gebruikt. Sommige gelovigen, die in hun eigen persoonlijke relatie met de Heer te kort schieten, proberen via profeten toch aan de nodige openbaring te komen. Maar nooit is profetie bedoeld geweest als vervanging voor het persoonlijke gebedsleven en de persoonlijke relatie met de Heer. De aandacht en toeloop van de mensen naar de profeten kan heel strelend zijn voor profeten, die erkenning najagen. Maar hier ligt het gevaar van een heel verkeerde, onzuivere motivatie op de loer.

'Valse profetie' in onze tijd

eerzucht en geldingsdrang in de bediening

Recentelijk (2000) is er wat meer aandacht gekomen voor valse profetie in onze tijd. Dit heeft o.a. te maken met de herwaardering voor de bedieningen in de gemeente. Zo willen veel gemeenteliders komen tot een herstel van de bekende vijf bedieningen uit Ef.4:11 (apostelen, profeten, evangelisten, herders en leraars) in de plaatselijke gemeente. Dit is op zichzelf een goed streven, ook al moeten we beslist vraagtekens zetten bij mensen, die binnen een plaatselijke gemeente de titel apostel op zichzelf toepassen om daarmee een eenhoofdig leiderschap of piramidaal leiderschapsmodel te legitimeren. Een apostel is en was nooit een plaatselijke gemeentelider, maar altijd een reizende stichter van gemeenten. Wanneer iemand deze betiteling voert, moeten we ons afvragen, of dit wel uit een juiste motivatie gebeurt.

Het herstel van de bediening van profeten in de gemeente is ook een goede zaak, behalve wanneer men aan een dergelijke bediening een te groot gezag koppelt, zodat de profeet aan niemand meer verantwoording hoeft af te leggen. Profetie moet altijd aan toetsing onderworpen blijven. Zodra de profeet zichzelf beschouwt als het enige medium, waardoor God tot de gemeente spreekt en waardoor God de gemeente bestuurt, gaat er iets fundamenteel mis. De tijd van Mozes, waarin één mens het kanaal van het Godsbestuur was, is definitief voorbij! De Heer leidt door Zijn Geest het hele lichaam. En zal ieder in zijn eigen bediening inspireren. Het is gevaarlijk om daarbij een bepaalde bediening automatisch boven andere te willen plaatsen. Natuurlijk mogen er in de gemeente structuren van leiderschap zijn. Natuurlijk moeten er leiders zijn, die openbaring en visie voor de koers van de plaatselijke gemeente ontvangen. Maar waarachtig geestelijk leiderschap kenmerkt zich door zachtmoedigheid, de bereidheid tot zelfopofferend dienen en de bereidheid tot lijden.

Er zijn in de laatste jaren situaties bekend geworden rond profeten, die niet voldoende werden gemotiveerd door het zuivere verlangen om vanuit Gods liefde dienstbaar te zijn. Sommigen werden mede gedreven door een verlangen naar eer, prestige, erkenning van de bediening, aanhang en macht, en soms door heel ordinair financieel gewin. De oorspronkelijk goede gave van profetie kon daardoor bedorven raken. Omdat de gezindheid en motivatie bij de betreffende 'profeten' onzuiver was, konden ook onzuivere geesten (geesten van waarzeggerij) door hen gaan spreken. Het OT geeft ons in 2 Kron.18:22 een voorbeeld, hoe profeten met een onjuiste motivatie door een leugengeest werden geïnspireerd. Het gaat om profeten, die er zelf van overtuigd zijn, dat de Geest des Heren in hen werkt, maar omdat hun motivatie

wordt beheerst door eigenbelang en gewin, worden zij feitelijk geïnspireerd door leugengeesten en verkondigen aan koning Achab positieve orakels over een grote overwinning. Uiteindelijk wordt het vertrouwen op deze waarzeggerij Achab fataal en hij komt om in de strijd.

De kenmerken van deze onzuivere (boze) geesten zijn, dat zij dikwijls wel diepe waarheden en verborgenheden openbaren, maar veel te positieve (vaak op het vlees gerichte) beloften doen. De beloften spreken over eervolle bedieningen en welvaart in financieel opzicht. In hun verlangen om op de mensen indruk te maken, gaan sommigen zelfs zover, dat zij proberen heimelijk achtergrondinformatie over hun 'slachtoffers' in te winnen, om vervolgens deze achtergrondinformatie in hun 'profetie' te gebruiken. Dit is gelukkig echter zelden het geval. Omdat hun woorden door onzuivere geesten worden geïnspireerd kunnen hun slachtoffers daar ook negatieve gevolgen van ondervinden. Zo hoorde ik eens, dat verschillende zusters onwel waren geworden, nadat een dergelijke valse profeet hun de handen had opgelegd en over gezondheid had geprofeteerd. De ziekteverschijnselen weken direct, nadat de macht van deze leugengeest over hun leven was verbroken.

Valse profetieën komen ook voor in conflictsituaties binnen de gemeente. Soms hebben de bedrijven ervan niet eens door, dat zij door boze geesten worden geïnspireerd. Ze hebben vaak al langere tijd pijn geleden onder een werkelijk of een vermeend onrecht en zoeken naar een bevestiging van het eigen gelijk. Daarmee is hun instelling al onzuiver geworden en kunnen misleidende geesten hun slag slaan.

Valse profetie en 'profetie uit emotie'

Iets verder zullen we de problemen behandelen, die ontstaan, wanneer emotionele gelovigen, overigens met de beste bedoelingen, hun emoties misverstaan voor de stem van de Heilige Geest. Overigens zou ik deze uitingen van emoties niet direct valse profetie willen noemen, omdat de geestelijk motivatie niet verkeerd (zondig) hoeft te zijn.

Deze eerlijke bespreking over het voorkomen van valse profetie, moet ons niet angstig maken. Ook in de dagen van Paulus kwamen onduidelijke of zelfs misleidende profetieën voor. Paulus noemt dit in 2 Thess.2:2, waar mogelijk een misleidende geestesuiting oorzaak is van verwarring. Toch heeft Paulus de gemeente van Thessalonika al eerder gewaarschuwd om de werkingen van de geest niet te verachten. 1 Thess.5:19-21 *Dooft de Geest niet uit, veracht de profetieën niet, maar toets alles (alle profetieën) en behoudt het goede.* Het bestaan van valse profetie mag ons niet verleiden om negatief te staan tegenover alles wat als profetie naar voren wordt gebracht.

Onvolkomen is ons profeteren

Onvolkomen is ons profeteren; de beperktheid van de mens

Paulus zegt in 1 Cor.13:9: *Onvolkomen is ons kennen en onvolkomen ons profeteren..* Daarmee bedoelt hij, dat het de mens niet mogelijk is de volheid van Gods openbaring te vatten. Gods waarheid is te diep voor het menselijk bevattingsvermogen.

Bovendien is het niet altijd goed voor ons om met onze kleine menselijke vermogens alles te weten. God maakt zijn waarheid gedoseerd bekend aan mensen. Zo krijgt Daniel van de engel te horen (Dan.12:9): *Ga heen Daniel want deze dingen blijven verborgen en verzegeld tot*

de eindtijd. Ook is het voor een mens niet draaglijk, om alles over een ander te weten. Bovendien was het Paulus bekend, dat mensen soms geen raad weten met ingevingen, die haaks staan op hun eigen gedachten en verlangens.

Onvolkomen is ons profeteren; de vermenging met emoties

Naast de menselijke beperktheid, die niet in staat is alles van God te vatten, is er ook het probleem van het misverstaan van eigen gevoelens of emoties. Wanneer we geen voorzorgsmaatregelen nemen, is het mogelijk, dat gelovigen eigen gedachten en gevoelens misverstaan voor geïnspireerde gedachten van God, of dat zij eigen gedachten vermengen met de geïnspireerde gedachten van God.

In Hand.21:4 lezen we het volgende: *En wij vonden de discipelen en bleven daar (in Tyrus) zeven dagen. Dezen zeiden Paulus door de Geest, dat hij zich niet naar Jeruzalem moest inschepen*. Paulus zelf voelde zich juist door de Geest gebonden (Hand.20:21) naar Jeruzalem te gaan, maar daarbij maakte de Geest hem ook duidelijk, dat hem daar boeien en verdrukkingen te wachten stonden. Deze openbaring werd later nog eens bevestigd door de profet Agabus, die in Hand.21:11 profeteerde: *Dit zegt de Heilige Geest: De man van wie deze gordel is, zullen de joden te Jeruzalem zo binden en uitleveren in de handen van de heidenen*. Hier is duidelijk, dat de weg naar Jeruzalem en de weg van het lijden voor Paulus de weg van God zijn.

De openbaring van de broeders uit Tyrus en die van Agabus lijken strijdig met elkaar. Het is daarom belangrijk te begrijpen, hoe de Geest werkt. De broeders in Tyrus hadden door de Geest geïnspireerde gedachten ontvangen, waaruit bleek, dat Paulus in Jeruzalem de nodige verdrukkingen zou ondergaan. Zij voegden daar vanuit hun eigen liefde voor Paulus aan toe, dat hij helemaal niet naar Jeruzalem moest gaan. Daarin gingen zij te ver, want zij vermengden hun persoonlijke liefde voor Paulus met de openbaring van God. Ook de medereizigers van Paulus, die bij hem waren, toen Agabus zijn profetische woorden uitsprak, wilden Paulus weerhouden naar Jeruzalem te gaan. Gedreven door hun persoonlijke liefde voor de apostel konden ze deze profetische aankondiging maar moeilijk accepteren.

Waarom gaat het wel eens mis; 'profetie' uit de ziel

We zijn hier gekomen bij de belangrijkste oorzaken van onware profetie. Het zou te zwaar zijn om steeds van valse profetie te spreken, omdat hier geen sprake is van boos opzet. De uitgesproken woorden vinden hun oorsprong niet alleen in geïnspireerde gedachten van de Heilige Geest, maar deels of grotendeels in het zieleleven van mensen. We spreken dus liever over zielsmatige profetie. Het blijkt, dat bepaalde gedachten of emoties (meestal) onbedoeld kunnen worden misverstaan voor het spreken van God. Bij deze storende gedachten moeten we denken aan:

Voorkennis, vooroordeel en eigen ervaringen

Wanneer degene, die zich uitstrekt om een profetische woord te ontvangen teveel weet over degene voor wie hij bidt, is het mogelijk, dat zijn eigen voorkennis zich vermengt met de openbaring van God. Hetzelfde gebeurt, wanneer men zich reeds een positief of negatief oordeel over de ander heeft gevormd.

Bij storende emoties moeten we denken aan:

Bewogenheid, medelijden en enthousiasme

Vooraf bewogenheid kan met de beste bedoelingen vrij ernstige gevolgen hebben. Gelukkig is met enige voorzorgsmaatregelen zielsmatige profetie te voorkomen.

Om het misgaan van de profetie te begrijpen, neem ik een praktijkvoorbeeld van profetie uit bewogenheid. Er is in de gemeente iemand ernstig ziek, een ziekte met een eventueel dodelijke afloop, zoals kanker. Maar de gemeente laat het er niet bij zitten. Gedreven door liefde en bewogenheid wordt er door de gehele gemeente gevast en gebeden voor de genezing van de zieke. Dan klinkt er een profetie: De Heer zal de zieke oprichten. En meerdere van de aanwezigen bevestigen, wat de profeet heeft gesproken. Zij hadden die dag juist iets over genezing van zieken in de Bijbel gelezen. Toch overlijdt de zieke enige weke later. Iedereen is diep teleurgesteld, en ook de profeet moet het ontgelden. Hij heeft immers vals geprofeteerd. In het vervolg vindt men, moet er maar helemaal niet meer geprofeteerd worden, want profetie is immers zo onzeker. Degene die heeft geprofeteerd, voelt zich helemaal ontmoedigd, hij heeft bij zichzelf niet eens kunnen constateren, dat er iets misging bij het profeteren. Niet alleen is hij of zij een vriend of vriendin kwijtgeraakt, maar alle zelfvertrouwen en geloof in de gave van profetie is verdwenen. Zou hij of zij ooit nog durven profeteren, dwars tegen het zelfverwijt in, dwars tegen de afkeuring en minachting van broeders en zusters in?

Wat er is misgegaan, is echter vrij eenvoudig te reconstrueren. De hele sfeer van deze bidstond was geladen met het verlangen naar de genezing van de zieke en bij iedereen waren er emoties van bewogenheid rond het lot van de zieke. Toen de profeet zich uitstreckte om de geïnspireerde gedachten van de Geest te ontvangen, schreeuwde in zijn hart de bewogenheid voor de zieke. Op dat moment meende hij (zoals gewoonlijk) de indrukken van God te ondergaan, maar die werden totaal overstemd door de eigen emotie.

Op een vergelijkbare manier zijn in situaties van grote vreugde en blijdschap, situaties van opwekking of vernieuwing, profetieën uitgesproken over een zeer nabije wederkomst van de Here Jezus. Gelovigen meenden zeker te weten, dat zij zelf of iemand waarvoor zij baden, niet zouden sterven, voordat de Heer gekomen was. Ook deze profetieën kwamen niet uit. Ook hier werd het enthousiasme van het eigen moment verward met de stem van de Heilige Geest.

Overbekend zijn de verhalen, waarin een jongeman het mooiste meisje in de samenkomst benadert met de woorden: De Heer heeft mij laten zien, dat jij met mij zult trouwen. Hier hoeft niet altijd boos opzet in het spel te zijn. Men kan de eigen gevoelens van verliefdheid verwarren met het spreken van God. Ook de ouders van jonge mensen menen vaak openbaring te hebben ontvangen over de toekomstige partners van hun kinderen.

Storende gedachten en emoties van ernstiger aard

De wens om alleen positief te profeteren

Er zijn natuurlijk ook gedachten en emoties, die veel; minder onschuldig zijn. Ik denk daarbij aan mensenverering, hoogachting of juist minachting, verder aan situaties waarin vooroordeel of ook een bepaald eigenbelang een rol spelen. Hier gaan we

in de richting van valse profetie. Zo kan de wens om alleen maar bemoedigende en positieve woorden uit te spreken een gevaar zijn om een werkelijk vermanend woord van God te kunnen doorgeven.

Zo gebeurt het, dat ronduit slijmerig overkomende profetieën worden uitgesproken over bekende dienaren van de Heer. Het respect of de mensenverering, die men voor een dergelijke prediker heeft, spelen een zodanig grote rol, dat de profetische boodschap op zijn minst positief gekleurd wordt.

Hoe voorkomen we zielsmatige “profetie”?

Het is niet ingewikkeld hieruit een diepe les te trekken: Wanneer een gelovige niet leeg is van eigen gedachten, emoties, vooroordelen of belangen, wordt het moeilijker de stem van de Heilige Geest te verstaan en is er het mogelijk om de eigen motivaties te verwarren met het spreken van God.

In 2 Kon.3:15 lezen we de geschiedenis van Josafat, die samen met de koning van Israël en die van Edom de strijd moet aanbinden tegen de koning van Moab. Het leger van Moab is buitengewoon krachtig en daarom wil Josafat perse een profeet van de Here raadplegen. Ineens staan de drie koningen voor het huis van Elisa. Die voelt zich niet alleen overrompeld door zoveel hoogwaardigheidsbekleders, maar ook boos, omdat de koningen van Israël en Edom afgodendienaars zijn, die niets bij een profeet van God te zoeken hebben. Maar omwille van Josafat, de koning van Juda, wil hij toch de wil van God zoeken. Hij reageert dan: *Nu dan haalt mij een citerspeler! En het geschiedde terwijl de citerspeler speelde, dat de hand des Heren op hem kwam. En hij zeide: Zo zegt de Here...*

Het is duidelijk, dat Elisa zich van binnen wilde distantiëren van alle drukte, opwinding, en emoties om zuiver het woord van God te kunnen verstaan. Hij gebruikte daarvoor de geruststellende muziek van de citerspeler.

De les die wij hieruit kunnen trekken, is, dat voor het juist verstaan van de inspiratie van de Heilige Geest een zekere rust, een zekere onthechting nodig is ten opzichte van de situatie of ten opzichte van de mens, voor wie men een woord van God hoopt te ontvangen.

Omgekeerd is het zo, dat wanneer wij in een bepaalde situatie niet in staat zijn om ons los te maken van onze bewogenheid, enthousiasme, vooroordeel, voorkennis, eigenbelang, mensenverering etc., we op dat moment niet in staat zijn om als een zuiver kanaal van het spreken van de Heilige Geest te spreken.

Zichzelf distantiëren van de situatie

Natuurlijk kan men zich ook bewust losmaken van de omstandigheden en de gevoelens, die men in die situatie of jegens de persoon met wie men bidt, heeft. Men beslist dan op dat moment niets te voelen of te weten, maar geheel blanco voor God te willen staan. We zagen dat al in het voorbeeld van Elisa. Wij beslissen op dat moment niets te weten over de persoon of de omstandigheden, waarvoor we bidden.

In dit licht is het ook begrijpelijk, dat de meest ware en diepe profetieën soms komen van mensen, die ons verder helemaal niet kennen en van onze achtergronden niets weten. Zij heb-

ben geen enkele mogelijkheid om eventuele voorkennis over ons en onze situatie te vermengen met de geïnspireerde gedachten van de Geest. Voor iemand die zelf streeft naar zuivere profetie kan het soms wijs zijn om vooraf niet teveel informatie te vragen aan degene, voor wie men wil bidden.

De werking van lofprijzing en aanbidding in de profetie

Zoals reeds blijkt in de geschiedenis van Elisa (2 Kon.3:15) heeft (de juiste) muziek een rustgevende en ontspannende werking op het zieleleven van de mens. Tijdens muziek kan de mens zich ook gemakkelijker losmaken van de zorgen en emoties, waardoor hij in beslag was genomen. Dit heeft natuurlijk een goede uitwerking op de mogelijkheid om geïnspireerde gedachten van de Heilige Geest te ontvangen. Maar dit is slechts één kant van muziek, de ontspannende invloed op het zieleleven van de mens.

Lofprijs en aanbidding bij de vroege profeten

Voor het eerst in 1 Sam.10:5 lezen we over het samengaan van muziek en profetische geestvervoering. Nadat Samuel Saul heeft gezalfd tot koning over Israël, geeft hij hem de volgende boodschap mee: *Zodra gij de stad ingaat, zult gij een schare profeten tegenkomen, die van de hoogte afdalen, vóór hen uit harpen, tamboerijnen, fluiten en citers; zelf zullen zij in geestvervoering zijn. Dan zal de Geest des Heren u aangrijpen; gij zult met hen in geestvervoering raken en tot een ander mens worden.* Ook aan David was deze werking van muziek gecombineerd met zang bekend, getuige zijn vele Psalmen van lofprijs en aanbidding.

Dienst van lofprijs, aanbidding en profetie in de eredienst van David

In 1 Kron.25 laat David speciale zangers toevoegen aan de eredienst voor God. *Voorts zonderden David en de legeroversten tot de dienst af de zonen van Asaf, Heman en Jeduthun, die profeteerden bij het spel van citers, harpen en cimbalen.* In het totaal 288 zangers uit de stam van Levi doen bij toerbeurt dienst in de tempel. Hun taak is om onder begeleiding van citers, harpen en cimbalen, te zingen, maar vooral ook te profeteren. De zangers behoren tot de families van Asaf (de Psalmdichter), Heman (de ziener des konings) en Jeduthun (de kleinzoon van Samuel). Deze profetische dienst in de tempel raakt al spoedig in diskrediet door het optreden van valse profeten, die een financiële beloning vragen in ruil voor hun profetie. Dat hierbij de profeten niet langer onbevooroordeeld zijn, is duidelijk. Zij profeteren positief voor de rijken en negatief voor de armen.

Toch treffen we in het NT in de tempel nog twee profeten aan. In Luc.2:25-38 lezen we over de oude Simeon en Hanna, de profetes. De laatste diende God onafgebroken in de tempel met bidden en vasten.

Aanbidding als proclamatie

De lofprijzing van God met zang en muziek heeft als eerste uitwerking, dat de mens van zijn eigen problemen en zorgen wordt afgericht en zich richt op God. Zo sluit hij zichzelf voor afleidende gedachten en zorgen en opent zich voor God en het spreken van de Heilige Geest.

Ten tweede proclameert de gelovige (naar waarheid) Gods grootheid, liefde, trouw, genade etc. Deze belijdenis versterkt het eigen geloof in God en Zijn ingrijpen, hetzij door openba-

ring, hetzij door kracht van wonderen en tekenen. Een sfeer van gelovige verwachting wordt gewekt, een sfeer, waarin God kan werken.

Ten derde houdt een degelijke proclamatie de satan en zijn demonen op een afstand. Zij voelen zich thuis waar twijfel, onzekerheid en ongeloof worden geuit. Maar vluchten waar Gods naam wordt verheerlijkt en de overwinning van Jezus over het rijk der duisternis wordt ge-proclameerd.

God woont in de lofprijs

Ten vierde komt God in beweging, waar mensen hun harten zo openen en Hem aanbidden. Jac.4:8 *Nadert tot Mij en Ik zal tot u naderen!* David zegt in Ps.22:4 *Nochtans zij Gij de Heilige, die troont op de lofzangen van Israël.* Waar mensen God gaan loven en prijzen en Hem aanbidden vanuit de juiste gezindheid, zal God zijn aanwezigheid voelbaar maken en zal Hij Zich graag openbaren. De profeet Asaf maakt in Ps. 50:23 duidelijk: *Wie lof offert, eert Mij, en baant de weg, dat Ik hem Gods heil doe zien.* God reageert dus op menselijke aanbidding met openbaring.

Conclusie

Het eren en aanbidden van God, met muziek, zang, aanbidding, nieuwe tongen, etc. bewerkt dus een verandering bij onszelf, waardoor wij ons hart openen voor het zuiver verstaan van Gods stem. En het bewerkt bij God de bereidheid om op onze gelovige proclamatie in te gaan met kracht en openbaring.

Woord van Wijsheid en Woord van Kennis

Traditioneel worden deze beide openbaringsgaven in de Pinksterbeweging opgevat, als het ontvangen van geopenbaarde wijsheid en geopenbaarde kennis door de Heilige Geest. Bij kennis denkt men dan in de eerste plaats aan openbaring van verborgenheden, bv. diep verborgen en verdrongen pijnen of herinneringen, die soms in het pastoraat de sleutel vormen tot innerlijke genezing. Bij wijsheid denkt men dan vooral aan geopenbaarde leiding van God om een bepaalde zaak uit te voeren. Om dit heel kort samen te vatten; bij kennis gaat het om inzicht in een verborgen waarheid, bij wijsheid om praktische oplossingen te geven voor een probleem. Let wel het gaat hier om openbaring en niet om psychologische kennis of levenswijsheid. Voor beide gaven geldt, dat de openbaring grotendeels wordt gegeven, voordat men spreekt. Dat geeft de gelovige de gelegenheid er zelf over na te denken, of de ander ernaar te vragen in de trant van: De Heer laat mij zien, dat ... Klopt dat? Het is trouwens mogelijk, dat degene, voor wie men bidt uit schaamte of opstandigheid glashard ontkent, dat de geopenbaarde dingen op zijn of haar leven betrekking hebben.

“Kennis en Wijsheid” binnen het kader van Paulus brief aan de Corinthiërs

Binnen het kader van Paulus' brief aan de Corinthiërs gaat het bij het woord van wijsheid vooral om de prediking van de Goddelijke wijsheid, die zo contrasteert met de Griekse en joodse wijsheid, nl. dat door de kruisdood van Jezus verzoening en redding wordt teweeg gebracht. 1 Cor.1:24 *Maar voor hen die geroepen zijn, joden zowel als Grieken, prediken wij Christus, de kracht Gods en de wijsheid Gods.* 1 Cor.2:7 *maar wat wij spreken, als een geheimenis is de verborgen wijsheid Gods, die God reeds van eeuwigheid voorbeschikt heeft tot*

onze heerlijkheid. Bij het woord van kennis gaat het vooral om het juiste omgaan met de geloofskennis die de gelovigen hebben ontvangen. Paulus verwijst in deze brief meerdere keren naar de kennis van de gelovigen. 1 Cor.8:1 *Wat het offervlees aangaat, wij weten, dat wij allen kennis bezitten. De kennis maakt opgeblazen maar de liefde sticht.* 1 Cor.8:7 *Maar niet bij allen is die kennis. Want sommigen in hun geweten nog niet los van de afgod, eten dit vlees als afgodenoffer en hun geweten, dat zwak is wordt erdoor besmet.* Het gaat hier dus om de kennis, dat de Griekse afgoden niet bestaan (ook al erkent Paulus het bestaan van de demonen, die zich achter de afgoderij verbergen wel) en dat daarom het eten van vlees, dat aan de afgoden geofferd was, in principe geen kwaad kan. Dat de apostelen in deze kwestie ook een openbaring van Goddelijke wijsheid nodig hadden, komt hierna aan de orde. Ook in het heden zou het kunnen voorkomen, dat God dergelijke kennis openbaart, waardoor de gelovigen in huidige de tijd, waarin zij leven, leiding ontvangen.

“Kennis en wijsheid” in de context van pastoraat en getuigenis

Binnen het kader van deze studie, zullen we het Woord van Kennis en het Woord van wijsheid toch maar reserveren voor resp. de onthullende openbaring en de praktische leiding, die God geeft in allerlei situaties van het leven. Daarbij moeten we in het geval van kennis denken aan bijzondere openbaring van verborgenheden in het pastoraat en in het getuigenis. Paulus noemt een dergelijke situatie in 1 Cor.14:24 . Hij spreekt daar echter over profetie, waaruit wij kunnen opmaken, dat het woord van kennis en profetische openbaring elkaar overlappen. *Maar als allen profeteren en er komt een ongelovige of toehoorder binnen, dan wordt hij door allen weerlegd, wordt hij door allen doorgrond, het verborgene van zijn hart komt aan het licht en hij zal zich ter aarde werpen, God aanbidden en belijden, dat God inderdaad in uw midden is.* Het aan het licht brengen van het verborgene van zijn hart, kunnen wij zeker het woord van kennis noemen. In dit geval is het sleutel tot het hart van de ongelovige. Hij of zij wordt geconfronteerd met de levende Jezus, die alles weet, zelfs de dingen die voor anderen verborgen waren.

Het is ons wel duidelijk, dat wij zeer wijs met het woord van kennis moeten omgaan. Zeker, wanneer er nog anderen bij zijn, kan het soms bijzonder beschamend, of kwetsend zijn, om de verborgenheden van het hart openlijk bekend te maken. In een gesprek onder vier ogen, of binnen de bescherming van een veilige groep kan dat gemakkelijker.

Een duidelijk Bijbels voorbeeld van een woord van wijsheid vinden we in Hand.15:19, waar Jacobus, de broeder des Heren, een oplossing heeft voor het samengaan van gelovigen uit de joden en uit de heidenen. *Daarom ben ik van oordeel, dat men hen die zich uit de heidenen tot God bekeren, niet verder moet lastigvallen, maar hun aanschrijven, dat zij zich hebben te onthouden van wat door de afgoden bezoedeld is, van hoererij, van het verstikte en van bloed.*

Dat het hier niet gaat om een verstandig compromis, blijkt uit de instemming van de andere apostelen en de manier, waarop zij deze boodschap aanbevelen. Hand.15:28 *Want het heeft de Heilige Geest en ons goedgegacht, u verder geen last op te leggen dan dit noodzakelijke: onthouding van hetgeen de afgoden geofferd is, van bloed, van het verstikte en van hoererij.* Het gaat hier dus om een geopenbaarde praktische wijsheid, die door alle apostelen werd aanvaard als wijsheid van God in die situatie.

Onderscheidingen van geesten

Het beoordelen en toetsen van geestesuitingen

Als derde openbaringsgave noemt men wel onderscheid van geesten. Ook hier moeten wij ons afvragen, wat Paulus met deze gave heeft bedoeld. In 1 Cor.12:10 spreekt de Griekse tekst over diakriseis pneumatou (lett. beoordelingen/onderscheidingen van geesten). De uitdrukking wordt direct na de profetie genoemd. Ook in 1 Cor.14:29 lezen we, dat er direct na het profeteren een beoordeling/onderscheiding moet plaats vinden. Waarschijnlijk heeft Paulus met deze gave van *beoordelingen van geesten* bedoeld: *het beoordelen van de uitingen van de geest*. Juist omdat het mogelijk is, dat profetische woorden (onbedoeld of vanuit verkeerde motivatie) onzuiver zijn, is het altijd nodig, dat profetieën worden beoordeeld en getoetst.

Het beoordelen van de uitingen van de Geest

Het is slechts zelden mogelijk met bepaalde objectieve toetsingscriteria openbaringen te toetsen. Paulus noemt een criterium in 1 Cor.12:3, dat echter alleen behulpzaam is in een situatie, waarin de gemeente ook door (voormalige) heidense waarzeggers (die meestal in een bepaalde trance profeteerden) wordt bezocht. *Daarom maak ik u bekend, dat niemand door de Geest Gods sprekende, zegt: Vervloekt is Jezus; en dat niemand kan zeggen: Jezus is Here, dan door de Heilige Geest.*

Iets dergelijk zou zich in een zendingssituatie best kunnen voordoen, maar in de gevestigde gemeente gaat het bij profetische uitingen toch meestal om mensen, van wie wij weten, dat ze door de Heilige Geest zijn vervuld, en dat zij Jezus eren.

Het volgende algemene toetsingscriterium, dat profetie nooit strijdig mag zijn met de Schrift, is ook slechts zelden bruikbaar. Verreweg de meeste profetie, gaat niet over algemene geloofswaarheden, die aan de Schrift getoetst zouden kunnen worden. Het gaat meestal om (persoonlijk bedoelde) bemoedigen, vertroosting en waarschuwingen en richtingaanwijzers naar de toekomst. Deze zijn meestal niet aan Bijbelse leer te toetsen, maar ze zijn óf van God, óf uit het vlees, óf uit een onzuivere geest, óf gemengd.

Labiele mensen

De mogelijkheid, dat profetieën deels van boze geesten afkomstig zouden kunnen zijn, sluit ik niet uit. Dit komt echter binnen de gemeente gelukkig vrij zelden voor. Bij dergelijke demonische profetie gaat het meestal om zeer labiele mensen, waarvan op het eerste gezicht al duidelijk is, dat zij op allerlei terreinen nog gebonden zijn. Zij staan nog open voor demonische inspiratie. Daarnaast komt het voor, dat labiele mensen, vanuit een beplaaide geldingsdrang of verlangen naar erkenning de eigen (verwarde) gedachten als 'woord van God' doorgeven.

Niet opgeruimde occulte gaven

Ook komt het voor, dat broeders of zusters met een (eventueel aangeboren) occulte gave niet afdoende zijn bevrijd. Er zijn gevallen bekend van mensen, die behept waren met een occulte gave van telepathie of waarzeggerij. Toen zij tot geloof kwamen, gebruikten zij hun telepa-

thische gaven gewoon in de gemeente. Hun bijzondere invoelingsvermogen verbaasde menigeen. Totdat na enige tijd door middel van de werking van onderscheid van geesten, deze achtergrond werd geopenbaard, meenden sommigen, dat het hier ging om werkingen van de Geest. De geschiedenis van Simon de Magiër uit Hand.8:9 vv. is een voorbeeld van een occultist, die tot geloof kwam. Zijn vreemde ideeën over de verhandelbaarheid van de gaven van de Heilige Geest zijn een aanwijzing, dat hij nog steeds onder de verduisterende invloed stond van de machten, die hem hadden geïnspireerd.

Valse profetie uit onzuivere bedoelingen

Onder het hoofd valse profetie heb ik reeds gesproken over de reële mogelijkheid, dat profeten van God, wanneer ze door een verkeerde motivatie worden gedreven (eer, macht, geld), uiteindelijk door onzuivere geesten worden geïnspireerd.

Onderscheid door de Heilige Geest

Voor al deze situaties, zowel het beoordelen van de zuiverheid van profetische woorden door gelovigen, als het onderscheiden van demonische inspiratie, heeft de Heilige Geest de gave van onderscheidingen/ beoordelingen van geesten gegeven. Hierbij gaat het niet om een verstandelijke beoordeling. Het menselijke verstand is ontoereikend om werkingen van de Heilige Geest te beoordelen. 1 Cor.2:13vv. *Hiervan spreken wij dan ook met woorden, die niet door menselijke wijsheid, maar door de Geest geleerd zijn, zodat wij het geestelijke met het geestelijke vergelijken (óf: zodat wij geestelijke dingen aan Geestvervulde mensen uitleggen). Doch een ongeestelijk mens aanvaardt niet hetgeen van de Geest Gods is, omdat het slechts geestelijk (met behulp van de Geest) te beoordelen is.*

Wat is het wezen van de gave van onderscheidingen van geesten? Bijna iedere Geestvervulde gelovige bezit deze gave in meer of mindere mate. Het gaat nl. om het instemmen of niet-instemmen van de Heilige Geest in het eigen hart met datgene, wat door anderen als profetie of openbaring naar voren wordt gebracht. Zeker wanneer men zelf profetische openbaring of inspiratie ontvangt, zal men ook bij anderen ervaren, dat zij op dezelfde manier door de Geest worden aangesproken. We moeten hier trouwens opmerken, dat deze 'gave', dit meegetuigen van de Heilige Geest in ons hart, meestal alleen werkt, wanneer de profetie het eigen leven, de eigen gemeente of het leven van broeders en zusters betreft, die in een nauwe relatie staan met ons staan. Vaak zullen profetieën, die geen betrekking hebben op onze situatie, min of meer neutraal worden ondergaan. We ervaren er niets speciaals bij.

Harmonie van de Geest

Vaak bespeurde ik in mijn werk als prediker de eenheid van de Heilige Geest bv, doordat de gebeden en profetische woorden in de gemeente, ja zelfs de liederen, naadloos aansloten op de boodschap, die ik op de betreffende dag in die gemeente zou brengen. De eenheid van de inspiratie van de Heilige Geest bij verschillende mensen, die het van te voren niet van elkaar wisten, was ronduit verbazingwekkend, of liever gezegd: precies, zoals God het bedoelde.

Bij sommige profeten is de gave van onderscheiding veel dieper ontwikkeld. Vaak heeft dat te maken met een diepere manier van luisteren en het afleggen van mensenvrees. Het luisteren naar de stem van de Heilige Geest kan zich ontwikkelen door ernaar te verlangen, maar het kan ook worden gescherpt, wanneer men onplezierige ervaringen heeft gehad met valse

profetie. 'Dat overkomt me nooit meer. In het vervolg ga ik niet meer af op het uiterlijk, de reputatie en de mooie woorden van de z.g. profeet, maar ik stem mij geheel af op wat de Geest in mijn binnenste legt. Daarbij maak ik me los van de mening van anderen, die Halleluja roepen bij alles wat positief klinkt'.

Paulus stelt in 1 Cor.14:29 *Wat de profeten betreft; twee of drie moeten spreken en de overigen moeten het beoordelen. Indien aan een ander die daar gezeten is, een openbaring ten deel valt, moet de eerste zwijgen. Want gij kunt allen één voor één profeteren, opdat allen lezing en opwekking erdoor ontvangen.*

Toesten moet!

In de eerste plaats is het beoordelen niet vrijblijvend maar een plicht. Geen enkele profeet mag zich aan beoordeling onttrekken, door te stellen, dat er geen kritiek op het spreken van God gegeven mag worden. Wie zo spreekt, is niet ver van zijn val! Profetie en openbaringen moeten altijd getoetst worden.

Ten tweede mogen 'de overigen' zich niet aan deze verantwoordelijkheid onttrekken, omdat het vervelend is, de woorden van een ander te beoordelen, of omdat men dan voor kritisch, of voor ongelovig of voor twijfelaar zou kunnen worden uitgemaakt.

Ten derde moeten we ons hier afvragen, wie de overigen (die moeten beoordelen) eigenlijk zijn. Blijkens het vervolg (gij kunt allen één voor één profeteren) zijn dat de overige profeten. Bij iedere profeet wordt dus een zekere mate van onderscheiding door de Heilige Geest verondersteld. Om geen enkele onduidelijkheid te laten bestaan, zegt Paulus, dat degene, die geprofeteerd heeft, een ander (degene die toetst) aan het woord moet laten, wanneer die een openbaring heeft ontvangen.

Hij moet dus de anderen gelegenheid geven een beoordeling uit te spreken.

Meestal een positieve beoordeling of aanvulling

Daarbij moeten we bedenken, dat meestal deze beoordeling heel positief uitvalt, omdat gewoonlijk de overige profeten vanuit de aan hen gegeven openbaring alleen maar het uitgesproken woord zullen bevestigen en versterken.

Voor de duidelijkheid, het is niet de bedoeling, dat iedereen zich mengt in het beoordelen van profetieën. Alleen de profeten, zij die de Geest of (verkeerde) geest achter de profetie verstaan, zijn in staat een beoordeling te geven.

Toetsing van profetische woorden

Dat wil niet zeggen, dat de beoordeling van profetieën helemaal wordt overgelaten aan het subjectieve gevoel van één ander of meerdere anderen, die menen de gave van onderscheiding te hebben ontvangen. Er zijn ook nog wel een aantal onderscheidingscriteria, die gezamenlijk licht geven op de waarheid van een profetisch woord. Naast de gave van 'onderscheidingen/ beoordelingen van geesten' en de toetsing aan de Schrift kunnen we daarbij denken aan de volgende punten:

Is het karakter van de boodschap in overeenstemming met het karakter van God?

Profetie komt uit het hart van God. Daarom zullen uitgesproken woorden ook moeten overeenstemmen met het wezen van God. Hier liggen nog wel een aantal vragen. Vanuit de persoonlijke ervaring met een liefdevolle vertroostende Vader hebben sommige moeite met ernstige en sterk vermanende profetie, waaraan een oordeelsdreiging is gekoppeld. Men meent, dat profetische woorden daarom altijd liefdevol moeten zijn. Hier geeft de Bijbel ons meer hulp. Bij de profeten van het OT lezen we vele oordeelsprofetieën, waarin het ongehoorzame volk Israël met straffen en oordelen wordt bedreigd. De oproep tot bekering wordt niet altijd uitgesproken, maar is toch inclusief. Door bekering kan het oordeel van God altijd afgewend of verzacht worden.

Ook Jezus zelf heeft bv. in Luc.21:6 het oordeel over Jeruzalem en de tempel aangekondigd. *Wat gij daar aanschouwt - er zullen dagen komen, waarin geen steen op de andere gelaten zal worden, die niet zal worden weggebroken.* Zoals we weten zijn deze oordeelsprofetieën in het jaar 70 n.Chr. daadwerkelijk in vervulling gegaan. Ook in het persoonlijke vlak of ten aanzien van gemeenten kunnen profetieën wel eens heel dreigend klinken. Zo moest Johannes aan de gemeente van Efeze de volgende waarschuwing doorgeven. Openb.2:4 *Maar ik heb tegen u, dat gij uw eerste liefde verzaakt hebt. Gedenk dan van welke hoogte gij gevallen zijt en bekeer u en doe weer uw eerste werken. Maar zo niet, dan kom ik tot u en ik zal uw kandelaar van zijn plaats wegnemen, indien gij u niet bekeert.* Met de dreiging van het wegnemen van de kandelaar wordt bedoeld de geestelijke ondergang van de gemeente. De oordeelsaankondiging van God heeft wel altijd een waarschuwend karakter. God heeft geen behagen in de ondergang van de goddeloze, maar veeleer, dat hij zich bekeert.

Aankondiging van onvermijdbaar onheil (doem)

Meerdere malen maakte ik het mee, dat gelovigen hun dromen met mij deelden, omdat ze daardoor waren verontrust. Zij vroegen zich af of deze onheilspellende dromen van God konden zijn. Het ging in hun verhalen om dromen met een duidelijk onvermijdbaar onheil (doem). Het waren dromen, waarin om onduidelijke redenen verwanten, kinderen, echtgenoten of de hoofdpersoon op gruwelijke wijze sterven, of door zelfmoord om het leven komen. Het mag duidelijk zijn, dat doem (onvermijdbaar noodlot) nooit uit God voortkomt. Deze dromen zijn hetzij door angst hetzij door demonen geïnspireerd. Dit kan ook gelovigen overkomen, omdat men in de slaap betrekkelijk kwetsbaar is voor dergelijk indrukken. Het is duidelijk, dat wij dergelijke dromen direct als leugen aan de kaak stellen, hun oorsprong als demonisch ontmaskeren en hun voorspelling direct verbreken in de naam van Jezus.

Is de bewuste profetie in harmonie met vroegere profetieën over dezelfde persoon?

Een volgend criterium is toepasbaar op profetische boodschappen voor individuele mensen. Hoe staat de gehoorde profetie in relatie tot het reeds eerder geopenbaarde plan van God met iemands leven. Wie zelf naar de stem van de Heilige Geest luistert en ook af en toe via anderen profetieën ontvangt, weet ongeveer wat God met het eigen leven van plan is. God is natuurlijk ook de God van verrassingen, die steeds weer nieuwe dingen doet. Maar zijn verrassingen zijn toch een vervolg, een aanvulling, op wat God al eerder heeft gedaan of heeft gesproken. Ook hier is enige voorzichtigheid op z'n plaats. Wanneer God heeft gesproken over een verre toekomst, kan daar een omweg (ter voorbereiding) aan voorafgaan. Denk maar aan de geschiedenis van Jozef uit Genesis.

Toetsing of de profeet zichzelf brengt of bevoordeelt

Deze manier van toetsen vinden we al in Didache, een geschriftje uit 115 n.Chr.

In verschillende sektarische groepen zijn er leiders geweest, die op grond van allerlei z.g. openbaringen zichzelf steeds meer centraal stelden. Vaak trokken zij absolute macht naar zich toe en maakten zich meester van het geld van de gelovigen. Degenen, die de sekte wilde verlaten werden met 'profetische woorden' bedreigd, dat zij ziek zouden worden of sterven. Over het algemeen kan men stellen, dat profeten die zichzelf middels profetieën bevoordelen (financieel, macht, eer, gezag) geen profeten zijn, maar charlatans.

Ook proberen wij te proeven of de profeet uit is op andere vormen van voordeel, zoals erkenning en eer of macht over mensen. Vaak herkennen wij deze profeten, doordat hun woorden te positief zijn. Zij beloven in hun profetieën over anderen ook vaak eer, erkenning en financiële overvloed. Zij jagen immers ook zelf deze dingen na en spreken daarom ook voor anderen vanuit een onzuivere op het vlees gerichte geest.

Heiligheid van het leven van de profeet

Ook dit criterium is niet eenvoudig te hanteren. In de eerste plaats kennen wij de profeet meestal alleen van de buitenkant en kunnen wij zijn hartsgesteldheid niet controleren. Ten tweede gebruikt God juist onvolkomen mensen om Zijn woorden door te geven. Ook de profeten in de Bijbel waren niet volmaakt in heiligheid. Van hedendaagse profeten, die in hun leven bepaalde zonden toelieten, is bekend, dat zij toch zorgvuldig profeteerden. Over het algemeen kunnen we zeggen, dat wij voorzichtig moeten zijn met gelovigen, die in hun gevoelsleven of hun gedachtenleven verward of instabiel zijn. Er is een groot risico, dat juist zij eigen gedachten of gevoelens als woorden van God presenteren.

Is de vervulling van de profetie een graadmeter voor waarheid?

In Deut.18:21 lezen wij het volgende: *Wanneer gij nu bij uzelf mocht zeggen: Hoe onderkennen wij het woord, dat de Here niet gesproken heeft? Als een profeet spreekt in de naam des Heren en zijn woord wordt niet vervuld en komt niet uit, dan is dit en woord, dat de here niet gesproken heeft; in overmoed heeft de profeet gesproken, gij zult voor hem niet vrezen.*

Toch kennen we ook uit de Bijbel profetieën die niet in vervulling gingen, doordat men niet voldeed aan de voorwaarden voor de vervulling. Zo wordt in 2 Samuel 7:16 aan het huis van David een bestendig koningschap beloofd: *Uw huis en uw koningschap zullen voor immer bestendig zijn voor uw aangezicht, uw troon zal vaststaan voor altijd.* Toch heeft het huis van David niet meer over Juda geregeerd vanaf het moment van de Babylonische ballingschap (586 v.Chr.) tot aan de hemelvaart van Christus. De reden hiervan was de ontstellende afgoderij en onrechtvaardigheid van de koningen uit het huis van David. Ondanks de profetische beloften van God is het dus mogelijk, dat deze worden gefrustreerd door ongehoorzaamheid. Daarbij hoeft het niet perse te gaan om geloofsafval, zoals bij de nakomelingen van David, maar ook gewone ongehoorzaamheid aan, dat wat God als Zijn wil heeft geopenbaard. De Here Jezus heeft op allerlei manieren beloofd, dat de gebeden van zijn discipelen zouden worden verhoord. Joh.14:13 *en wat gij ook vraagt in mijn naam, Ik zal het doen, opdat de Vader in de Zoon verheerlijkt worde. Indien gij iets vraagt in mijn naam, Ik zal het doen.* Het mag duidelijk zijn, dat dit profetische woord van de Here Jezus vaak niet wordt vervuld. Zon-

der hieraan op dit moment een uitgebreide discussie te willen wijden, kunnen we wel zeggen, dat bij ons dikwijls de voorwaarden voor de vervulling van deze belofte ontbreken. Soms zijn wij niet werkelijk door de Geest met Jezus verbonden, soms bidden wij niet naar de wil van God, maar naar ons eigen vlees, en soms ontbreekt het ons aan geloof in de goedheid of de macht van God.

Specifiek, wanneer het gaat om oordeelsprofetie, weten wij, dat bekering het oordeel afwendt. De geschiedenis van Jona, die zijn profetie over de ondergang van Ninevé niet zag uitkomen, is daar het beste voorbeeld van.

Ook omgekeerd kan het zo zijn, dat iemand de (onuitgesproken) voorwaarden van de profetie niet vervuld en dat de profetie daardoor niet in vervulling gaat. Die voorwaarden kunnen liggen op het gebied van heiligheid, geloof en het maken van juiste keuzen. Iemand, die bij voorbeeld in een crisissituatie zijn taak in de gemeente neerlegt, kan soms de vervulling van allerlei beloften, die met zijn bediening verband houden, in gevaar brengen. Iemand, die een roeping heeft voor een zendingswerk, kan door een huwelijk met een niet-gemotiveerde partner het plan van God volledig doorkruisen.

Gave van Geloof

De gave van geloof wordt samen met de werkingen van krachten en de gaven van genezingen gerekend tot de z.g. krachtuitingen. Het gaat om drie aan elkaar verwante gaven. Met geloof wordt in dit verband niet het geloof bedoeld, waardoor men is behouden, maar een speciaal geloof, waardoor wonderen worden verricht. De Here Jezus noemt in een aantal situaties dit speciale geloof. Matt.21:21 *Voorwaar, Ik zeg u, indien gij geloof hebt en niet twijfelt, zult gij niet alleen doen, wat met deze vijgenboom is gebeurd, maar zelfs indien gij tot deze berg zegt: hef u op en werp u in de zee, het zal geschieden. En al wat gij in het gebed gelovig vragen zult, zul gij ontvangen.* Hier is dus sprake van een oproep tot bijzonder geloof, waardoor wonderen kunnen geschieden. Bij de genezing van de maanzieke jongen, vragen de discipelen (Matt.17:19) *Waarom hebben wij hem niet kunnen uitdrijven? Hij zei tot hen: Vanwege uw kleingeloof. Want voorwaar, indien gij een geloof hebt als een mosterdzaad, zult gij tot deze berg zeggen...* In beide situaties doet Jezus een oproep tot speciaal geloof, waardoor een wonder kan geschieden.

Geloof bij Jezus

Wanneer we naar het leven van Jezus zelf kijken, zien wij een groot aantal wonderen, die het gevolg zijn van deze gave van geloof. We kunnen daarbij denken aan de verandering van water in wijn op de bruiloft te Kana (Joh.2:7), de wonderbare spijzigingen (bv. Joh.6), het bestraffen van de stormwind op het meer (Matt.8:25; Luc.8:24), Jezus' wandeling over het water, gevolgd door Petrus wandelen op het water (Matt.14:25vv.). Ook in deze beide laatste geschiedenissen verwijt Jezus zijn discipelen en Petrus hun kleingeloof. Er is dus geloof voor nodig, waardoor deze wonderen kunnen geschieden.

Geloof voor financiën

Bij de gave van geloof gaat het dus om dat speciale geloof, waardoor men in een bepaalde situatie zekerheid heeft over Gods ingrijpen en voorziening. Er zijn vooral veel voorbeelden van de werking van de gave van geloof uit de hoek van de geloofszending, waar zendelingen

en evangelisten uitgingen zonder enige vorm van financiële zekerheid, maar waarbij God op wonderlijke manieren steeds voorzag. Uitgangspunt was vaak om nooit te vragen om geld, maar van God te verwachten, dat Hij, hetzij direct, hetzij door aan het hart van andere mensen te werken, in alle behoeften zou voorzien.

Werkingen van krachten

De gave van de werkingen van krachten (lett. inwerkingen van krachten) is vaak niet te onderscheiden van de gave van geloof. Bij beide gaat het immers om het zichtbaar worden van krachten van God op grond van speciaal geloof. Soms reserveert men de werkingen van krachten speciaal voor de bediening van bevrijding aan hen die gebonden of bezeten zijn.

Gezag over demonen

Iedere Geestvervulde gelovige heeft tot op zekere hoogte gezag over demonen. Allen kunnen zij boze geesten bestraffen en binden. In de kruisdood van Jezus is aan de duivel en zijn demonen in principe het gezag ontnomen. Zeker geldt dat voor de gelovigen, die door hun doop met Jezus zijn verenigd. Paulus maakt in de brief aan de Efeziërs duidelijk, hoe Jezus in zijn positie aan de rechterhand van de Vader, verheven is boven iedere macht van de duivel. Ef.1:21 *boven iedere overheid en macht en kracht en heerschappij, en alle naam, die genoemd wordt niet alleen in deze, maar ook in de toekomstige eeuw. En Hij heeft alles onder zijn voeten gesteld en Hem als hoofd boven al wat is, gegeven aan de gemeente, die zijn lichaam is, vervuld met Hem, die alles in allen volmaakt.* De gemeente deelt dus in het gezag van Christus over de duivel en zijn demonen. Dat wil niet zeggen, dat dit gezag automatisch functioneert. De duivel is geneigd zijn machtsposities vast te houden, totdat hij werkelijk met een woord van gezag in de naam van Jezus wordt verdreven. Veel gelovigen nemen door ongelof of onwetendheid deze gezagspositie niet in.

Dit bewustzijn van gezag kan echter ook groeien, door het geloof, tot een echte gave van werkingen van krachten. Bij degenen, die deze gave in hoge mate hebben, wordt dit soms zichtbaar, doordat demonen zich al op een afstand manifesteren, zoals in de bediening van Jezus. De demonen worden bij het zien van een bepaalde dienstknecht van God zo nerveus, dat zij zich op allerlei manieren gaan uiten, bv. door schreeuwen, agressiviteit of door allerlei belijdenissen. Zo lezen we het volgende in Hand.16:16 *En het geschiedde, toen wij naar de gebedsplaats gingen, dat een zekere slavine, die een waarzeggende geest had, ons tegenkwam (welke aan haar eigenaars met waarzeggen veel voordeel aanbracht). Deze liep Paulus en ons achterna, luid roepende: Deze mensen zijn dienstknechten van de allerhoogste God, die u de weg tot behoudenis boodschappen. En dit deed zij vele dagen lang. Maar toen dit Paulus verdroot, wendde hij zich tot de geest en zeide: Ik gelast u in de naam van Jezus Christus van haar uit te gaan. En hij ging uit op datzelfde uur.* De Here Jezus spreekt in Matt.17:21 de geschiedenis van de maanzieke jongen (demonische vorm van epilepsie) de discipelen aan op hun gebrek aan geloof. Daarna zegt Hij: *maar dit geslacht vaart niet uit, dan door bidden en vasten.* Bidden en vasten zijn belangrijke pijlers in het proces van geloofsgroei.

Bediening van bevrijding

Uit de praktijk blijkt, dat de bediening van bevrijding van gebonden en of bezeten mensen gecompliceerd is. De gebonden mens moet bereid zijn occulte of onreine zonden te belijden, zodat vervolgens de banden van de occulte en onreine machten kunnen worden verbroken. In andere situaties is gedetailleerde openbaring nodig over de aard en werkzaamheid van de demonen, voordat zij min of meer met naam en toenaam kunnen worden aangesproken en in de naam van Jezus kunnen worden weggejaagd.

Verbreken van vloek

In dezelfde lijn van het bevrijden van gebondenen ligt de bediening van het verbreken van vloek. In onze westerse cultuur is het thema 'vloek' lange tijd (sinds de Verlichting) niet meer bespreekbaar geweest. In andere culturen ligt dat heel anders. Daar zijn hekserij, toverij en magie bekende fenomenen. Men is bang voor vervloeking. In het geval van onverklaarbaar ongeluk denkt men ook in eerste instantie aan vloek.

Wanneer iemand of een gezin, of een familie wordt achtervolgd, door zich herhalende rampspoed, hoor je ook in onze cultuur mensen wel eens zeggen: het lijkt wel een vloek! Waarschijnlijk hebben ze gelijk. In de wereld van de Bijbel was vloek een bekend fenomeen. Vervloeking wordt ook door God ernstig genomen. Zo spreekt God tot Abraham in Gen.12:3 *Wie u vervloekt zal ik vervloeken!* Ex.21:17 *Wie vader of moeder vervloekt, zal zeker ter dood gebracht worden.*

Zoals gebed kanalen opent, waarlangs God kan zegenen, zo opent vloek kanalen, waarlangs de duivel onheil en gebondenheid zendt. Treffend zegt Spr.30:10 *Belaster een knecht niet bij zijn heer, opdat hij u niet vloeke en gij ervoor moet boeten.* In de Bijbel wordt dus uitgegaan van de effectiviteit van vervloeking.

Zo spreekt Deut.23:4vv. een oordeel (vloek) uit over de Ammonieten en Moabieten: *omdat zij u bij uw uittocht uit Egypte niet met brood en water tegemoet gekomen zijn, en omdat zij tegen u Bileam, de zoon van Beor uit Petor in Mesopotamië gehuurd hadden om u te vervloeken. Maar de Here uw God heeft naar Bileam niet willen luisteren en de Here uw God heeft de vloek voor u in een zegen veranderd, omdat de Here uw God u liefhad.* Het is ook hier duidelijk, dat vloek een effect kan hebben. Daarom heeft God Bileam gedwongen te zegenen.

In sommige situaties komt de vloek (oordeel) van Godswege, zoals de uitspraak in Deut. 21:23 over iemand die de doodstraf heeft gekregen en als afschrikking aan een paal is gehangen: *maar gij zult hem dezelfde dag nog begraven, want een gehangene is door God vervloekt.*

Op een andere manier rust er toorn (vloek) van Godswege op het nageslacht van degene die afgoderij bedrijft. Ex.20:5 *gij zult u voor die (de afgodsbeelden) niet buigen, noch hen dienen, want ik de Here ben een naijverige God, die de ongerechtigheden der vader bezoek aan de kinderen, aan het derde en vierde geslacht van hen die mij haten.* In de Bijbel vinden we een aantal voorbeelden van een dergelijk vloek, zoals die over koning Jerobeam en zijn nageslacht, die in Dan en Betel gouden kalveren als afgoden had opgesteld. 1 Kon.14:10 *Ja, Ik zal van Jerobeam allen van het mannelijk geslacht uitroeien, van hoog tot laag in Israël. Ik zal het huis van Jerobeam wegvegen, zoals men drek wegveegt, totdat er niets van over is. Wie van Jerobeam in de stad sterft, die zullen de honden verslinden; en wie op het veld sterft, die*

zal het gevogelte des hemels verslinden. Eenzelfde vloek treft koning Achab en zijn vrouw Izebel, omdat zij Israël tot afgodendienst hadden verleid (1 Kon.21:21).

Verder spreekt de Bijbel een oordeel (vloek) uit over het nageslacht van een bastaard (onwettig kind). Deut.23:2 *Een bastaard zal niet in de gemeente des Heren komen; zelfs zijn tiende geslacht zal niet in de gemeente des Heren komen.*

Verdere vervloekingen vinden we in Deut 27 waar het volk Israël wordt opgeroepen een vloek uit te spreken over individuen, die afgodsbeelden maken, verder over wie de grens-scheiding van zijn grond verlegt, een blinde de verkeerde weg op stuurt, het recht van vreemdeling, wees en weduwe buigt, seksuele gemeenschap heeft met de vrouw van zijn vader, een dier, zijn zuster, zijn schoonmoeder, iemand die heimelijk een moord pleegt, een geschenk aanneemt om iemand te doden en onschuldig bloed te vergieten (huurmoordenaar), iemand die de woorden van de wet niet metterdaad volbrengt. Ook al zouden deze zonden nooit door de rechterlijke macht worden ontdekt en bestraft, toch hebben zij een vloek van Godswegen ten gevolge.

Niet God maar satan de uitvoerder van vloek

In het NT zien wij, hoe Paulus in de praktijk met een dergelijke vloek in de gemeente omgaat. Het gaat daar om een man die leeft met de vrouw van zijn vader (1 Cor.5:1vv.; vgl. Deut.27:20): *dan leveren wij in de naam van de Here Jezus, die man aan de satan over tot verderf van zijn vlees, opdat zijn geest behouden worde in de naam des Heren.* In aanvulling op het OT wordt hier dus duidelijk gemaakt, dat de satan de uitvoerder is van de vloek, doordat God Zijn zegende bescherming van een mens of van een bepaald geslacht aftrekt.

Psychisch/demonische overerving van vloek

Vervolgens wordt ons ook duidelijk, hoe vloek in opeenvolgende generaties kan worden overgeërfd. Wanneer we kijken naar de vloek op de bastaard en zijn nageslacht (Deut.23:2), dan vragen wij ons af, waarom volstrekt onschuldigen door deze vloek worden getroffen. Maar in feite gaat het bij een bastaard om iemand, wiens bestaan door zijn biologische vader totaal wordt ontkend; een uiterste vorm van afwijzing en liefdeloosheid, een totale afwezigheid van vaderlijk bescherming. Hierdoor wordt het kind psychisch gekwetst en vinden demonen een ingangspoort het kind verder te beschadigen. Deze beschadigde persoonlijkheid, zal op zijn eigen nageslacht in bepaalde opzichten een negatieve invloed hebben. Louter psychisch beschouwd wordt de verwerping van een kind over meerdere generaties overgedragen.

Verwerping heeft vaak vloek ten gevolge

Ook andere vormen van verwerping kunnen vloek ten gevolge hebben. Dit zien wij vaak gebeuren in gezinnen, waar één of meerdere kinderen niet gewenst zijn, of niet aan de verwachtingspatronen van de ouders voldoen. Ook hier gaat de psychische onzekerheid, die het kind door de verwerping oploopt, vaak gepaard met een negatieve demonische beïnvloeding. Valse schuldgevoelens, minderwaardigheidsgevoelens, zelfverwerping en soms zelfvernietiging kunnen het gevolg zijn. Ook kan de volgende generatie door het gefrustreerde gedrag van een ouder beschadigd worden.

Principiële opheffing van vloek door de overwinning van Jezus

Alle vormen van vloek zijn in principe verbroken, wanneer iemand zich tot Jezus Christus bekeert. Toch blijft de uitwerking van vloek soms doorgaan, totdat deze in de naam van Jezus ook metterdaad wordt verbroken. Dit heeft te maken met het feit, dat vloek door demonen wordt uitgewerkt. Zij zijn vaak niet bereid het voorwerp van hun kwelling (een geslacht, een mens) los te laten, totdat zij worden herkend, ontmaskerd en uitdrukkelijk in de naam van Jezus verjaagd. Wanneer de vloek ook een psychische component heeft, is er tevens een innerlijk genezingsproces nodig.

Ook hier geldt, dat er openbaring en onderscheid nodig zijn, om de oorsprong van het onheil zoveel mogelijk te weten te komen. Pas dan kan vloek en gebondenheid in de naam van Jezus worden verbroken.

Genadegaven van genezingen

Als laatste in de korte opsomming van genadegaven van de Heilige Geest noemt Paulus de genadegaven van genezingen. Het woord is meervoudig, omdat er verschillende soorten van geloof voor verschillende situaties van ziekte zijn. Alle geestvervulde gelovigen hebben tot een bepaalde mate gaven van genezing, maar deze gave kan ontwikkeld worden, wanneer iemand zich uitstrekt naar gaven van genezing en in het geloof wil groeien.

Bidden om genezing en de gaven van genezing

De gave van genezing is niet hetzelfde als tot God bidden om genezing. Alle gelovigen kunnen bidden om de genezing van zieken en in de gemeente wordt voortdurend voor zieke gelovigen gebeden. Deze gebeden worden ook verhoord. Maar de specifieke gaven van genezing hebben te maken met geloof, dat de Heilige Geest door mij heen ten aanzien van een zieke een wonder zal doen.

Leiding

De gaven van genezing hebben te maken, zowel met directe leiding van de Heilige Geest in bepaalde situaties, als met "geloof". In Joh.5:19 lezen wij: *Voorwaar, voorwaar ik zeg u, de Zoon kan niets doen van Zichzelf, of Hij moet het de Vader zien doen; want wat deze doet, dat doet ook de Zoon evenzo. Want de Vader heeft de Zoon lief en toont Hem al wat Hijzelf doet, en Hij zal Hem grotere werken tonen dan deze, opdat gij u verwondert.* Hier is duidelijk, dat Jezus in zijn bediening leiding van de Vader ontving (door de Heilige Geest) bij het doen van Zijn wonderen. Wat betreft de directe leiding van de Heilige Geest kunnen we in de eerste plaats denken aan de manier waarop Jezus zieken genas. Zo lezen we in Joh.5, dat Jezus het badhuis Bethesda bezoekt, dat dienst doet als een soort ziekenhuis. *En daar was een man die reeds 38 jaar ziek geweest was. Hem zag Jezus liggen en daar Hij wist, dat hij daar reeds lange tijd was, zeide Hij tot hem: Wilt gij gezond worden?... En Jezus zei tot hem: Sta op, neem uw matras op en wandel. En terstond werd de man gezond en nam zijn matras op en ging zijns weegs.* In dit geval is het niet de zieke, die bij Jezus komt, of bij Jezus gebracht wordt. In dit geval vraagt de zieke zelfs niet om genezing (misschien kent hij Jezus niet eens). Maar Jezus komt zelf naar Bethesda en wordt door de Geest opmerkzaam gemaakt op

die éne zieke, die temidden van de vele zieken op zijn matras ligt. Hier blijkt het specifieke spreken van God en de leiding van de geest in de gaven van genezing.

In een andere situatie, zoals in Matt.15:30 lezen we, dat de mensen hun zieken bij Jezus brengen: *En vele scharen kwamen bij hem, die lammen, kreupelen, blinden, stommen en vele anderen bij zich hadden, en zij legden die aan zijn voeten neer. En Hij genas hen allen, zodat de schare zich verwonderde.* In dit geval gaat het vragen om genezing van de zieken en hun familieleden zelf uit en Jezus geneest allen zonder onderscheid.

Geloof

Het 'geloof' voor de gaven van genezing kan ook versterkt worden door een zelf ontvangen genezing. Zo zijn er veel voorbeelden van gelovigen, die door God van een bepaalde ziekte waren genezen en daarna een bediening van genezing ontvingen speciaal gericht op (of extra krachtig in) de genezing van de ziekte, waaraan ze ooit zelf hadden geleden en waarvan ze genezing hadden ontvangen.

De gaven van genezing zijn gebaseerd op geloof in het woord van God. Daarbij gaat het niet alleen om het geloof van de dienaar, als ook om het geloof van de zieke en zijn omgeving (familie, vrienden, medegelovigen). Soms kan zelf het geloof van de zieke of zijn vrienden de doorslag geven bij de genezing. Zo zijn de gaven van genezing niet alleen afhankelijk van het geloof van een bepaalde dienstknecht van God, maar ook van het geloof van de zieke, het geloof van zijn directe familieleden, maar ook van de sfeer van geloof die op een bepaalde plaats aanwezig is.

Geloof bij de zieke zelf

Bij het voorbeeld van de blinde Bartimeüs uit Jericho in Luc.18:42 horen we Jezus zeggen: *Wordt ziende; uw geloof heeft u behouden* (genezen). Het vasthoudende geloof van Bartimeüs is, naast de genezende kracht van Jezus, de sleutel tot zijn genezing. De bloedvloeiende vrouw, die in Luc.8:48 Jezus aanraakt, krijgt te horen: *Dochter, uw geloof heeft u behouden, ga heen in vrede.* In Hand.14:9 lezen we het volgende: *Deze man (de verlamde man uit Lys-tra) luisterde naar Paulus, wanneer hij sprak, en Paulus keek hem scherp aan en zag, dat hij geloof had om genezing te vinden, en hij zeide met luider stem: Ga recht op uw voeten staan! En hij sprong overeind en liep heen en weer.*

Geloof bij een ouder, verzorger, vrienden, of verantwoordelijk iemand

In Luc.8:50 zet Jezus tegen Jairus, wanneer deze hoort, dat zijn dochttertje zojuist is gestorven: *Vrees niet geloof alleen, en zij zal behouden worden.* Hier is het geloof van de vader wezenlijk. Het dochttertje is zelf immers al dood. Na de genezing van Petrus schoonmoeder in Luc.4 lezen we, dat de bevolking van Kafarnaüm de zieken bij Jezus brengt (Luc.4:40): *Toen de zon onderging, brachten allen die zieken hadden, lijdende aan allerlei kwalen, dezen tot hem. Hij legde ieder van hen afzonderlijk de handen op en genas hen.* De Familieleden van de zieken nemen het initiatief hun zieke gezinsleden bij Jezus te brengen om genezen te worden.

Over het geloof van vrienden lezen we in Mark.2:5 waar vier vrienden een verlamde bij Jezus brengen. Hun geloof is zo groot, dat zij geen enkele moeite uit de weg gaan om hun vriend

bij Jezus te brengen, zelfs al moeten zij daar het dak voor openbreken. *En daar Jezus hun geloof zag, zeide Hij tot de verlamde: Kind uw zonden worden vergeven* en even later: *Tot u zeg Ik, sta op, neem uw matras op en ga naar uw huis*. Het geloof van de vrienden is hier de sleutel tot de genezing.

De Hoofdman van Kapernaüm komt bij Jezus voor de genezing van zijn knecht. Hij voelt zich duidelijk voor zijn personeel verantwoordelijk. Hij wil niet, dat Jezus zich verontreinigt, door het huis van een heiden binnen te gaan en zegt tegen Jezus, dat Hij slechts één woord hoeft te spreken en zijn knecht zal gezond worden. Jezus antwoordt (Matt.8:10): *Voorwaar, zeg Ik u, bij niemand in Israël heb ik een zó groot geloof gevonden!... Ga Heen, u geschiede naar uw geloof. En de knecht genas juist op dat uur*.

Geloof bij de gemeente

De gelovigen van het plaatsje Joppe sturen een afvaardiging naar Petrus, wanneer Dorkas, een zuster uit de gemeente is overleden (Hand.9:38). De reden om Petrus te roepen, kan niet anders dan geloof zijn. Petrus komt en wekt Dorkas op uit de dood. In Jac.5:14 staat: *Is er bij u iemand ziek? Laat hij dan de oudsten van de gemeente tot zich roepen, opdat zij over hem een gebed uitspreken en hem met olie zalven in de naam des Heren. En het gelovige gebed zal de lijder gezondmaken en de Here zal hem oprichten. En als hij zonden heeft gedaan, zal hem vergiffenis geschonken worden. Belijdt daarom elkander uw zonden en bidt voor elkaar, opdat gij genezing ontvangt. Het gebed van een rechtvaardige vermag veel doordat er kracht aan verleend wordt*. In de eerste plaats wordt hier van de oudsten verwacht, dat zij geloof hebben voor de genezing van de zieke, maar ook de motivatie van de zieke is belangrijk; hij dient zijn leven te reinigen van zonde, opdat zijn eigen gebed het gebed van een gerechtvaardigde zal zijn.

Geloof in de ruimere omgeving van de zieke

De Bijbel geeft ons in dit verband eerder een negatief voorbeeld van de afwezigheid van geloof. Zo vertelt Markus over het ongeloof in Jezus' vaderstad, Nazaret (Marc.6:5): *En Hij kon daar geen enkele kracht doen; alleen genas Hij enige zieken door handoplegging*. En Hij verwonderde zich over hun ongeloof. Ongeloof in de ruimere omgeving of familiekring van een zieke ontmoedigt niet alleen het geloof van de zieke, maar schept een sfeer, waarin Gods Geest niet kan en niet wil werken.

Lofprijzing, verwachting, geloof en de proclamatie van Gods liefde en genezende kracht vormen de sfeer, waarin Gods Heilige Geest met gaven van genezing het beste werkt.

De gaven van genezingen in speciale bedieningen.

Naast het feit, dat tot een bepaalde hoogte in iedere gelovige gaven van genezing tot ontwikkeling kunnen komen, zijn er ook sommigen, die God op een heel speciale manier heeft geroepen om in een bediening van genezing te staan. Uit de geschiedenis van de laatste eeuw kennen we vele evangelisten en leraars met een min of meer uitgesproken bediening van genezing. De meesten van hen raken snel zeer bekend vanwege de geweldige ziektenood, die er overal op de wereld is. Zo reizen gelovigen en ongelovigen grote afstanden om speciale genezingsdiensten te bezoeken, waar onder de bediening van genezingspredikers velen genezen. Ook voor deze genezingspredikers blijft gelden, dat het geloof van de zieken zelf en

eventueel hun omgeving de sleutel is tot de genezing. Maar sommige genezingen, waarvoor men zelf, of in de eigen gemeente, al langer had gebeden, blijken pas tijdens het bezoek aan een dergelijke genezingsdienst daadwerkelijk plaats te vinden.

Opvallend is het ook, dat allerlei gelovigen, die meewerken aan dergelijke genezingsdiensten, tijdelijke gaven van genezingen ontvangen, die alleen werken binnen de invloedssfeer van een dergelijke prediker. Na afloop van een dergelijke genezingscampagne schijnen zij niet meer over die speciale gaven van genezingen te beschikken, die zij tijdens de campagne ten toon spreidden. Hier is het natuurlijk de vraag, of dit tijdelijk mogen deel hebben aan de bediening van een dergelijke prediker, niet omgezet moet worden in zelfstandige gaven van genezing. Want het mag duidelijk zijn; God wil zegenen, ook met lichamelijke genezing, maar er zijn te weinig gelovigen, die werkelijk als kanalen van Zijn genezingskracht functioneren. Ook hier is m.i. een oefening en een uittreden in geloof nodig, waarbij men zich niet moet laten afschrikken door teleurstellingen in het begin. Natuurlijk is genezing geen automatisme. Wij blijven afhankelijk van de leiding van de Heilige Geest, die alleen in een persoonlijke omgang met God kan worden ontvangen.

De zelfstandige bovengemeentelijke bediening van speciale genezingspredikers zal altijd zijn plaats hebben in de gemeente van de Here Jezus wereldwijd. Toch ben ik van mening, dat de gaven van genezingen veel meer in de plaatselijke gemeenten tot ontwikkeling kunnen worden gebracht.

De gaven van genezing en de gezondheidszorg

Hier komen we op een heel precair onderwerp. De meesten van ons zullen in bepaalde situaties van hun leven de gezondheidszorg nodig hebben gehad en ook geweldig dankbaar zijn, dat zij in die situatie goed werden geholpen. In de traditionele kerken werd en wordt dan ook de gezondheidszorg gezien als een soort van vervanging van de wonderen van genezing, die Jezus tijdens Zijn leven op aarde deed. Men zegt dan ook dikwijls: God werkt ook door de gezondheidszorg. Daarbij is het kennelijk niet van belang of de artsen in kwestie gelovig zijn of niet.

Wij zijn als christenen dankbaar voor de verworvenheden van de medische wetenschap. Wanneer een been is gebroken, een zweer moet worden uitgedrukt, een wond moet worden gehecht, een kies is verrot of onze ogen om een extra lens vragen, hebben wij de medische wetenschap nodig.

Zonder iets af te doen van de 'zegen' van de hedendaagse gezondheidszorg, moet mij toch wel van het hart, dat de medische wetenschap geen goddelijke wetenschap en zelfs geen neutrale wetenschap is, wanneer zijn de gegevenheden van Gods Woord niet serieus neemt of zelfs in zee gaat met het occultisme.

De medische wetenschap en de demonen

Om maar te beginnen binnen de sfeer van de bevrijding van gebonden en de genezing van zielsziekten, heeft de medische wetenschap geen andere antwoorden, dan in de richting van de psychologie, psychiatrie en allerlei slaapmiddelen en antidepressiva. Zeker kunnen medicijnen als antidepressiva nodig zijn, zolang geen Goddelijke genezing of bevrijding heeft plaatsgevonden. En zoals geldt voor lichamelijke genezing, geldt het ook voor zielsmatige

genezing. Zoals de diabetespatiënt zijn medicijnen niet ongestraft kan laten staan, kan ook een zwaar depressief iemand niet zonder antidepressiva.

Maar het is duidelijk, dat met het ontkennen van het bestaan van boze geesten en vervloeking de medische wetenschap zichzelf ten zeerste heeft beperkt. Met laat mensen in hun geestelijke gevangenis. Die gevangenis, wordt misschien door begripvolle aandacht en medicijnen een beetje mooier aangekleed, maar het blijft een gevangenis, waaruit men slechts door bevrijding in de Naam van Jezus verlost kan worden.

De medische wetenschap en het stellen van diagnoses

Ook onder gelovigen heerst vaak het misverstand, dat artsen altijd met exacte betrouwbaarheid een diagnose kunnen stellen. Dat is in het geval van een botbreuk, die met röntgenstraling kan worden gefotografeerd, inderdaad het geval, maar bij vele interne ziekten is de diagnose heel moeilijk of pas tijdens een (kijk)operatie te stellen. Bloedvaten en darmen zijn redelijk met contrastvloeistoffen te fotograferen. In sommige situaties is het mogelijk met via een katheter een kleine camera in te brengen, maar voordat het zover is, moet de arts toch vaak afgaan op schaarse gegevens en een stuk intuïtie. En juist op het terrein van deze intuïtie gaat het soms fout, omdat de gedachten van de arts wel degelijk door de boze kunnen worden geïnspireerd. Zo kan de beoordeling van de arts negatiever uitvallen dan noodzakelijk en ook kan zijn benadering naar de patiënt toe veel negatiever en daarmee ontmoedigender zijn dan normaal.

Het ziekenhuis, een neutrale omgeving?

Voor velen is het ziekenhuis een omgeving, waar God door middel van de medische wetenschap mensen geneest. Maar de werkelijkheid is dat in het ziekenhuis ook vele mensen overlijden. Juist in een omgeving, waar mensen al heel kwetsbaar zijn, probeert ook de boze zijn slag te slaan. De macht van de dood, de duivel boekt hier zijn overwinningen, maar ook op andere manieren probeert de duivel het goede werk, dat in ziekenhuizen gebeurt te verstoren. Zoals wij in ons persoonlijk leven reeds merken, dat de duivel probeert Gods zegeningen tegen te houden en Gods kinderen te intimideren, zo doet hij dat natuurlijk ook in het ziekenhuis. Bepaalde fouten, die gemaakt worden en allerlei onverklaarbare stress wordt door hem veroorzaakt met het doel, dat in het bijzonder Gods kinderen schade zullen lijden.

Geen gelatenheid, maar geloof en strijdbaarheid

Dit betekent, dat we, wanneer we de medische wetenschap nodig hebben, toch niet passief ons aan de artsen en verpleegsters mogen overgeven. Zij zijn niet God! Wanneer we ons aan hun handen moeten toevertrouwen, is het heel belangrijk om ons te omringen met engelen en met gebed, onszelf te brengen onder het bloed van Jezus en de machten van de duivel te binden. Het is belangrijk om artsen en verplegend personeel te brengen onder het gezag van Jezus om zo te voorkomen, dat zij door de boze worden geïnspireerd tot verkeerde inschattingen, of dat hun ingrepen door de boze worden verstoord. Verder kunnen wij ons bij bepaalde behandelingen afvragen, hoe God daar tegenover staat en wat de bedoeling van God voor ons persoonlijk leven is. Wij hoeven niet iedere voorgestelde of iedere mogelijke behandeling te accepteren.

Hoofdstuk 8: Werking van de Geest in de Heiliging

Heiligingsbeweging

In de opwekkingsbewegingen van de vorige eeuwen (18/19e eeuw) neemt de z.g. *heiligingsbeweging* een grote plaats in. De Heiligingsbeweging stelde zich ten doel om te komen tot effectieve overwinningen over iedere vorm van verslaving aan zonde vanuit een persoonlijke relatie tot de Here Jezus. Een kind van God is niet alleen formeel gereinigd van schuld door het offer van Jezus, maar behoort ook te streven naar praktische levensheiliging.

Men beseft ten volle, dat de mens dit niet in eigen kracht kan, maar dat praktische levensheiliging de vrucht is van een leven in de Heilige Geest. Heel specifiek werd dan ook door de aanhangers van deze beweging gebeden om een 'doop van heiliging' door de Heilige Geest. Men verlangde naar een ervaring van de inwoning van de Heilige Geest. Daarbij verwachtte men in de eerste plaats hulp tot levensheiliging en in veel mindere mate speciale geestesgaven of toerusting tot een bediening.

heiliging en gaven

Dit laatste, het verlangen naar de doop met de Heilige Geest in verband met de gaven en bedieningen van de Heilige Geest, zou met het begin van de Pinksterbeweging rond 1905 veel meer de nadruk krijgen. De geweldige ontdekking, dat de doop met de Heilige Geest gelovigen bekrachtigt met gaven en bedieningen heeft het hele Christendom een nieuwe en blijvende impuls gegeven. Toch blijft de aandacht voor het wandelen door de Heilige Geest op een weg van levensheiliging voortdurend nodig.

De hoge pretenties van sommige leiders van de Pinksterbeweging (wij zijn vol van de Heilige Geest) werden te vaak gefrustreerd door bedroevende incidenten van ernstige zonden. Steeds weer kreeg de Pinksterbeweging slechte kritieken door zonden van hoogmoed, seksuele onreinheid of geldzucht. Dit brengt ons tot de conclusie, dat het accent wel eens te weinig op levensheiliging heeft gelegen.

Wat is nu de werking van de Heilige Geest in de daadwerkelijke levensheiliging?

Gelukkig is ook hier het werk van de Heilige Geest veelzijdig en aangepast aan het individu en de situatie. Vaak zien we, dat op het moment van de vervulling met de Heilige Geest, de verslaving aan verkeerde gewoonten of zonden zo totaal wordt doorbroken, zodat de persoon in kwestie zich tot die gewoonten of zonden niet meer aangetrokken voelt. Ineens smaakt de sigaret zelfs vies of lust men de drank niet meer. Of men voelt de steeds terugkerende behoefte tot een bepaalde zonde niet meer.

In andere gevallen worden door openbaring van de Heilige Geest de demonische geesten ontmaskerd, die iemand tot slaaf hebben gemaakt van allerlei dwangmatige zonden. In dat geval is het vaak al genoeg deze machten van duisternis in de naam van Jezus te verdrijven om daarmee ook een einde te maken aan de zondige verslavingen.

In andere situaties kan het nog een hele worsteling zijn om daadwerkelijk van bepaalde zonden af te komen, omdat die sterk met onze persoonlijkheid zijn vergroeid. Daarbij kan het belangrijk zijn om de overwinning, die Jezus aan het kruis heeft behaald over iedere verslavende macht, te proclameren en verder te belijden, dat de bevrijding door Jezus een feit is. Het belijden van het feit van bevrijding is sterker dan de symptomen van de aantrekkingskracht van de zonde.

In weer andere situaties wordt de aantrekkingskracht van bepaalde zonden of verslavingen doorbroken door hardop in tongen te bidden. Dit wapen kan men bij iedere verleiding tot zonde gebruiken, totdat de macht van de zonde of verslaving gebroken is.

Wandelen door de Geest

De Heilige Geest helpt de gelovigen bij het overwinnen van zondige verslavingen en het maken van de juiste keuzen. Hoewel de Heilige Geest vaak al werkt in het geweten van nog niet gelovige mensen, is het duidelijk, dat de Heilige Geest vanaf het moment van de vervulling in het geweten van de gelovige woont en gaat spreken. Dit spreken gebeurt op verschillende manieren. In de eerste plaats geeft de Heilige Geest onvrede in het hart van een gelovige, op het moment, dat hij of zij op een

verkeerde gedachte, begeerte of stimulans ingaat. De ervaring van onvrede en verwijdering van God wordt steeds sterker, naarmate men meer aan een dergelijke zondige gedachtenlijn toegeeft of tot zondige daden komt. Wanneer een gelovige vervolgens in aanbidding en lofprijs het contact met God zoekt, maakt de Heilige Geest duidelijk, dat er een barrière is, die eerst moet worden opgeruimd. Wanneer je dan je zonde(n) belijdt en vergeving vraagt, zal mettertijd de ervaring van Gods nabijheid weer terugkeren.

Het zoeken van de nabijheid van God met de hulp van de Heilige Geest noemen we wel het wandelen door de Geest. Hoe doe je dat? In Joh.4:23 legt Jezus de Samaritaanse vrouw uit, dat de waarachtige aanbidders de Vader moeten aanbidden in Geest en in waarheid. Het gaat dus om drie dingen: Aanbidden, Geest en waarheid.

Aanbidding

Ten eerste zoeken wij de houding van aanbidding; dat is niet hetzelfde als de houding van gebed. Bij gebed gaat het om bidden, vragen, verzoeken; bij aanbidding gaat het veelmeer om lofprijs, uitingen van dankbaarheid, gelovige proclamaties ten aanzien van Gods liefde voor ons en zijn plan voor ons leven.

Geest

Hierin is juist de werking van de Geest zo onmisbaar. Hij bereidt de weg naar God en toetst onze motieven. Hij maakt duidelijk of er iets tussen ons en God in staat en zo niet, dan ervaren wij de nabijheid en de liefde van God. Ook zullen we dan op allerlei manier Zijn stem verstaan en leiding ontvangen.

Waarheid

Natuurlijk werkt dit alles alleen in waarheid. Wij moeten van onze kant bereid zijn eerlijk en open te staan voor God en bereid te gehoorzamen aan dat wat Hij ons duidelijk maakt. Iemand, die leeft vanuit dankbaarheid, lofprijzing en aanbidding is veel minder gevoelig voor de verleidingen tot zonde.

Het bewust leven in gemeenschap met God de Vader door de bemiddeling van de Heilige Geest geeft ongelooflijke vrede en blijdschap. De Here Jezus verwoordt dat in het z.g. Hoge-priesterlijke gebed (Joh.17:3) *Dit nu is het eeuwige leven, dat zij U kennen, de enige waarachtige God, en Jezus Christus, die Gij gezonden hebt.* Het is een voorproef van het Eeuwige leven, dat wij in de toekomst zullen ontvangen. Naast de vreugde is er echter ook steeds de strijd om onszelf, onze oude begeerten en ambities en plannen te verloochenen en los te laten. Aan de ene kant kan dat heel moeilijk zijn, maar je zult er nooit geen spijt van krijgen, omdat de gemeenschap met God (het kennen van God) dat verre te boven gaat. Het omgaan met God de Vader en de Here Jezus is een beloning in zichzelf.

Veel van de nu volgende complexe varianten van zonde blijken op deze weg in de nabijheid van God vanzelf van ons af te vallen. Bij andere confronteert ons de Heilige Geest ons op een pijnlijke manier met onze nare karaktereigenschappen en leert hij ons onze eigen persoonlijke gedragingen onder ogen te zien en van onszelf te schrikken.

De zonde, een complex fenomeen

De manieren, waarop de Heilige Geest werkt in het overwinnen van terugkerende zonden is heel divers, omdat de zonde een heel complex fenomeen is. De nu volgende beschrijving van de zonde is zeker onvolledig. Het is een poging om een aantal draadeinden uit het breiwerk van de zonde te pakken te krijgen. Wanneer aan deze draden (met behulp van Gods Geest) wordt getrokken, zal dit breiwerk langzaam maar zeker gaten gaan vertonen en steeds meer uit elkaar vallen. Soms zijn die zonden het moeilijkst om te overwinnen, die in onze ontwikkeling met onze persoonlijkheid zijn vergroeid. Ik noem er een paar.

Met zonde geboren

Zondige overlevingsstrategieën, zondige zelfvernietiging

De zonde heeft de mensheid zo totaal in zijn greep, dat wij haar dikwijls niet meer onderscheiden. De mens begint zijn leven met zonde, ook al wordt de zonde door een pasgeborene zeker niet begrepen of onderkend. Door overgeërfd vloed kunnen machten der duisternis direct beginnen met hun verwoestend werk in het leven van een hulpeloos kind. Daarnaast woont de neiging tot zonde in ieder mens. Zo ontwikkelt de jonge mens in zijn leven een aantal overlevingsstrategieën en zelfbeschermingsmechanismen, die zondig van aard zijn, ook al is men zich daarvan niet bewust. Een paar van deze zondige strategieën wil ik in het volgende gedeelte noemen. Daarnaast kunnen pijn, afwijzing en vernedering leiden tot allerlei vormen van minderwaardigheidscomplexen en onterechte schuldgevoelens, die wij meestal niet als zonde beschouwen. Toch betekent het (moeten) toegeven aan deze gevoelens, dat wij een stuk zelfvernietiging in ons leven binnenlaten en daarmee de positieve beloften en plannen van God voor ons leven loochenen. Bij deze zelfvernietiging, gaat het niet alleen maar om een psychologisch verklaarbare reactie van mensen op afwijzing en vernedering, maar ook

om een demonische inspiratie en bevestiging van onze pijnlijke gevoelens. Zowel bevrijding van deze demonische plaaggeesten en aanklagers, als het oppakken van een andere manier van denken kan ons tot heelheid brengen.

Agressie

Een agressieve reactie op pijnlijke en vervelende gebeurtenissen heeft vaak het gewilde effect van zelfbescherming, omdat de anderen meestal terugdeinzen en inbinden. Een boos en driftig kind zal met zijn woede uitbarstingen vaak anderen kunnen manipuleren en zo zijn zin kunnen doorzetten. Uiteindelijk zal het agressief reageren een blijvende instelling worden. De mensen in de omgeving zullen uit vrees voor onze agressieve houding hun mond dicht houden. De verhouding met de medemens wordt uiteindelijk steeds meer gekleurd door vrees en niet door liefde.

Zelfmedelijden

Ook de strategie van zelfmedelijden, zielig doen en het oproepen van medelijden bij andere mensen heeft vaak het gewenste resultaat. Klaaglijk huilen zal bij de ouders direct resultaat hebben, omdat zij zich bezorgd en onzeker afvragen wat het kind mankeert. Ook in het latere leven zal door een zielig verhaal en droeve ogen in eerste instantie medelijden en begrip bij anderen worden opgewekt. Ook deze strategie kan een levensinstelling worden. Men kiest dan voor het houding van zelfmedelijden en zelfbeklag, waarbij de schuld altijd bij de ander wordt gezocht. Uiteindelijk zal men vrienden verliezen, omdat die het eeuwige gezeur zat zijn.

Zich afsluiten

Ook de strategie om zich zoveel mogelijk van pijn en bedreiging af te sluiten en zich naar binnen te keren helpt. Men zal gemakkelijker met pijnlijke gebeurtenissen kunnen omgaan, omdat men zich ervan distantieert en alles probeert te relativieren.

Iemand die deze methode meester is, zal zich verheffen boven anderen, die daar minder goed in zijn en veel kwetsbaarder in het leven staan. De gevolgen van zichzelf afsluiten zijn ernstig. Omdat men zich niet meer echt aan de ander kan geven wordt men een minder sociaal mens, die moeilijkheden krijgt in de contacten met anderen en gaat lijden onder eenzaamheid.

Een grap en een grol

Humor wordt over het algemeen positief gewaardeerd in deze wereld. Ook jonge kinderen ontdekken dat. Wie met een brede glimlach de huiselijke regels overtreedt, roept vaak eerder een glimlach op bij de ouders dan hun boosheid. Ook in het latere leven kan een grap tijdelijk uitkomst bieden in allerlei spannende situaties. Ondertussen went men zichzelf eraan zoveel mogelijk ernstige of pijnlijke gesprekken en gebeurtenissen te vermijden.

Op zoek naar de wortel

Let wel al deze strategieën worden niet bedacht, maar zijn door de zonde bij ons aanwezig en ontwikkelen zich bij ieder mens weer op een andere manier. Het vervelende is, dat zij schijn-

baar deel gaan uitmaken van onze persoonlijkheid, althans voor zover anderen ons waarnemen. Zelf zullen we onze manier van reageren als volstrekt normaal gaan beschouwen.

Toch veroorzaken de uitingen van bovengenoemde zelfbeschermingsmechanismen verwijdering tussen de gelovige en God. De reden, waarom men over zulke zonden zo moeilijk overwinning krijgt, hangt samen met het feit, dat men de verkeerdheid van een bepaald patroon niet ziet, of alleen de zondige uitingen (agressie, driftigheid e.d.) als zonde beschouwd en niet opmerkt, dat er een zondige wortel is. Zo wordt er wel vergeving gevraagd voor de zondige uiting, maar men komt niet tot het inzicht, dat de zonde heel diep in de eigen persoonlijkheid geworteld is. Het is juist de Heilige Geest, die ons wil leiden en begeleiden in de weg om hieruit te komen en niet steeds opnieuw terug te vallen in onze zondige zelfbeschermingsreacties. Vaak is het een stap voor stap proces, waarbij de Heilige Geest ons steeds voor een nieuwe uitdaging, een nieuwe keuze plaatst, waarin wij kunnen kiezen, om niet vanuit ons zondige menszijn, maar met de juiste keuze onszelf een stap verder naar de vrijheid te brengen. De Heilige Geest daagt ons uit naar onszelf te kijken met Gods ogen. Zo weten wij, dat wij door God bemind worden, dat wij kostbaar en belangrijk zijn en daarom deze zelfbeschermingsmechanismen niet nodig hebben.

Zonde uit afwijzing, pijn en frustratie

Een tweede categorie van zonden vindt zijn aanleiding in bekende afwijzing of verwondingen en frustraties. Let wel; zij worden niet zonder meer veroorzaakt door de verwondingen en of frustraties, maar wij reageren vanuit ons zondige menszijn op allerlei pijnen met zondige afweerreacties of zelfvernietiging. Het verschil met de reeds besproken mechanismen is slechts, dat de zonden nu zijn bevorderd door bewust meegemaakte pijn. Men zal zijn eigen reageren dan ook proberen te verklaren vanuit het geleden onrecht. Vaak zien wij, dat iemand zijn verkeerde reacties verontschuldigt vanwege het geleden kwaad. Zo noemt men dikwijls de ouders en opvoeders als de oorzaken van de huidige zonden en neiging tot zelfvernietiging. Daarmee heeft men wel een 'verklaring' van het afwijkende of prikkelbare gedrag maar geen oplossing. Veel gelovigen zoeken de oplossing voor de zondige uitingen in een verwerking van het verleden. Soms helpt dit, maar vaak komt men er op deze manier niet uit. Zo lang men met de vinger van zich afwijst, naar ouders en opvoeders, zal men nooit inzien, dat de zonde die in ons woont, maakt dat wij de pijn, die van buiten kwam verkeerd verwerken. Voor onze eigen zonden kunnen wij vergeving vragen en bidden om genezing en bevrijding. Daar waar een gelovige uitroept: Heer ik ben een zondig mens. Wat heb ik van mezelf gemaakt! Wat heb ik mijzelf aangedaan! Daar kan de Heer ingrijpen. Zo lang wij de schuld alleen bij de anderen leggen, blokkeren wij de weg tot verandering. Wanneer wij onze eigen verantwoordelijkheid zien (onze eigen zondigheid) dan kunnen wij onder de leiding van de Heilige Geest aan het werk en gaan op reis naar een steeds grotere heelheid.

Het ons aangedane onrecht kunnen wij zelf niet oplossen. We blijven dan afhankelijk van de onwaarschijnlijke bekering van die ander, die ons het kwaad heeft aangedaan. De zondige uitingen, die uit deze voorgaande mechanismen te voorschijn komen, veroorzaken (hoe begrijpelijk hun voorgeschiedenis ook moge zijn) toch steeds een verwijdering tussen de gelovige en God.

De weg naar de vrijheid

Ook hier is de oplossing van ons probleem vaak tweeledig. Door de kracht van de Heilige Geest en in de naam van Jezus, moet de demonische component van onze verwonding worden uitgedreven. Ten tweede moeten wij door een wandel in de Geest ons verwonde zieleleven onder discipline stellen. Door vanuit de kracht van de Geest te proclameren, wie wij zijn in Christus (geliefde kinderen van God) en welke positieve gedachten God over ons heeft (kracht in het heden, beloften voor de toekomst) zal ons gevoelsleven steeds opnieuw moeten instemmen met Gods positiviteit. Deze oefening tot blijdschap en dankbaarheid, zal vroeger of later leiden tot een levenshouding van blijdschap en dankbaarheid.

Soms heeft de gedachte postgevat, dat God de pijn uit het verleden had kunnen voorkomen. Voor het eigen gevoel is God dan ook onbetrouwbaar, omdat Hij tegen het onrecht niets heeft gedaan. Hier is het soms noodzakelijk, dat dit wordt opgelegd.

Vervolgens moet er vergeving worden gevraagd aan God vanwege dit onterechte verwijt en slotte moet men heel bewust belijden, hoe God altijd positieve gedachten over ons heeft gehad.

Zonde uit gefrustreerd begeren

De apostel Jacobus merkt heel terecht op, dat een groot deel van de zonde zijn oorsprong vindt in een ongecontroleerd begeren; Jac.1:14 *Maar zo vaak iemand verzocht wordt, komt dit voort uit de zuiging en verlokking zijner eigen begeerte. Daarna, als die begeerte bevrucht is, baart zij zonde; en als de zonde volgroeid is, brengt zij de dood voort.* De mens heeft een gerechtvaardigd verlangen naar lichamelijke genoegens, het zien en bezitten van mooie dingen en een bepaalde mate van waardering en respect. Toch zijn dit juist de terreinen waar het begeren van de mens doorslaat en hij de controle verliest. Dit gaat betrekkelijk ongemerkt, zeker als men in een cultuur of omgeving leeft, waarin dat als normaal wordt geaccepteerd.

Johannes schrijft daarover in 1 Joh.2:15 *Hebt de wereld niet lief en hetgeen in de wereld is. Indien iemand de wereld liefheeft, de liefde des Vaders is niet in hem. Want al wat in de wereld is: de begeerte des vleses, de begeerte der ogen en een hovaardig leven, is niet uit de Vader, maar uit de wereld. En de wereld gaat voorbij en haar begeren, maar wie de wil van God doet, blijft tot in eeuwigheid.* Bij de begeerte de vleses, gaat het om alles wat het lichaam wil boven het noodzakelijke. Hierbij gaat het zowel om voedsel als seksualiteit als comfort. Bij de begeerte der ogen, gaat het om alle aantrekkelijke dingen, die de mens zich vervolgens wil toe-eigenen. Het hovaardige leven heeft te maken met prestige eer, aandacht en erkenning met als toppunt, dat de mens eigenlijk God wil zijn of op zijn minst onafhankelijk van God.

Een zorgvuldige analyse maakt duidelijk, dat zowel Eva als Jezus, door de duivel juist op deze terreinen werden verzocht. Bij Eva werd een onnodige begeerte naar voedsel opgewekt. Zij liet zich in de ban brengen van de schoonheid van de vrucht en ging in op de suggestie van satan, dat de mens als God zou zijn, kennende goed en kwaad. Bij Eva leidden deze opgewekte begeerten tot overtreding van de door God gestelde grens. En door het eten van de verboden vrucht kwam de mens tot zonde.

Jezus werd op een vergelijkbare manier verzocht.

De verzoeking om na de 40 dagen vasten, stenen in broden te veranderen, had duidelijk te maken met de begeerte van het lichaam naar voedsel. Dat de duivel Jezus de koninkrijken der aarde en hun heerlijkheid aan Jezus toonde, was een poging om een begeren naar aardse rijkdom en bezit op te wekken. Het voorstel om te bewijzen, dat Hij Gods zoon was door van het dak van de tempel te springen, was een poging om Jezus te verleiden eer en prestige bij mensen te zoeken.

Eva had haar begeerten niet onder controle en zwichtte voor de verleiding. Zo kwam de zonde in de wereld. Jezus had zijn begeerten onderworpen aan de discipline van de Heilige Geest. Hij weerstond de verleiding en kon daardoor een schuldeloos offerlam zijn voor onze zonden.

Om de zonden uit begeren te overwinnen is een duidelijke keuze nodig en de bereidheid om die begeerten los te laten. Wanneer een gelovige in zijn hart vindt, dat een bepaald begeren wel kan blijven bestaan, dat hij er niet mee hoeft te breken, zullen de eruit voortkomende zonden ook steeds weer terugkeren. Dan blijft hij of zij in de zonde vastzitten. Het ligt niet aan de Heilige Geest, die niet voldoende kracht geeft maar aan de gelovige, die zichzelf niet echt distantieert van zijn oude begeren.